

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI
TARİH BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KASTAMONU’NUN TARİHÎ İKİ KAZASI DEVREKÂNİ VE
GİNOLU SAHİLİ**

Şerafettin ÇETİNKAYA

Danışman Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

Jüri üyesi Prof. Dr. Namiq MUSALI

Jüri üyesi Dr. Öğr. Üyesi Fatih GÜZEL

KASTAMONU-2019

TEZ ONAYI

Şerafettin ÇETİNKAYA tarafından hazırlanan “KASTAMONU’NUN TARİHİ İKİ KAZASI DEVREKÂNI VE GİNOLU SAHİLİ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve oy birliği / oy çokluğu ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Unvanı Adı SOYADI
Üniversite Adı

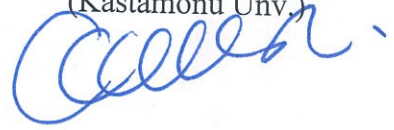
Prof. Dr. Namıq MUSALI
(Kastamonu Üniv.)

Jüri Üyesi
(Danışman)

Unvanı Adı SOYADI
Üniversite Adı

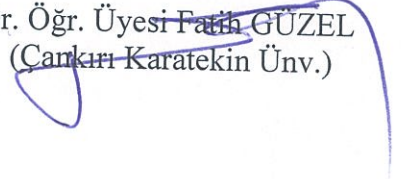
Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU
(Kastamonu Üniv.)

Jüri Üyesi

Unvanı Adı SOYADI
Üniversite Adı

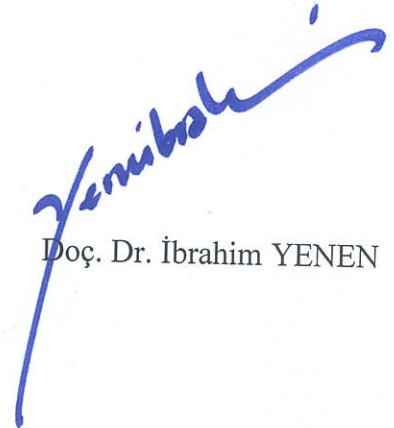
Dr. Öğr. Üyesi Fatih GÜZEL
(Çankırı Karatekin Üniv.)

26/12/2019

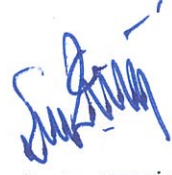
Enstitü Müdürü:

Doç. Dr. İbrahim YENEN

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Şerafettin ÇETİNKAYA

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KASTAMONU'NUN TARİHİ İKİ KAZASI DEVREKÂNİ VE GİNOLU SAHİLİ

Şerafettin ÇETİNKAYA

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

Kastamonu, Türk tarihi açısından önemli bir kenttir. Kastamonu havalisinde Türk hâkimiyeti ve iskânı XI. yüzyılda başlamıştır. XII. yüzyılda Bizans'la Türkler arasında sık sık el değiştiren Kastamonu'da XIII. yüzyıl boyunca Selçuklulara bağlı Uc Beylerbeyliği olan Çobanoğulları egemen olmuştur. XIV. yüzyılın tamamı ve XV. yüzyılın ilk yarısı boyunca ise Candaroğulları Beyliği egemenlik tesis etmiştir. Adı geçen yöre, 1461 tarihinden itibaren Osmanlı Devleti yönetimi altına girmiştir. Şehrin Osmanlılara geçmesiyle birlikte Kastamonu askerî ve idari açılardan önemli bir birim olan Sancak merkezi yapılmış ve Osmanlı şehzadelerinden bazıları buraya Sancak Beyi olarak tayin edilmişlerdir. Kastamonu, XV-XVI. Yüzyıllara ait Tapu Tahrir defterlerinden anlaşılacağı üzere, XV-XVI. yüzyıllarda Merkez, Araç, Devrekâni, Küre, Göl, Boyabad, Daday, Sinop, Ayandon, Taşköprü ve Durağan nahiyelerinden (kazalarından) oluşmaktaydı.

Kastamonu'nun Beylikler ve Osmanlılar zamanında en mühim kazaları arasında, konumuz kapsamına giren Devrekâni ile XVII. yüzyılda Devrekâni'den ayrılarak müstakil bir kazaya dönüşmüş bulunan Ginolu Sahili bulunmaktadır. Bu iki kaza ve bağlı köylerinin tarihî, sosyal ve kültürel yapısı Tapu Tahrir kayıtları, Vakıf defterleri, Vakfiyeler, Salnâmeler vb. diğer kaynaklar ışığında aydınlatılmaya çalışılmıştır. İki kaza sınırları içerisinde karşımıza çıkan sosyal, dinî ve kültürel varlıklardan olan camiler, mescidler, tekkeler (zaviyeler), türbeler, çeşmeler vb. eserler de incelenmiştir. Bu eserlerden bir kısmı alan araştırmaları kapsamında bizzat yerinde görülmüştür. İlaveten Devrekâni ve Ginolu Sahili'ne tâbi köy, mevki, yaylak adları da bu araştırmada değerlendirilmeye alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Çatalzeytin, Ginolu, Candaroğulları, Sosyal Hayat

2019, 154 Sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

TWO HISTORICAL ACCIDENT OF KASTAMONU, DEVREKÂNI AND GİNOLU COAST

Şerafettin ÇETİNKAYA
Kastamonu University
Institute Of Social Sciences
Department of History

Supervisor: Professor Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

Abstract: Kastamonu is an important city in terms of Turkish history. Turkish domination and settlement in Kastamonu Began in XI. Century. In XII. Century Kastamonu had been occupied by the Byzantines and Turks in different times. In XIII. Century Çobanoğulları had ruled this area, as a seigniory of the Seljuks Empire. XIV. Century and. During the first half of the XV. Century, the Candaroğulları Principality established sovereignty. The mentioned region has been under the administration of the Ottoman Empire since 1461. With the handovering the city to the Ottomans, Kastamonu was built as the center of “Sancak”, (Administrative region under Ottoman Empire) an important unit in terms of military and administrative aspects, and some of the Ottoman princes were designated as “Sancak Beyi” (Senior of Sancak). Of Kastamonu, XV-XVI. As it can be understood from the Deeds of Tahrir (Accounting of general taxes in Ottoman Empire) of XV-XVI. Centuries, Kastamonu consisted of Central, Araç, Devrekâni, Küre, Göl, Boyabad, Daday, Sinop, Ayandon, Taşköprü and Durağan districts (Kaza – Nahiye).

Kastamonu, at the age of principalities and the Ottomans ruling, consisted of one of the most important districts, Devrekâni and. Ginolu Beach which has been separated from Devrekâni in the 16th century and turned into a separate accident in XVII Century.. The historical, social and cultural structure of these two districts and their affiliated villages to them, are recorded in the Tapu Tahrir records, Foundation books, Foundations, Salnâme’s and so on. other sources have been tried to clarify. Mosques, masjids, dervish lodges, shrines, fountains, etc. which are social, religious and cultural assets within the boundaries of two districts and constructions were also examined. Some of these constuctions have been seen in situ within the scope of field researches. In addition, the names of villages, locality and highlands that are subject to Devrekâni and Ginolu Beach were also evaluated in this study.

Key Words: Çatalzeytin, Ginolu, Candaroğulları, Social Life

2019, 154 Pages

ÖNSÖZ

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış Kastamonu, günümüzde hâlâ o kültürlerle dair izler barındırmaktadır. Devrekâni'nin Kınık köyünde bronz devrine ait izler, Taşköprü'de bir Roma kenti olan Pompeipolis şehri kalıntıları, Kastamonu merkezinde yer alan tarihî kale, yörenin ne kadar önemli bir tarihî mirasa sahip olduğunu göstermektedir. Bundan başka Yunan, Helen, Hitit, Frig döneminden kalma eserler de Kastamonu Arkeoloji Müzesi'nde ziyaretçilerini beklemektedir.

Kastamonu ve çevresinin Türklere geçmesiyle birlikte Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar zamanında Kastamonu şehir merkezi başta olmak üzere yöredeki kasaba ve köyler baştanbaşa imar edilmiştir. Bu imar sadece bir yapı inşa etmekten öte kültür, tarım ve ticaret politikalarıyla da kendini göstermiştir. Türkiye Selçuklularına bağlı bir Uc beyi olan Hüsameddin Çoban Bey'in Kırım gibi bir ticaret merkezi olan bölgeye denizasıırı sefer için görevlendirilmesi Kastamonu'nun Türk tarihinde ne kadar önemli bir devre ev sahipliği yaptığını gösterir.

Seyyah İbn Battuta'nın seyahatnamesinde Candaroğulları döneminde Kastamonu'daki sosyal hayatın boyutlarına, şehrin insan bütçesine ne kadar uygun ve yaşanabilir bir yer olduğuna temas edilmiştir. Yörenin Osmanlılara geçmesiyle burasının merkezî bir askerî nokta olarak ifade edilebilecek "Sancak" olarak tanımlanması ve Cem Sultan, Şehzade Mahmud gibi şehzadelerin burada Sancak beylikleri yapması şehrin diğer bir tarihî yönünü oluşturmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atılmasında ve Millî Mücadele'nin kazanılmasında da Kastamonu ve kazaları büyük rol üstlenmişlerdir. Bu bağlamda Kastamonu'da her yıl yapılan etkinliklerle İstiklal Yolu'nun hatırası yaşatılmaktadır.

Kastamonu Osmanlılar Devrinde; Araç, Devrekâni, Küre, Göl, Boyabat, Daday, Sinop, Ayandon, Taşköprü ve Durağan kazalarından müteşekkildi. Tez çalışmamız Devrekâni kazasını ve daha sonra müstakil bir kaza olacak olan Ginolu Sahili kazasını kapsamaktadır. Bu iki kazadaki tarihî, kültürel potansiyeli arşiv ve gezi notlarıyla birleştirmeye gayret gösterdik. Bu iki kazanın Selçuklular, Beylikler ve Osmanlı dönemlerini içine alan tarihinin aydınlatılması, bölgedeki Türk iskânının mahiyetini ve bu iskânın hangi aşamalardan geçtiğini daha iyi izah etmemizi sağlayacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde Kastamonu'nun genel hatlarıyla tarihinden bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise Devrekâni ve Ginolu Sahili kazalarına bağlı yerleşim birimlerinin (kasaba merkezi, köyler, yaylaklar) günümüze kadar geçirmiş oldukları süreç tarihî olarak anlatılmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise bu kazalardaki cami, mescid, tekke- zaviye, türbe, hamam gibi sosyal hayatta günümüzde bile çok önemli yere sahip olan kültür varlıkları hakkında arşiv ve arazi çalışmalarıyla destekli

bilgiler verilmiştir. Çalışmalarında bana ilmî ve akademik katkı sunan danışmanım ve hocam Prof. Dr. Cevdet Yakupoğlu'na, teşvik ve desteklerinden ötürü ise değerli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Şerafettin ÇETİNKAYA

Kastamonu, Ekim 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
ÖNSÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Konusu, Amaç, Yöntem ve Önemi	1
2. Araştırma Sahasının Konumu, Sınırları	1
3. Kaynaklar	2
1. KASTAMONU TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ	3
1.1. Kastamonu Havalisine İlk Türk Akınları	3
1.2. Kastamonu’da Emir Karatekin ve Dânişmendli Hâkimiyeti.....	6
1.3. Kastamonu’da Selçuklu Hâkimiyeti.....	8
1.4. Kastamonu’da Çobanoğulları Beyliği Dönemi	10
1.5. Kastamonu’da Candaroğulları Dönemi	12
1.6. Kastamonu’nun Osmanlı İktidarına Girmesi	14
2. KASTAMONU’NUN TARİHİ İKİ KAZASI DEVREKÂNİ VE GİNOLU SAHİLİ.....	16
2.1. Devrekâni Kazası	16
2.1.1. Devrekâni’nin Coğrafyası ve Tarihî Kaynakları	16
2.1.2. Türk İskânının Belgelerinden Olarak Devrekâni’ye Bağlı Köyler	20
2.2. Ginolu Sahili Kazasında Türk İskânı ve Buna Dair İskân Birimleri.....	65
2.2.1. Ginolu Sahili Tarihine Kısa Bir Bakış.....	65
2.2.2. XV. Yüzyıldan Günümüze Ginolu Sahili	66
2.2.3. Ginolu Sahili Kazasında İskân ve Bunun Belgeleri Olan Yer Adları.....	67
3. DEVREKÂNİ VE GİNOLU SAHİLİ’NİN SOSYAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI.....	87
3.1. Yörede Vakıflar ve Vakıf Eserleri.....	87
3.1.1. Devrekâni Kazasında Tarihî Camiler ve Vakıf Hizmetleri	88
3.1.1.1. Alacamescid Camii	88
3.1.1.2. Akçapınar Mescidi	88
3.1.1.3. Akmescid Camii.....	88
3.1.1.4. Balabanlar Camii.....	89
3.1.1.5. Başakpınar Köyü Mescidi	89
3.1.1.6. Çarşı Camii	89
3.1.1.7. Çayırçık Camii (İsmail Bey Camii).....	89
3.1.1.8. Çirişoğlu Mahallesi Camii.....	90

3.1.1.9. Çontay Camii	90
3.1.1.10. Hacıosman Camii.....	90
3.1.1.11. Halil Bey Camii.....	90
3.1.1.12. İbrahim Bey Mescidi	90
3.1.1.13. İncesu Mescidi.....	90
3.1.1.14. İsfendiyar Bey Camii.....	91
3.1.1.15. İsmail Bey Camii	91
3.1.1.16. Kadı Çelebi Camii.....	91
3.1.1.17. Kapu-i İsmail Bey Camii.....	91
3.1.1.18. Karaköy Camii	92
3.1.1.19. Kırvaç Camii	92
3.1.1.20. Kurt Boyunduruğu Mescidi	92
3.1.1.21. Lala Paşa Camii.....	92
3.1.1.22. Pazarcık Camii.....	92
3.1.2. Devrekâni'de Hamamlar ve Vakıf Hizmetleri.....	92
3.1.2.1. Gelin Hamamı/ Çayircık	92
3.1.2.2. İsmail Bey Hamamı	93
3.1.2.3. Şişmanoğlu Hamamı	93
3.1.3. Devrekâni'deki Kabir ve Türbeler	93
3.1.3.1. Fatma Hatun Mezarı.....	93
3.1.3.2. Hacı Merdan Veli Efendi Türbesi	94
3.1.3.3. Kurt Şeyh Türbesi.....	94
3.1.3.4. Sâhib-i Divan Türbesi	95
3.1.3.5. Seyyid Zülfikâr Türbesi	95
3.1.3.6. Şeyh Emre (Emre Sultan) Türbesi.....	95
3.1.3.7. Karagözler Türbesi	97
3.1.4. Devrekâni Kazasında Tekke ve Zaviyeler	97
3.1.4.1. Araplar Zaviyesi.....	98
3.1.4.2. Behti (Himmeti) Zaviyesi.....	98
3.1.4.3. Bozca-armud Zaviyesi.....	98
3.1.4.4. Dede Sultan Zaviyesi.....	98
3.1.4.5. Emre Sultan (Şeyh Emre) Zaviyesi.....	98
3.1.4.6. İsa Baba Zaviyesi	99
3.1.4.7. Gerçeğim Zaviyesi.....	99
3.1.4.8. Kurt Şeyh Zaviyesi	99
3.1.4.9. Şeyhbâli Zaviyesi.....	100
3.1.4.10. Şeyh Bostan Zaviyesi.....	100
3.1.4.11. Şeyh İsa Zaviyesi	100
3.1.4.12. Şeyh Paşa Zaviyesi.....	100
3.1.4.13. Şeyh Şirin (Şirin Dede) Zaviyesi	101
3.2. Ginolu Sahili Kazasındaki Tarihî ve Sosyal Yapılar.....	101
3.2.1. Ginolu Sahili Kazasında Camiler	101
3.2.1.1. Ali Paşa Camii	101

3.2.1.2. Bayram Gazi Camii.....	101
3.2.1.3. Bozkurt Merkez Camii.....	102
3.2.1.4. Çağlar Köyü Camii	102
3.2.1.5. Hacıveli Cami.....	102
3.2.1.6. Harmason Camii	102
3.2.1.7. Kocaçam Köyü Merkez Camii.....	102
3.2.1.8. Köklüce Köyü Camii	102
3.2.1.9. Paşalı Köyü Camii	103
3.2.1.10. Sırakonak Köyü Cami	103
3.2.1.11. Sinciros Köyü Mescidi	103
3.2.1.12. Şeyh Çoban Camii.....	103
3.2.1.13. Türbe Mescidi	103
3.2.1.14. Uduşnu Camii	104
3.2.1.15. Yakaören (İlişi) Köyü Camii	104
3.2.1.16. Yemeni Köyü Camii.....	104
3.2.2. Ginolu Sahili Kazasında Kabirler- Türbeler- Medreseler- Zaviyeler.....	104
3.2.2.1. Bayram Gazi Türbesi ve Medresesi	104
3.2.2.2. Şeyh Ahmed Efe Türbesi:	105
3.2.2.3. Şeyh Çoban Türbe ve Zaviyesi	105
3.2.3. Ginolu Sahili Kazasında Pazarlar	106
3.2.3.1. Bozkurt Meydan Pazarı.....	106
3.2.3.2. Somay Pazarı	107
3.2.3.3. Türkmen Pazarı.....	107
3.2.4. Ginolu Sahili Kazasındaki Kaleler	108
3.2.4.1. Ceneviz Kalesi.....	108
3.2.4.2. Ginolu Kalesi	108
3.2.5. Ginolu Sahili Kazasındaki Yaylalara Dair.....	108
3.2.5.1. Ada Tepe Yaylası.....	109
3.2.5.2. Âdil Yaylası	109
3.2.5.3. Çadır/ Çadır Yaylası	109
3.2.5.4. Davud Bey Yaylası	109
3.2.5.5. Eğri-Geriş Yaylası.....	110
3.2.5.6. Gölcüğöz Yaylası.....	110
3.2.5.7. Kuril Yaylası	110
3.2.5.8. Ulu Yayla.....	110
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	111
KAYNAKLAR	114
EKLER.....	118
ÖZGEÇMİŞ.....	143

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu, Amaç, Yöntem ve Önemi

Bu çalışmadaki esas gaye tarihin unutulmuş, ertelenmiş, zamanın ilerlemesi, medeniyetlerin inkişafı ile bilgilerin geniş arşivlerde terk edilmiş kayıtlarına ulaşarak; gerek Türk tarihi gerek ülke tarihimiz ve özelde de yerel tarihin aydınlatılmasına katkı sunmaktır. Çalışma sadece olay ve hadiselerin tarihini değil aynı zamanda bölgenin sosyal konumunu, ekonomik verilerini ve nüfusunu da incelemeyi sağlayacaktır. Ele alınacak bölge küçük bir alan olsa bile Kastamonu tarihine ve bölge tarihine katkı sunacaktır.

Şimdiye kadar Kastamonu merkez ve ona yakın önemli ilçelerinin tarihiyle alakalı çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalara bakıldığında, Osmanlı döneminde Kastamonu Sancağının iki farklı kazası olan Devrekâni ve Ginolu Sahili muhitinin çok az yer bulabilmiş olduğu görülmektedir. Bu çalışma ile Türkiye Selçuklularında önemli bir Uc bölgesi olan Kastamonu'nun Çobanoğulları ve Candaroğulları süreçlerinden geçmesi ve Osmanlı dönemindeki idari yapısı da göz önünde bulundurularak bu iki kazanın sosyo-kültürel durumu, arşiv vesikalarına dayanılarak aydınlatılmaya çalışılmıştır. Tabi ki çalışmamızda ilk Türk akınları, Türkiye Selçukluları, Çobanoğulları ve Osmanlıya geçişteki Candaroğulları devirlerine de temas edilmiştir. Lakin çalışmanın büyük çoğunluğu bu iki kazanın tarihinin aydınlatılmasına ayrılmıştır.

2. Araştırma Sahasının Konumu, Sınırları

Araştırma sahamız Türkiye Selçuklularında önemli bir Uc bölgesi olan Kastamonu'nun, Osmanlı dönemindeki iki kazası olan Devrekâni ve Ginolu Sahili kazalarıdır. Bu birimler Kastamonu ile ilgili en eski tapu tahrir defteri özelliği taşıyan 1487 tarihli 23M no'lu defterde ve diğer tahrir ve vakıf kayıtlarında kaza olarak geçmektedir. Günümüzdeki idari alanlarla dönemin idari alanları arasında büyük farklılıklar mevcuttur. Osmanlı döneminde Devrekâni kazası günümüzde yine Kastamonu'nun bir ilçesidir. Lakin XX. Yüzyıl sonlarında Devrekâni kazasından Seydiler ve Ağlı adında iki ilçe daha teşekkül etmiştir. Bir diğer kaza ise Ginolu

Sahili'dir. Ginolu Sahili kazası adı verilen muhitte bugün Bozkurt, Abana, Çatalzeytin ilçeleri bulunmaktadır. Dolayısıyla çalışma sahamızı kuzeyde Karadeniz, doğusunda Taşköprü, batısında Küre ve İnebolu ilçelerine komşu alanlar oluşturmuştur.

3. Kaynaklar

TT 23m: Kastamonu ile ilgili olarak elimizde bulunan en eski tahrir defteridir. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivinde 23m'de bulunmaktadır. Defter 840 sayfadan oluşmaktadır. 140- 270. sayfalar arasında Devrekâni kazasından bahsedilmektedir.

Defter, II. Bâyezid döneminde 1487 tarihinde tamamlanmıştır. Tahrir kâtipleri olarak giriş sayfasında Mevlana Cafer ve Mahmud'un görevlendirildiği, sonrasında kâtip Yusuf'un bu işi devraldığı görülür.

TT 438: Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu tasnifinde 438 numarada yer alan defter Anadolu'daki sancaklarda nüfus, dirlik ve evkafla ilgili bilgilerden müteşekkildir. Defterin 620-670. sayfaları arası Devrekâni kazasından bahseder.

KK MK 2585: Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Kamil Kebeci Tasnifi Mevkûfat kaleminde yer alır. Kastamonu sancağında ve kazalarında bulunan avâriz-hâneleri içerir. 1640 tarihlidir. Küre-i Ma'mure müderrisi Kadızâde Ali tarafından hazırlanmıştır.

Vekâyinâmeler: Neşrî, Oruç Bey, Hoca Sadeddin Efendi gibi Osmanlı tarihçilerinin hazırladıkları bu vekâyinâmelerde Kastamonu ile birlikte Devrekâni'den de az da olsa bahsedilmiştir.

Bunlara ek olarak Devrekâni ve Ginolu Sahili yöreleriyle ilgili bir kısım araştırma eserlerinde sınırlı da olsa bilgi bulunmaktadır. Ancak bunlar daha çok coğrafya konularıyla ilgilidir.

1. KASTAMONU TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Kastamonu Havalisine İlk Türk Akınları

Anadolu, M.Ö. IV. yüzyıldan itibaren Sabar/Sibir, Avrupa Hun, Hazar ve Oğuz gibi Türk toplulukları tarafından akınlara maruz kalmış bir bölgeydi. Ancak Türklerin Anadolu, Suriye, Kafkaslar ve İran coğrafyasında ortaya çıkıp etkili olmaları doğrudan İslam-Arap hâkimiyetinin Ortadoğu’da yayılmasıyla ilgilidir. Kadisiye, Celuliye ve Nihavend savaşıyla İran, Araplar tarafından ele geçirilmiş ve Türklerle sınır komşusu olunmuş, 643’te de Türklerle karşı karşıya gelinmiştir.

Bu süreçten sonra Arap valilerin Türklerle mücadelesini görmekteyiz. Araplar Türklerle savaşmakla birlikte onların askerî yeteneklerine şahit olmuşlar ve bundan istifade etmişlerdir. İsyanların bastırılmasında da Türklerden yararlanılmış, bu durum hilafet merkezlerinde Türklerin sayısının artmasını sağlamıştır.¹

Esasen daha VIII. yüzyıldan itibaren Araplar ile beraber Bizans’a karşı mücadele eden Türk komutanlar görmekteyiz. Abbasî halifesi Mehdi(775-785) çok sayıda gönüllü Türkmen’i Anadolu’da aldıkları bölgelere yerleştirmiştir.²

Abbasîler devrinde, Anadolu’daki İslam komutanlarından Abdülmelik, 798’lerde Kastamonu havalisine kadar ilerlemiş, Amasra’yı muhasara etmiş, neticede muvaffak olamayarak bölgeden çekilmiştir. Bu iskele kasabasının Bizans’ın Araplara karşı mücadelesinde büyük öneme sahip olduğuna dair görüşler ileri sürülmüştür.³

III. Mikhail (843-867) zamanında Anadolu üzerinde Bizans - Abbasî mücadelesi şiddetlenmiştir. 863 yılında Abbasilerin Malatya Emiri Ömer, Bizans’ın eyaletlerinden Amasya-Samsun-Tokat bölgesine saldırmış, buradan Sinop ve Kastamonu üzerine ilerlemiş olmalı ki, karşısına Bizans’ın Paflagonya eyalet valisi Petranos çıkmış ve Ömer’in komutasındaki Abbasi ordusu yenilerek, Ömer şehit düşmüştür.⁴

¹ Abdullah Mesut Ağır- Mehmet Emin Şen, “*Abbâsî Dönemi Önemli Türk Komutanlarından Boğa Es-Sağır*”, **Uluslararası Türk Dilleri, Edebiyatı ve Türkçesi veya Türkçesi Tarihi**, Cilt: 7, Sayı: 2, Ankara 2012, s. 13-20.

² Nahide Bozkurt, “*Mehdi-Billah*“, TDV. **İslam Ansiklopedisi**, Cilt: 28, (2003), s. 377-379.

³ Necdet Sakaoğlu, **Çeşm-i Cihan Amasra**, İstanbul, 1966, s. 27-29.

⁴ Cevdet Yakupoğlu, **Kuzeybatı Anadolu’nun Sosyo-Ekonomik Tarihi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2009, s. 18.

Arap fütûhatının gerilemesi ile Türkler artık İslam dünyasında aktif rol oynamaya başlamıştır. Bağdat'taki Abbasi halifesi Şii Büveyhîler tarafından tehdit edilmekte idi. Büyük Selçuklu Devleti'nin ilk liderleri de kabul edilen Tuğrul ve Çağrı Beyler bu tehlikeden halifeyi kurtarmıştı. Selçuklular İslam dünyasının koruyuculuğunu üstlenmişler, ayrıca onlar zamanında yeni yurt arayışları ve fetih politikası da hız kazanmıştır.⁵

Büyük Selçuklular zamanında Anadolu'ya kesif bir biçimde Türk akınları ve devamında yerleşimi vuku bulacaktır. Grousset, Anadolu'nun Türkler tarafından fethinin sadece siyasal olmadığını vurgulayarak *“Türkmen çoban Bizans köylüsünün yerini almıştır. Bunun sebebi Anadolu yaylasının irtifa, iklim ve bitki örtüsü bakımından Yukarı Asya bozkırlarının bir devamı olmasından ileri gelir. Daha ileriye gidip şuursuzca onları tarım alanlarını otlak haline getirmekle suçlayabilir miyiz ?”* demiştir. Özellikle Oğuz/ Türkmenler, Anadolu'ya gelmek için Rum, Ermeni, Gürcü, Moğol ve Haçlılara karşı büyük mücadeleler verdiler. Urfalı Mateos bu konuda Türk akıncıları için *“Rüzgar gibi uçan atlar üstünde yaylı ve mızraklı”*⁶ ifadesini kullanmıştır.

Anadolu'nun fetih süreci uzun zamanlar ve aşamalar almıştır. Mehmet Altay Köymen, bu safhaları kronolojik olarak üç sınıfa ayırmaktadır.

- 1.safha, Anadolu'ya ilk girişlerden olan Türkmen akınları,
2. safha, Büyük Selçuklu ordusunun yaptığı planlı fetihler,
3. safha, Anadolu'da kurulan ilk beyliklerin fetih çalışmalarıdır.

Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya ilk akınları, Büyük Selçukluların kuruluş yıllarında başlamıştır. Tuğrul Bey, güvenlik açısından obalarını ağırlıkları ile çöllerin gerisine çekerken, kardeşi Çağrı Bey, emrindeki üç bin kadar atlı Türkmen ile 1016 - 1021yılları arasında Gazneliler idaresindeki Horasan-Rey yolu ile Azerbaycan

⁵ Mehmet Nadir Özdemir, *Abbasi Halifeleri İle Büyük Selçuklu Sultanları Arasındaki Münasebetler, Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 24, Konya 2008, s. 315-367.

⁶ Yaşar Bedirhan, “Selçuklu Türklerinin Kafkasya ve Kafkas Elleriyle Münasebetleri”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Ankara, 2014, s.169.

üzerinden Doğu Anadolu topraklarına girmiş ve ünlü keşif seferini gerçekleştirmiştir.⁷ Claude Cahen'e göre Türklerin 1018 yılından başlayan Anadolu akınları düzensiz bir yoğunlukla hızla artarak yıllarca devam etmiştir. Bizans topraklarına ilk giren Türkler, mevcut sistemi yıkmak düşüncesi ile harekete geçmekten çok, kendilerine yerleşecek bir yer bulma amacı gütmekte idiler.⁸

Bizans İmparatoru IX. Konstantin(1042-1055) zamanında Bizans dış siyasetinin faktörleri de değişikliğe uğramıştır. Doğuda Arapların yerini Selçuklu Türkleri almıştır.⁹ 1057 yılında İsaakios I. Komnenos (1057-1059) Paflagonya taraflarında İmparator IV. Mikhail'in muhaliflerinin ve Patriğin de desteğini alarak imparator ilan edilmiş ve İstanbul'a gelerek tahta çıkmıştır.¹⁰

Büyük Selçuklularda Tuğrul Bey'den sonra Çağrı Bey'in oğullarından Alparslan, kardeşi Süleyman'ı bertaraf ederek 1064 yılında otuz altı yaşında Rey'de Selçuklu tahtına çıkmıştır. Sultan Alparslan da Anadolu'yu fetih çalışmalarını hız vermiştir. Hatta bazı seferlere bizzat katılmıştır. Kumandanlardan Tuğ-tekın, Anadolu seferlerinin yapılması için Alparslan'ı teşvik ettiği gibi ona bu seferlerde mihmandarlık da yapmıştır. Alparslan, 1064 - 1068 yılları arasında Ermeniye ve Gürcistan bölgelerine geniş çapta akınlar yapmıştır. Gürcistan'a yürüyen sultan, Tiflis ve Çoruh ırmağı arasındaki yerleri istila ederek Trialet dağlık bölgesini fethetmiştir. Sultan Alparslan, Şavşat üzerinden güneye inmiş ve Kars taraflarındaki Akşehir ve yörelerini ele geçirmiştir. Daha sonra ise "Anadolu'nun Doğu Kilidi" sayılan Kars'ı ve Ermeni Bagratuni krallığının başşehri Ani'yi fethetmiştir (16 Ağustos 1064). Böylece Ermeni Bagratuni hanedanlığının son kalıntılarını da ortadan kaldırmıştır.¹¹

1048 Pasinler zaferinden sonra 1071 tarihine gelindiğinde artık Türk tarihi açısından dönüm noktası olacak Malazgirt Meydan Savaşı gerçekleşmiş ve Büyük Selçuklu Devleti tarafından Bizans ağır bir yenilgiye uğratılmıştır. Bu savaştan sonra Anadolu'nun kapıları Türk akınlarına ve iskânına açılmıştır.

⁷ Abdullah Kaya, "Başlangıçtan 1071'e Kadar Türkler'in Anadolu'ya Akınları Hakkında Bir Değerlendirme", **Ekev Akademi Dergisi**, Cilt:18, Sayı: 59, 2014, s. 221.

⁸ Abdullah Kaya, "a.g.m.", s. 221.

⁹ Georg Ostrogorsky, **Bizans Devleti Tarihi**, Çeviren: Fikret Işıltan, TTK., Ankara 2011, s. 309.

¹⁰ Georg Ostrogorsky, **a.g.e.**, s. 313.

¹¹ Abdullah Kaya, "a.g.m.", s. 225.

1.2. Kastamonu’da Emir Karatekin ve Dânişmendli Hâkimiyeti

Malazgirt Meydan Muharebesi’nin kazanılmasıyla birlikte Anadolu’yla beraber Kastamonu da Türk hâkimiyetine girmeye başlamıştır. Malazgirt savaşında yenilgi alan Romanos Diyojenes’in Bizans tahtına geçememesi ve öldürülmesinden sonra Sultan Alp Arslan, komutanlarına Anadolu’nun fethi emrini vermiştir.

Dânişmendliler, Malazgirt zaferinden sonra Anadolu’da ilk kurulan Türk devletlerinden birisidir. Bu devlet Melik Ahmed Gümüştekin Gazi tarafından kurulduğundan dolayı Dânişmendliler adını almıştır. 1071-1178Dânişmend Gazi’nin Anadolu’ya ne zaman, nereden ve nasıl geldiği tam olarak bilinmemektedir. Dânişmendnâme’de onun dedelerinin Harezmli olduğundan bahsedilmekle birlikte Anadolu’ya gelişi ile ilgili bilgilere rastlanamamıştır.¹² Dânişmend Gazi, zaferden sonra kendisine iktâ edilen ve Malazgirt seferi esnasında Bizans İmparatoru Romanos Diogenes tarafından tahrip edilen Sivas’ı fazla bir mukavemetle karşılaşmadan ele geçirerek Dânişmendli hânedanını kurmuştur (1071). Daha sonra Sivas’ı bir üs olarak kullanıp Çaka, Turasan, Kara Doğan, Osmancık, İltegin ve Kara Tekin adlı emîrleriyle Amasya, Tokat, Niksar, Kayseri, Zamantı, Elbistan, Develi ve Çorum’u zapt etmiştir.¹³

Dânişmendnâme’ye göre Kastamonu’nun fethi 1074’lerden itibaren Emir Dânişmend Gazi ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiştir. Burada Emir Karatekin ve Artukî adındaki iki komutanın Dânişmend Gazi’nin komutanı olarak 1075’te Çankırı’yı fethettiklerini görüyoruz.¹⁴ Neticede Çankırı, Kastamonu ve Sinop’ta 1074’ten 1084 yılına kadar hâkim olacak Emir Karatekin’in faaliyetlerine tanık olmaktadır.¹⁵ Onun Selçuklular adına ve Dânişmendlilerle bağlantılı olarak bu fetihleri gerçekleştirdiğini tahmin etmekteyiz.

¹² Sefer Solmaz, “Dânişmend Gazi’nin Anadolu’ya Gelişi”, **Fen-Edebiyat Fakültesi/Edebiyat Dergisi**, Sayı: 14, s. 230.

¹³ Abdülkerim Özyayın, “Dânişmend Gazi”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, Cilt: 8, Ankara 1993, s. 468.

¹⁴ Şükrü Akkaya, **Kitab-ı Melik Dânişmend Gazi- Dânişmendnâme**, TTK, Ankara 1950, s. 136, 140, 143.

¹⁵ Karatekin’in faaliyetleriyle alakalı ayrıca bkz. Salim Cöhce, “Karategin’in Kastamonu ile Çankırı Bölgesindeki Faaliyetleri”, **Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu**, (12-13 Nisan 2018), Kastamonu Valiliği, Kastamonu 2018, s. 41-47.

Çankırı ve Kastamonu fatihi Karatekin Gazi'nin adı Malazgirt savaşına katılan komutanlar arasında geçmez.¹⁶ Emir Karatekin Kastamonu'dan sonra devlet hazinesine ait yüklü miktarda altın ve gümüş sikkenin bulunduğunu haber aldığı Sinop üzerine yürümüş ve burayı 1084-1085'de ele geçirmiştir. Kısa bir süre sonra bir komplo sonucu Melikşah'ın emriyle Karatekin Gazi Sinop'tan çekilmiştir.¹⁷ Emir Karatekin fethetmiş olduğu Çankırı, Kastamonu ve Sinop bölgelerinde bir beylik kurarak ölümüne kadar beyliğini yönetmiştir.

Karatekin'in ölümüyle alakalı Anna Komnena'da Sinop'tan ayrılırken bir kiliseyi kirletmesinden dolayı Karatekin'in tanrı tarafından cezalandırılarak cin çarpmış gibi ağzından köpükler saçarak yere düştüğünü kaydeder. Diğer bir iddiaya göre ise Karatekin, I. Süleyman Şah'ın ölümü ile istiklal sevdasına düştüğü için Büyük Selçuklu hükümdarı Melikşah'ın emriyle öldürüldüğü iddia edilmiştir.¹⁸ Onun 1090 ya da 1107'de öldükten sonra Çankırı'da kale içerisinde defnedildiği bilinmektedir.¹⁹ Emir Karatekin, günümüzde eşi Meryem Hatun'la birlikte yaklaşık 900 yılı aşkın Çankırı kalesinde metfundur.

1101 yılı haçlı seferleri sırasında haçlılara pusu kuran ve düzenledikleri akınlarla onları taciz eden Türkmenlerin Dânişmendliler'in sevk ve idaresinde faaliyette bulunan Türkmenler olduğu anlaşılmaktadır.²⁰

I. Haçlı seferi (1096-1101) Kastamonu'nun da kısa süreliğine elden çıkmasına sebep olmuştur. Kudüs kralı I. Baudoin'in (1100-1118) Haçlıların Dânişmendli Gümüştekin Gazi tarafından esir alınan Antakya Prinkepsi Bohemond'u kurtarmak için Avrupa'dan sürekli yardım istemesi üzerine Papa II. Pascalis'in çağrısıyla başlayan büyük bir ordu kurulmuştu. 1101 yılı ilkbaharında İstanbul'a gelen bu orduya karşı Gümüştekin Gâzi ve diğer Türk Beyleri I. Kılıçarslan'ın çağrısıyla Çankırı civarında

¹⁶ M. Halil Yinanç, **Türkiye Selçuklular Devri**, İstanbul 1944, s. 73; Faruk Sümer, *Malazgirt Savaşına Katılan Türk Beyleri*, **Selçuklu Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 4, Ankara 1975, s. 197-207.

¹⁷ Fatih Güzel, “Çankırı Fatih Emir Karatekin”, **Çankırı'nın Manevi Mimarları Sempozyumu**, Çankırı Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, Çankırı 2017, s. 283.

¹⁸ Anna Komnena, **Alexiad**, (Çeviren: B.Umar), İstanbul 1996, s. 64, 66, 196.

¹⁹ B.Ayhan, **Çankırı Tarihi**, Ankara 1998, S.100. Ayrıca Karatekin'in Türbesiyle alakalı bkz. Alev Çakmakoglu Kuru, *Çankırı Fatih Emir Karatekin'in Türbesi*, **Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 43, Ankara 2007, s. 63-84.

²⁰ Anna Komnena, **a.g.e.**, S. 195,196; Osman Turan, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, İstanbul 1971, s. 67, 73,70.

toplandılar. Bu beyler arasında I. Kılıçarslan'ın liderliğinde Emir Dânişmend, Halep Emiri Rıdvan, Harran Emiri Karaca ve Artuklu Beyi Belek de ittifaka dâhildi. Haçlılar bu esnada Ankara'ya ilerlediler. Daha sonra Çankırı'ya ulaştılar. 27 Temmuz 1101'de Kastamonu'ya doğru hareket eden Haçlıların yiyecek aramaya çıkan 1000 kişilik grubunun Türkmenler tarafından imha edildiğini görüyoruz. Diğer Haçlı gruplarının da Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde imha edildiğini biliyoruz. Dolayısıyla 1101 yılındaki haçlı seferi büyük oranda başarısızlıkla sonuçlanmıştır.²¹ Kastamonu havalisi de bu şekilde Haçlı istilasından kurtulmuştur.

1.3. Kastamonu'da Selçuklu Hâkimiyeti

Türkiye Selçuklu sultanı I. Kılıç Arslan'ın 1107 yılında ölümü sonrası Türkiye Selçukluları kısa bir süreliğine sarsıntı geçirseler de Sultan I. Mesud zamanında yeniden toparlanmışlar ve Kastamonu bölgesindeki etkinliklerini artırmışlardır. I. Mesud'un Kastamonu meliki olan kardeşi Arab Mesud'a isyan ederek onunla savaşmış, Sultan Mesud mağlup olarak 1126 yılında II. İonnes Komnenos'a (1118 - 1143) sığınmıştır. Daha sonra Sultan Mesud, İmparator ve Emir Gazi'nin desteğini alarak Melik Arab'ı yenilgiye uğratmıştır.²²

II. İonnes Komnenos Kastamonu bölgesine büyük bir harekât düzenlemişti. Bu sırada Emir Gazi Antakya Prinkepsi II. Bohemond ile savaş halinde olmasından dolayı imparator herhangi bir mukavemetle karşılaşmadan şehri Dânişmendli bir validen ele geçirdi.²³ İmparator Kastamonu'nun ele geçirilmesini öyle önemsemiş olacak ki esirlerle İstanbul'a dönüşünde bu zaferini muhteşem törenlerle kutladığını kaynaklardan görmekteyiz. Bizanslı tarihçi Kinnamos bu törenleri şöyle tasvir eder, *“Bu tören için üzeri aşırı derece altın kaplamalarla süslü gümüş bir araba yapılmıştı. İmparator önce bu arabaya binmeye hazırlandı. Ancak daha sonra belki de Tanrı'ya mütevazı görünmek için bundan vazgeçti. Arabaya Tanrı'nın anası ikonasını koydurup kendisi de önde haç tutarak yürüdü. Öyle bir harika manzaraydı ki, Heraklioslar ve Justinianoslar devrinden beri İstanbul halkı sanırım böyle bir şey*

²¹ Sayime Durmaz, *“Haçlıların Çankırı Yürüyüşü”*, **Çankırı Araştırmaları Dergisi**, Cilt:7, Sayı: 10, s. 136; Osman Turan, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, S.166; Stevan Runciman, **Haçlı Seferleri Tarihi III** (Çeviren: .Fikret Işıltan), Ankara 1987, s. 18-19.

²² Ali Sevim, **Anadolu'nun Fethi, Selçuklular Dönemi**, Ankara 1993, s. 139.

²³ İonnes Kinnomos, **Historia** (1118-1176), Çeviren: Işın Demirkent, Ankara 2001, s.11.

*şahit olmamıştı.*²⁴ Bu süreçten sonra Emir Gazi'nin 1132-1133 yılında şehri fethettiğini görüyoruz. Emir Gazi'nin 1134'de ölümü üzerine yerine oğlu Melik Muhammed geçti. Bizans imparatoru Melik Muhammed'e karşı Sultan Mesud'la işbirliği yapmış, ancak daha sonra Sultan Mesud, Melik Muhammed'e karşı bu hareketinden vazgeçmiştir.

Sultan Mesud 1155 yılında saltanatı, oğlu Kılıçarslan'a bırakmıştır. Küçük oğlu Şahinşah'ı Ankara, Kastamonu ve Çankırı'ya melik tayin etmiştir.²⁵ Kinnamos, Şehzade Şahinşah'ı 1173 yılında halen Çankırı-Ankara taraflarına sahip olarak göstermektedir. II. Kılıçarslan'ın kardeşi Şahinşah'ı bu bölgeden Ankara ve Çankırı'yı almak için saldırmasından dolayı çıkardığını ve Bizans'ın da Şahinşah'a ait yerlerin iadesini istediğini görmekteyiz.

XII. yüzyılda Selçuklular, Dânişmendliler ve Bizans Devleti arasında defalarca el değiştiren Kastamonu ve çevresinin özellikle 1176 yılında vuku bulan Miryokefalon Muharebesi'nden sonra tamamen Selçuklu hâkimiyeti altına girdiğini görmekteyiz. Böylece merkezi İznik olan Türkiye Selçuklularına bağlı bir Uc beyliği oluşmaya başlamıştır.

Sultan II. Kılıçarslan Hükümdarlığının son yıllarında 1184-1190 yıllarında ülkeyi oğulları arasında paylaştırmıştır. Bu paylaşımda Kastamonu, Çankırı ve Eskişehir Muhyiddin Mesud'a bırakılmıştır. Muhyiddin Mesud, I. Gıyaseddin Keyhüsrev ve II. Süleymanşah devrinde de Ankara, Bolu, Çankırı ve Kastamonu'da hâkimdi. Bizans'a karşı mücadeleler veriyordu. Muhyiddin Mesud aynı zaman da Safranbolu şehrini fethederek buraya Türk iskânının da önünü açmıştır.²⁶

Bolu, Gerede, Eskişehir bölgelerinin büyük bir kısmı da Selçuklular adına Melik Muhyiddin Mesud'un hâkimiyetine geçmiştir. Bu çerçevede gelecekte bölgede Çobanoğullarının temellerini atacak olan Hüsameddin Çoban'ın yöredeki hâkimiyetinin de II. Kılıçarslan'ın son yıllarındaki bu gelişmelere kadar indiğini söylemek mümkündür.²⁷

²⁴ Kinnomos, **a.g.e.**, s.12.

²⁵ Ali Sevim- Erdoğan Merçil, **Selçuklu Devletleri Tarihi**, Ankara 1995, s. 438.

²⁶ Osman Çetin, **Selçuklu Müesseseleri ve Anadolu'da İslamiyetin Yayılışı**, İstanbul 1981, s. 86.

²⁷ Yaşar Yücel, **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar, Çobanoğulları Beyliği, Candaroğulları Beyliği Mesâlikü'l-Ebsar'a Göre Anadolu Beylikleri**, Ankara 1991, I, s. 36.

1.4. Kastamonu’da Çobanoğulları Beyliği Dönemi

Kastamonu’da yaklaşık olarak bir asır yani XIII. yüzyıl boyunca egemenlik süren Çobanoğulları, Türkiye Selçuklularının Bizans’a karşı olan gaza faaliyetlerini yürütmek amacıyla Kastamonu merkezli tesis ettikleri bir Uc beyliğidir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere Miryokefalon Zaferi’nin kazanılmasıyla Türkiye Selçuklu sultanı II. Kılıçarslan, oğlu Melik Muhiddin Mesud’u Kastamonu ve Çankırı’ya melik tayin etmiştir. Bu süreçten sonra Kastamonu’da Bizans etkisinin kırıldığına şahit oluyoruz.

Selçuklu şehzadelerine Atabeylik yaptığı için Atabey Gazi olarak da bilinen Hüsameddin Çoban; I. Gıyaseddin Keyhüsrev, II. Süleyman Şah, I. İzzeddin Keykâvus ve I. Alaaddin Keykubad dönemlerinde Selçuklulara bağlı siyasî ve sosyal birçok başarıya imza atmıştır. Özellikle Alaaddin Keykubad Anadolu’nun ticaret merkezi olması amacıyla önemli faaliyetler yürütmekteydi. Bu kapsamda Moğolların Suğdak şehrini talan etmesi ve bu fırsattan yararlanmak isteyen Trabzon Rum İmparatorluğu’nun bu önemli ticaret şehrini ele geçirmek istemesi ve buraya ticaret yapan tüccarların soyulması Alaaddin Keykubad’ın kabul edebileceği bir hadise değildi. Bu zamanda yapılmış bir istatistiğe göre Suğdak’ın nüfusu yaklaşık 308.000 kişiye yükselmiş olup Müslüman ve Hristiyan tüccarların yerleşmiş olduğu bir şehirdi.²⁸ Bu rakamın abartılı olduğu muhakkaktır. Bu sefer için Kastamonu Uc beyi “Melikü’l-Ümerâ” Hüsameddin Çoban görevlendirilmiş ve büyük bir başarı elde etmiş olduğu halde zengin ganimetlerle birlikte Kastamonu’ya dönmüştür.²⁹

Hüsameddin Çoban Bey zamanında Devrekâni yöresi de beylik topraklarına katılmıştır. Bugünkü Yaralıgöz Dağları üzerinden ise Karadeniz sahilleri istikametinde fetihler sürdürülmüştür.

Hüsameddin Çoban Bey’in yerine oğlu Alp Yürek geçmiştir. Ancak bu beyin hayatına dair devrin kaynaklarında bilgiye rastlanamamaktadır. Onun devriyle alakalı konular arasında 1243 Köseadağ savaşında Selçukluların Moğollar karşısında ağır bir yenilgiye uğramaları sonucu Anadolu’da siyasi üstünlüğün kaybedilmesi ve kargaşaların

²⁸ Osman Turan, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, Ötüken, İstanbul 2014, s. 360.

²⁹ Suğdak seferiyle alakalı bkz. İbn Bibi, **El-Evamiru’l-Alaiyye Fi’l-Umuri’l-Alaiyye**, (Çev.: Mürsel Öztürk), TTK, Ankara 2014, s. 325.

meydana gelmesi gösterilebilir. 1256 yılında Türkiye Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus Moğollar karşısında yenilgiye uğramıştı. Bu ordu içerisinde Bizans'tan kaçan Mikhail Palailogos da vardı. Selçuklu ordusu yenilince bu şahıs da Kastamonu atabeyi ile Kastamonu'ya kaçmıştır.³⁰ Burada adı geçen atabeyin Alp Yürek olma ihtimali vardır.³¹ Alp Yürek dönemiyle ilgili şunu da ifade etmek gerekir; onun zamanında Selçuklu vezirlerinden Süleyman Pervane'nin oğlu Ali Bey, Kastamonu'ya yatırımlar yapmış ve özellikle 1272 yılında şehir merkezinde bir hastana inşa ettirmiştir. Bu hastanenin giriş kısmı Yılanlı Darüşşifası (Yılanlı Külliyesi) adıyla günümüzde hâlâ mevcuttur.

Kösedağ savaşından sonra (1243) Kastamonu birçok olaya şahit olmuştur. XIII. yy tarihçisi İbn Said el-Mağribî *Kitabü Basti'l-arz fi't-Tûl ve'l-arz* adlı eserinde Kastamonu'dan Türkmenlerin başkenti demekle birlikte yüzbin çadır Türkmen'in yaşadığını belirtir.³² Osman Turan XIII. yüzyılın ikinci yarısında Türkiye'nin yedi bölgeye ayrıldığını, Kastamonu'nun beşinci bölge olan Sivas ve Dânişmendiye vilayeti içinde yer aldığını söyler.³³

Alp Yürek'in Bizans'a karşı gaza faaliyetlerini devam ettirmiş olma ihtimali mevcuttur. Çünkü bu beyden, bazı kitabelerde "şehit" olarak bahsedilmiştir. Bu hükümdarın ölüm tarihi bilinmiyor. Kendisinden sonra beyliğin başına Muzaffereddin Yavlak Arslan geçmiş ve İlhanlılar ve Selçuklular arasında iyi bir denge siyaseti sergilemiştir. Yavlak Arslan dönemi III. Gıyaseddin Keyhüsrev ve II. Mesud'un hükümdarlığı dönemine rastlar. Onun egemenliğinin ilk yıllarında Kırım'da Sultan II. İzzeddin Keykâvus'un ölümü üzere, Şehzade Mesud ve kardeşleri taht kavgalarına karıştılar. Yavlak Arslan, II. Mesud'u destekleyerek ve İlhanlı hükümdarı Abaga Han'ın huzuruna çıkararak onun tahta geçmesini sağlamıştır. Ancak daha sonraki yıllarda Melik Kılıç Arslan Kastamonu'ya gelerek Yavlak Arslan'ı öldürmüştür.³⁴ Kılıçarşlan Kastamonu'ya girip hutbe okutmuştur. Bu isyana karşı Sultan Mesud

³⁰ Mükrimin Halil Yinanç, **Türkiye Tarihi Selçuklular Devri**, Ankara 2014, s. 224.

³¹ Alp Yürek hakkında bkz. C. Yakupoğlu ve N. Musalı. *Çobanoğulları Uc Beyliği Dönemine Ait Gideros Fetihnâmesi (638 /1284): Çeviri ve Değerlendirme*. Tarih Araştırmaları Dergisi, C.37, S. 63, s.79 vd.

³² Claude Cahen, **Osmanlılardan önce Anadolu'da Türkler**, (Çev. Yıldız Moran), İstanbul 1979, s. 240.

³³ Osman Turan, **Türkiye**, İstanbul 2005, s. 477.

³⁴ Mehmet Behçet, **Kastamonu Asar-ı Kadîmesi**, Haz. M. S. Cihangir, Kastamonu 1998, s. 18.

Moğollarla birlikte II. Kılıçarslan üzerine yürümüş, ancak kalıcı bir başarı elde edememiştir (1292).³⁵ Bu esnada İlhanlı hükümdarı Geyhatu Kastamonu'daki mevcut Türkmen isyanını bastırmak için yardımcı kuvvetler göndermiştir.

Yavlak Arslan'ın ilme ve ilim adamlarına önem verdiğini görmekteyiz bu kapsamda Hasan b. Abdülmü'mîn el-Hôyi onun himayesinde çalışmıştır.³⁶

Yavlak Arslan devrinde II. Mesud ve İlhanlı hükümdarı Argun Han'ın kabulüyle Kastamonu ve Sinop'un idari ve mali yönetimi Mücirüddîn Emir Şah'ın payına düşmüştür.

Yavlak Arslan devrinde Devrekânî ve Seydiler istikametinden Karadeniz sahillerine doğru fetihler hızlandırılmış ve Cide yöresi de Çobanoğulları topraklarına katılmıştır (1284).³⁷ Böylece Yavlak Arslan devrinde hem batı sınırlarında bugünkü Cide yöresi ve hem de doğu taraflarında bugünkü Çatalzeytin, Bozkurt, Abana, Çatalzeytin yörelerinin fethi tamamlanmıştır.

Yavlak Arslan'ın ölümüyle yerine oğlu Mahmud Bey geçmiştir. Mahmud Bey, Bizans kaynaklarında *Nasreddin* lakabıyla gösterilir. Selçuklu Sultanı II. Mesud ve İlhanlı devlet adamları Şemseddin Yaman Candar'ı desteklemiş ve Şemseddin Yaman Candar da Kastamonu'yu ele geçirmeye çalışmıştır. Bunu başaramayınca Eflani'ye yerleşmiştir (1292). Kısa bir süre sonra onun oğlu I. Süleyman Paşa ani bir baskınla Mahmud Beyi öldürerek Çobanoğullarına son vermiştir.³⁸

1.5. Kastamonu'da Candaroğulları Dönemi

Kastamonu 1300'lü yılların başında Şemseddin Yaman Candar'ın oğlu I. Süleyman Paşa tarafından ele geçirilmiştir. Şemseddin Yaman Candar döneminde beylik merkezi Eflani iken Süleyman Paşa Kastamonu'yu Çobanoğulları hükümdarı Emir Mahmud Bey'den alarak beyliğin merkezini Kastamonu'ya taşımıştır.

³⁵ Yaşar Yücel. *Anadolu Beylikleri Araştırmaları I*, Ankara 1998, s. 44.

³⁶ Cevdet Yakupoğlu. "Çobanoğulları ve Candaroğulları Zamanında Kastamonu", *Anadolu'nun Fethinden Milli Mücadele'ye Kastamonu Sempozyumu*, 2018, s. 64.

³⁷ Yakupoğlu ve Musalı. *Çobanoğulları Uc Beyliği Dönemine Ait Gideros Fetihnâmesi*, s.77-133.

³⁸ Yakupoğlu: *a.g.e.*

I. Süleyman Paşa dönemin İlhanlı hükümdarı Ebu Said Bahadır Han adına para bastırarak bağıllığını göstermiştir. Böylece beyliğini tehlikelerden korumuştur.

Süleyman Paşa'nın 1322'de Sinop'u alması Candaroğulları³⁹ beyliğine geniş bir nüfuz alanı kazandırmış ve bununla birlikte Candaroğulları, Karadeniz ve Akdeniz'de önemli deniz güçleri olan Ceneviz ve Venedikliler ve başka bir güç olan Trabzon Rum İmparatorluğu ile yakın ilişkiler içine giren bölgesel bir güç halini almıştır. Süleyman Paşa Sinop'un yönetimini İbrahim Bey'e bıraksa da daha sonra İbrahim Bey'in Kastamonu'yu ele geçirdiğini görmekteyiz. Gerek İbrahim Bey'in Sinop'taki idaresi, gerek Süleyman Paşa'nın Kastamonu'daki varlığı ile ilgili olarak 1333'lerde Kastamonu'ya uğrayan meşhur seyyah İbn Battuta kıymetli malumat vermiştir.

I. Süleyman Paşa zamanında Safranbolu da Candaroğulları egemenliğinde bulunuyordu. Bu hükümdarın yerine geçen oğlu I. İbrahim Bey'in Venedik ve Cenevizlilerle deniz savaşına girdiği hatta bu savaşta başarılı olduğunu biliyoruz. 1345 yılında İbrahim Bey'in vefat ederek yerine amcası Yakup Bey'in geçtiğini görmekte isek de kısa bir süre sonra vefat ettiğinden dolayı devriyle ilgili malumat bulunmamaktadır.

1345'de Adil Bey (Yakup Bey'in oğlu) başa geçince İbrahim Bey döneminden farklı olarak Ceneviz ve Venediklilerle savaşmak yerine bu iki deniz gücüyle ticarî ve askerî ilişkiler içine girmiştir. Hatta Sinop'ta Ceneviz ve Venedik kolonilerinin kurulması buna önemli bir göstergedir.

1362 tarihinde beyliğin başına Adil Bey'in oğlu Celâleddin (Kötürüm)Bâyezid geçmiştir. Özellikle bu dönemde Osmanlı Beyliği'nin Candaroğulları Beyliğinin iç siyasetine müdahale ettiğini görmekteyiz. Şöyle ki; Bâyezid'in İskender ve Süleyman adında iki oğlu vardı. Kötürüm Bâyezid kendinden sonra beyliğin idaresini İskender'e bırakmak istemişse de, Süleyman Bey I. Murad'ın siyasi himayesini arkasına alarak İskender'i öldürmüş, Kastamonu'yu ele geçirmiş ve babası olan Kötürüm Bâyezid'i Sinop'a kaçmaya mecbur bırakmıştır.

³⁹ Yaşar Yücel, "Candaroğulları- XIV. Yüzyılın Başlarında Kastamonu Ve Sinop Civarında Kurulan Bir Türk Beyliği", **TDV İslam Ansiklopedisi**, Cilt:7, Ankara 1993, s. 146-149.

1385 yılında Kötürüm Bâyezid'in vefat ettiğini görüyoruz. Ancak Sinop'ta Bâyezid'in bir diğer oğlu İsfendiyar öne çıkacak Osmanlılarla yoğun bir güç yarışına girecektir. II. Süleyman Paşa'nın yanlış politikalarla Osmanlıların dikkatini çektiğini görüyoruz. Bu hükümdarın Yıldırım Bâyezid'e yenilmesiyle Candaroğulları'nın siyasi varlığı tehlikeye düşmüştür (1392). Bu tarihten sonra Candaroğulları, Sinop kolu olarak varlığını sürdürecektir.

İsfendiyar Bey, 1402 yılında vuku bulan Anakara Savaşı öncesi Timur'un himayesine girmiş ve onun yanında yer almıştır. Böylece savaş sonrasında beyliğin bütün topraklarına Timur'un izni ile egemen olmuştur.

İsfendiyar Bey döneminde Osmanlı-Candaroğulları arasında siyasi rekabetin yoğun olarak yaşandığını görmekteyiz. Çelebi Mehmed döneminde oğlu Kasım'ın kendisine isyan edip Çelebi Mehmed'e sığınması, II. Murad devrinde onunla yaptığı savaşta yenilgiye uğraması Candaroğulları Beyliği'nin Osmanlı'ya karşı mukavemetini kırmıştır. İsfendiyar Bey, 1423'ten itibaren Osmanlılarla dost geçinmek zorunda kalmıştır.

İsfendiyar Bey'in 1440 tarihinde vefatı üzerine yerine oğlu II. İbrahim bey geçmiştir (1440-1443).

1443 yılında II. İbrahim Bey'in de ölümüyle başa geçen İsmail Bey ise daha çok ilimle meşgul olmuş, imar faaliyetlerine önem vermiştir. 1460'ta Kastamonu ve Sinop'u Fatih Sultan Mehmed'e teslim etmek zorunda kalmıştır. İsmail Bey'le birlikte beylik tarih sahnesinden çekilmiş⁴⁰ Kastamonu'da yeni bir yönetim ve idare başa gelmiştir (1460). Bu dönem Kastamonu'da Candaroğulları'nın yoğun imar, iskân, ilim ve kültür dönemi olarak bilinir. Daha sonra İsmail Bey Osmanlıya bağlı olan bugün Bulgaristan sınırları içerisindeki Filibe'ye sancak beyi olmuş ve Balkanlardaki gaza faaliyetlerinde aktif olarak bulunmuştur. Kabri Filibe'dedir.

1.6. Kastamonu'nun Osmanlı İktidarına Girmesi

Fatih Sultan Mehmed, Kastamonu'da Osmanlı adına valilik yapmasına izin verilen İsmail Bey'in kardeşi Kızıl Ahmed Bey'i görevinden alarak Bolu'ya göndermişti.

⁴⁰ Beylik hakkında bkz. C. Yakupoğlu: "Candaroğulları Beyliği", **Anadolu Beylikleri El Kitabı**, Ed. Haşim Şahin, Grafiker Yayınları, Ankara, 2016, s.409-425.

Ancak Kızıl Ahmed Bey buradan ayrılarak önce Karamanoğullarına ve daha sonra da Akkoyunlu Uzun Hasan'ın yanına sığınmıştır. Böylece Kastamonu tamamen Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.1461'den itibaren Kastamonu, Osmanlı devletine bağlı bir sancak haline gelmiştir.1469'da Fatih'in küçük oğlu Sultan Cem Kastamonu'ya sancak beyi olarak atanmıştır. Osmanlı adına hutbe okutulmuş, para bastırılmış ve kadı tayin edilmiştir. Sonraki yıllarda II. Bâyezid'in oğlu Şehzade Mahmud 1484'te vali olarak Kastamonu'ya gönderilmiştir. Şehzade Mahmud, Kastamonu'da 1504 yılına kadar sancak beyliği yapmıştır.⁴¹ Osmanlı Devleti zamanında Kastamonu XVI-XIX. yüzyıllar boyunca sancak ve vilayet merkezi olarak etkin mevkiini muhafaza etmiştir.

⁴¹Şehzade Mahmud'un Kastamonu'daki faaliyetleriyle ilgili bkz. Cevdet Yakupoğlu, *II. Bayezid'in Oğlu Şehzade Mahmud'un Hayatı Ve Faaliyetleri*, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 6, Sayı:12, 2010.

2. KASTAMONU’NUN TARİHİ İKİ KAZASI DEVREKÂNİ VE GİNOLU SAHİLİ

2.1. Devrekâni Kazası

2.1.1. Devrekâni’nin Coğrafyası ve Tarihî Kaynakları

Türkiye’nin Batı Karadeniz sınırları içerisinde bulunan Kastamonu’nun Devrekâni ilçesi, doğusunda Taşköprü, batısında Seydiler ve Küre, kuzeyinde Bozkurt, kuzeybatısında İnebolu, kuzeydoğusunda Çatalzeytin ve güneyinde Kastamonu merkez ilçesiyle çevrili olup Kastamonu’nun tarihî yerleşim alanlarından biridir.

Devrekâni ilçesi, büyük bir ova üzerine kurulmuştur. 1100 metrelik rakımı ile Kastamonu’nun en yüksek rakımlı ilçelerindendir. Çatalzeytin- Devrekâni sınırında bulunan Yaralıgöz Tepesi ilçenin en yüksek tepesidir.

Devrekâni tarihte önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Kurulduğu ovanın tarım ve hayvancılığa uygun olması birçok medeniyet tarafından önem arz etmiş ve buraya yerleşmelerine sebep olmuştur. Örneğin; Devrekâni’ye bağlı Kınık köyünde erken dönem bronz çağı izleri ve Hitit ve Frig kalıntıları bunu ispatlamaktadır.

Selçuklu ve Beylikler döneminde Devrekâni yöresinin Türkler tarafından fethini anlatan en eski kaynaklardan biri Saltukname adlı eserdir. Bu eser Anadolu’nun Müslüman Türkler tarafından fethinde destanlaşmış Sarı Saltuk’un menkıbelerini ihtiva eder.⁴² Sarı Saltuk’un menkıbelerini ihtiva eden Saltuknâme, Osmanlı hükümdarı Fatih Sultan Mehmed’in oğlu Şehzade Cem Sultan’ın emriyle, maiyetindeki Ebu’l-Hayr-ı Rûmî adlı şahıs tarafından 1473’lerde kaleme alınmıştır. Bu zat, Anadolu’da ve Rumeli’de halk arasında 7 yıl dolaşarak bu menkıbeleri derlemiştir.⁴³ Saltuknâme’deki olaylar sadece Sarı Saltuk’un yaşadığı döneme ait olmayıp, Türkiye Selçukluları, Anadolu Beylikleri, Osmanlılar hakkında da bilgiler vermektedir. Saltuknâme’de cereyan eden menkıbelerin birinci kısmı, Amasya-

⁴² Sarı Saltuk’un tarihî şahsiyetiyle ilgili bkz. Talip Tuğrul, “*Sarı Saltık’ın Tarihî ve Menkıbevi Hayatı*”, **Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması Bildirileri**, (26-28 Mayıs 2014), Eskişehir, 2014, s. 117-129.

⁴³ Cevdet Yakupoğlu, *Kastamonu Adının Ortaya Çıkışını Anlatan En Eski Kaynak: Saltukname*, **Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi**, C: 5, Sayı: 16, Kastamonu 2014, s.202.

Kastamonu- Sinop ve diğer Batı Anadolu toprakları ile Balkanlar ve Deşt-i Kıpçak topraklarındaki Sarı Saltuk'un gaza faaliyetlerinden oluşmaktadır.⁴⁴

Saltuknâme'de Bizans'ın Kastamonu bölgesi hâkimi olan Moni ve oğlu Kasta ile Kastamonu'nun adının ortaya çıkışı arasında bir bağ kurulmuştur. Bizans'ın Kastamonu kale komutanı olan Moni'nin kendisine ihanet ederek kalenin anahtarlarını Türk komutanına atan kızını öldürmeden önce Türkçe olarak "Kastın ne idi Moni'ye" veya diğer bir rivayete göre kıza aşık Türk komutanının, kendi kızını öldüren kale komutanına Türkçe "Kastın ne idi Moni'ye" şeklindeki hitabından dönüşerek Kastamonu adının ortaya çıkmış olduğunu öne süren meşhur halk rivayetinin, tarihî manada XV. yüzyıl ortalarına kadar indiği gerçeğini Saltuknâme bizlere göstermektedir. Buradaki halk anlatılarında Moni adının kale komutanının mı yoksa kızının mı adı olduğunu anlamak zordur. Bu anlatılanlar halkın hayal dünyasında yüzyıllar içinde değişmiş olabilir.

Kastamonu, bir şehir adı olarak XI. yüzyıldan önceki kaynaklarda yoktur yörede Selçuklu fetihleriyle birlikte bu şehrin adının yer aldığı bellidir. Halk rivayetleri ile Saltuknâme kayıtları arasında büyük bir farkın olmadığı görülür. Yani yöre insanının Kastamonu'nun fethi çevresinde anlattığı şehrin isminin ortaya çıkışı efsanesini aslında kendi kafasından uydurmadığı, tarihî rivayetlerde bu anlatının çekirdeğinin ve biraz daha mantıklı şeklinin mevcut olduğu bulgusu vardır.⁴⁵

Saltuknâme'ye göre, Kastamonu havalisinde Türklerin yaptıkları fetihler ve savaş hatıralarını anlatan rivayetler şöyle verilebilir. Sultan Alaaddin, Melik Muzaffereddin bir süre o bölgede kalmaya devam etmiş sonra Konya'ya Sultan'ın huzuruna gitmiştir. Sultan'ın veziri, Sultan'ın oğlunun lalası olan Atabey Gazi'yi sevmiyordu. Melik Muzaffereddin ile Atabey Gazi'nin arasını açmaya çalıştılsa da başarılı olamadı. Sultan bu iki komutanını Kûhistan(Kastamonu) diyarını fethi gönderdi. Önceden bu iki Türk komutanı Kıravan melikini öldürüp, oğlu Karaman'ı esir etmişlerdi. Bizans imparatoru, Karaman'ın amcası Moni'yi Kûhistan'ı alması için görevlendirmişti. Moni, gemilerle gelip ordusuyla karaya çıkmış, çevre küffar beylerinden yardım alarak Kûhistan yöresini almayı başarmış ve Cebeliye (Kastamonu) şehrine hâkim olmuştu. Sultan da Atabey Gazi'yi 30 bin asker ve kendi komutanı Yer Alagöz (Yir Alagöz)'ü

⁴⁴ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, s.309.

⁴⁵ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.m.**, s.205.

de bunun yanında alaybeyi olarak gönderdi. Arkasından Melik Muzaferreddin'i 10 bin er ile ulu Atabeyi kılarak gönderdi.

Bu bilgilerden sonra Saltuknâme'de Devrekâni yöresinin Türkler tarafından fethedilmesi hadiselerine de yer verilmiştir.

Devrekâni Muharebesi: Moni ve ordusu Cebeliye (Kastamonu şehri) yönünde çekilmeye başladı. Atabey Gazi, Moni'yi esir almak ve öldürmek, bölgeyi tamamen fethetmek için harekete geçti. Moni, bir ova üzerinde (Devrekâni yöresi?) mevzilenmişti. Atabey Gazi, Yer Alagöz'ü 1000 er ile akına gönderdi. Baskın yapıp Moni'yi yakalamalarını emretti. Ancak pusuya düşürülen Yer Alagöz'ün birçok askeri şehit edildi. Ilgaz-ı Rûmî'nin adamları Yer Alagöz'ü esir ederek Moni'nin huzuruna çıkardılar. Moni, önce bu Türk'ü öldürmek istedi ama vezir engel oldu. Bu Türk komutanını yörede yüksek bir dağ (bugünkü Yaralıgöz Dağı) üzerinde beklediği mağarada hapse attılar. Mağara çok sarp yerde idi. Seyyar merdivenler kullanılarak çıkılabiliyordu.⁴⁶

İkinci Devrekâni Muharebesi: Bu sırada Ilgaz-ı Rûmî, çekilen Türk öncülerini kovalayarak, Türk karargâhına ulaştı. Atabey Gazi ile karşı karşıya kaldı. Atabey Gazi, Ilgaz-ı Rûmî ile yaptığı bir muharebede onu atından düşürdü ve esir etmeyi başardı. Atabey Gazi, Ilgaz'ı İslâm'a davet etti ve Ilgaz, Müslüman oldu. Atabey Gazi onu kendisine başkomutan yaptı. Birlikte Moni'nin üzerine yürüdüler.⁴⁷

Üçüncü Devrekâni Muharebesi: Moni, Atabey gazi'nin gücünün arttığını görünce çevre küffâr beylerinden yardım istedi. Moni'nin yardımına ilk olarak bölgedeki tekfurlardan biri olan Devrekâni meliki geldi. Sonra yöredeki kasabalardan tekfurlar geldiler. Moni'nin savaş planı şu şekilde idi: önce Ayandon(Sinop-Türkeli yöresi), meliki birkaç bey ile pusuya gidecek, kalan askerler ise Sılta, Şibad, Gerde (Gerede) meliki başlarında Türklerin üzerine saldıracaklardır. Atabey Gazi ordusu, tam zafer kazanmak üzere iken Ayandon melikinin Der suyunda (Devrekâni Çayı) kurduğu pusuya düşerek geri çekildiler ve çok sayıda şehit verildi. Halkın, İslâm askerinin zor durumda olduğunu haber vermesi üzerine Sarı Saltuk, Sinop hâkimi Ali Bey'e emrederek Atabey Gazi'ye yardım etmesini istedi. Sarı Saltuk ise, Kûh-i Bülend olarak

⁴⁶ Cevdet Yakupoğlu, a.g.m.

⁴⁷ Cevdet Yakupoğlu, a.g.m.

bilinen dağa (Yaralığöz Dağı) geldi. Daha önce Moni'ye esir düşen Yer Alagöz burada hapis olunmuştu. Sarı Saltuk bu dağ zirvesine çıkarak 7 kişi ile birlikte hâcet namazı kıldı, güller dikti. Sonra birlikte dağdan indiler. Hasan Abdal düşman askerlerden birini esir aldı. Onu sorguya çekerek Yer Alagöz'ün hangi mağarada hapsedildiğini öğrendi ve sarp kaya üzerindeki bu mağaradan Yer Alagöz'ü kurtardılar. Sarı Saltuk, bu dağı Yer Alagöz'e mülk olarak verdi. Bundan sonra o dağın adı Yer Alagöz Dağı (Yaralığöz) oldu. Bugün de dağ bu isimle bilinmektedir o zaman bu dağın isminin buradan geldiği varsayımına varmak yanlış olmaz.⁴⁸

Karşı koyamayacağını anlayan Devrekâni meliki, teslim olup Sarı Saltuk'un telkinleriyle Müslüman oldu. Birlikte Atabey Gazi'nin ordusuna geldiler. Ilgaz-ı Rûmi de geldi. Sarı Saltuk, onu ödüllendirdi. Orduya katılan Yer Alagöz'e de yine başkomutanlık verildi.⁴⁹

Görüldüğü üzere Saltuknâme, Çobanoğulları zamanında Devrekâni çevresinde ve Yaralığöz Dağları üzerinden bugünkü Çatalzeytin yöresi istikametinde cereyan eden Selçuklu fetihlerine atıfta bulunmaktadır.

1461 tarihinde Kastamonu'nun Osmanlı Devleti hâkimiyetine girmesiyle Devrekâni, Kastamonu Sancağının bir Kazası olarak varlığını sürdürmüştür.

Türkiye Selçukluları, Çobanoğulları ve Candaroğulları dönemlerinde Devrekâni'de yoğun sosyal ve kültürel varlıklara rastlıyoruz. İlçedeki kültürel, dinî ve sosyal yapılara ileride temas edileceği için burada ayrıntıya girilmemiştir.

Kurtuluş savaşının kazanılmasında Kastamonu İstiklal Yolu'na Devrekâni'den de birçok vatansever destek vermiştir. Kurtuluş savaşı bu gayretler sonucu başarıya ulaşmıştır.

Atatürk, 23/24 Ağustos 1925'de Şapka ve Kıyafet İnkılabını açıklamak üzere Kastamonu ve ilçelerini ziyaret etmiştir. Bu gezi çerçevesinde 28 Ağustos 1925 tarihinde İnebolu'dan hareket etmiş aynı gün saat 13.00 de Devrekâni'ye gelmiştir. Esasen Devrekâni Kurtuluş savaşı yıllarında henüz bir bucakken Kuva-i Milliye ile birleşir ve müthiş bir vatanseverlik örneği göstererek çoluk çocuk, genç, ihtiyar kağı

⁴⁸ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.m.**

⁴⁹ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.m.**, s.207.

arabalarıyla cephaneye cephane taşırlar. 19 Eylül 1919’da Müftüoğlu Mehmet Bey Başkanlığında Devrekâni Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulur.⁵⁰

5 Eylül 1944 tarih ve 5800 sayılı Resmî Gazete’de zikredildiği üzere o tarihten geçerli olmak üzere Devrekâni nahiyesi lağvedilerek yerine Devrekâni kazası kurulmuştur. 17 numaralı cetvelde (s.7585) belirtilen köyler ise bu kazaya bağlanmıştır. Günümüzde Devrekâni, Kastamonu’nun en büyük ilçelerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir.

2.1.2. Türk İskânının Belgelerinden Olarak Devrekâni’ye Bağlı Köyler

Devrekâni kazası, XV. yüzyıl ikinci yarısından itibaren Kastamonu sancağına bağlı bir idari birim olarak yönetilmeye devam etmiştir. Kastamonu, Çobanoğulları’nın ve Candaroğulları’nın başkenti iken, XV. yüzyılda Osmanlıya geçişini müteakip bu devlete bağlı bir Sancak merkezi halini almıştır.

Sancak tabirinin, askerî bir anlamı olup “askerleri aynı bayrak altında giden mıntika” demektir. Osmanlılarda sancak, Selçuklu subaşılığının devamı kabul edilir. Sancak, Osmanlı idari teşkilatının da temelidir. Sancakların bağımsız kanunları da mevcuttur. Osmanlı Devleti’nde XVII. yüzyıldan sonra teşkilatta askerî özellik kaybolmaya yüz tutunca, sancaklar teşkilat olarak kalmakla birlikte sancak beyi tabirinin yerini *mutasarrıf* almaya başladı. XIX. yüzyılda bütün sancaklara mutasarrıflar tayin edildi ve sancaklara da mutasarrıflık denir oldu.⁵¹

Kaza, sancağın bir alt birimi olarak kabul edilen idari birimdir. Türkiye Selçuklularında kaza idari tabiri fazla kullanılmamıştır. Kaza, Kadının kadılık mıntıkası anlamına gelir ve kazalar bağımsız hukuki birimdir. Kaza yerine kullanılan bir diğer kelime *nahiye* ibaresidir.

Devrekâni kazasının Selçuklular ve Beylikler devrindeki nüfusunu, iskân gelişimini ancak tapu tahrir defterlerinin izin verdiği ölçüde aydınlığa kavuşturabiliyoruz. Selçuklulardan itibaren Devrekâni yöresine Türk boyları yerleşmiştir. Bunların bir kısmı konar- göçerliği bir müddet devam ettirmiş iken boylardan bazıları ise zamanla yerleşik düzene geçmişlerdir. Bu boylara bağlı topluluklar, kurdukları köylere

⁵⁰ Ercan Çelebi, *Milli Mücadelede Kastamonu*, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 19, Nisan 2014, s. 111.

⁵¹ Tuncer Baykara, *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyasına Giriş –I, Anadolu’nun idari Taksimatı*, İstanbul 2015, s. 171.

çoğunlukla kendi boy veya boy beylerinin adlarını vermişlerdir. Diğer taraftan, coğrafyanın özelliklerine göre de yeni yer adları ortaya koymuşlardır. Ayrıca eskilerden kalma yer isimlerini de kullanmakta bir mahzur görmemişlerdir. Bu şekilde Devrekâni kazasında Türk iskânı XII. yüzyıl sonlarından XV. yüzyıl sonlarına gelindiğinde büyük oranda tamamlanmış bulunuyordu. Devrekâni ise bahsi geçen yüzyıllarda henüz bir kasaba görünümünden uzaktı. Candaroğlu İsfendiyar Bey ve İsmail Beyler zamanında Devrekâni yöresinde inşa edilmiş eserler sayesinde bu havali mamur hale getirilmiştir. Ancak yine de o tarihlerde Devrekâni merkezinde büyük bir nüfusun varlığına şahitlik etmek mümkün görünmüyor. Bu kapsamda Devrekâni merkezi ve mahallelerini oluşturan alan da dâhil olmak üzere XIII-XV. yüzyıllarda Devrekâni yöresi kırsal kesim ağırlıklı bir nüfus barındırdığı için, konumuzun büyük kısmı köylerle ilgili olacaktır.

XV-XVI. yüzyıllarda Tapu tahrir defterlerine baktığımızda Kastamonu sancağı şu alt birimlere ayrılmaktadır:

1- Kastamonu Nahiyesi

2-Araç Nahiyesi

3-Devrekâni Nahiyesi

4- Küre Nahiyesi

5- Göl Nahiyesi

6- Boyabad Nahiyesi

7- Daday Nahiyesi

8- Sinop Nahiyesi

9- Ayandon Nahiyesi

10- Taşköprü Nahiyesi

11- Durağan Nahiyesi

Aşağıda Kastamonu'ya bağlı Devrekâni ve Ginolu Sahili kazalarının sosyal tarihini ortaya koymak için, XV. yüzyıl ve sonrasında bu iki yöreye bağlı iskân birimleri

değerlendirilmeye alınmıştır. Bu iskân birimlerinin büyük kısmının XV. yy. öncesinde de mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Kastamonu geneliyle ve doğal olarak Devrekâni yöresiyle ilgili tapu tahrir kayıtları XV. yüzyıl ikinci yarısına ait olduğu için daha önceki iskân bilgilerine ulaşmak bir hayli zor olmaktadır. Vakfiyelerde verilen bazı bilgiler ise Candaroğulları döneminde Devrekâni'deki Türk iskânına ışık tutmaktadır.

Devrekâni Yöresi İskân Birimleri

Ağulu Köyü

Ağlı / Ağü eski Türkçede ipekli (altın ve gümüşle işlenmiş sırmalı) kumaş manasındadır. Tahrirlerde XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı bir köy olarak görülmekte; hane sayısı 2, vergi geliri ise 762 olarak kayıtlıdır.⁵² Ağulu köyü, günümüzde Ağlı olarak bilinmektedir. Ağlı ise 1980'li yılların sonlarında Devrekâni'den ayrılarak müstakil bir ilçe olmuştur.

Ağlı adının ortaya çıkışıyla alakalı olarak şunlar söylenebilir: Saltuknâme'de anlatılanlardan ve halk hafızasında saklı ifadelerden, ilk fetihde Yaralıgöz Dağı eteklerinde cereyan eden meydan muharebesi sonucunda Şibat (Şahbat) isimli tekfurun kaçarak sığındığı ve içme suyunu zehirleyerek (ağulayarak) Türk askerine tuzak kurduğu kalenin Ağlı Kalesi olduğu ve ilçe adının bu olaydan sonra ortaya çıktığı ifade edilmektedir.⁵³

Ahi Çelebi Mh.

Devrekâni kazasında Ahi Çelebi adıyla kayıtlı bir mahalle mevcuttur. Bu mahallenin burada yaptırılmış aynı isimli zaviyeden adını aldığı anlaşılmaktadır. Ahi Çelebi vakıflarıyla ilgili XIX. yüzyıl kayıtlarına ulaşılabilir. Ancak diğer taraftan Ahi Çelebi adını taşıyan bir zatın Candaroğulları devrinde İsmail Bey zamanında bir süre Kastamonu'da ikamet ettiği ve Fatih zamanında bu vilayetten ayrılarak İstanbul'a gittiği rivayeti bulunmaktadır. Ahi Çelebi'nin asıl adının Mehmed b. Kemal olduğu da iddia edilmiştir. Bu zat, tıpkı babası gibi hekim olup, İstanbul'da açtığı muayenede hastaları tedavi etmiştir. Onun, Kastamonu'da ikameti sırasında da bu şekilde faaliyet

⁵² COA. TT. 438, s. 621.

⁵³ Fazıl Çifçi, "Kastamonu Camileri-Türebeleri ve Diğer Tarihi Eserler II", 2018, Kastamonu, s. 12.

göstermiş olduğu söylenebilir. Ancak bu zatın Devrekâni'deki bu zaviyenin banisi olup olmadığını kesin olarak bilebilmek zordur. Buna rağmen Kastamonu ve Devrekâni'de Candaroğulları zamanında Ahi Çelebi adlı bir şahsın bir süreliğine faaliyet göstermiş olduğunun kabul edilmesi de mümkündür.⁵⁴

Ahi Çelebi, 1946 yılındaki köy adları arasında Devrekâni'ye bağlı olarak gözükmektedir. Günümüzde köy olmaktan çıkarak Devrekâni'ye bağlı bir mahalle olmuştur.

Ahiler Köyü

1314/ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde ismi bulunmakla birlikte, gerek 1928 yılında Dâhiliye Vekâleti'nin yayınladığı köyler listesinde, gerek 1946 ve 1968 yıllarına ait listelerde adı geçmemektedir. 1896 Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köydeki hane sayısı 11, erkek nüfus 40, kadın nüfus ise 41 olarak görülmektedir.⁵⁵ Günümüzde bu adla Devrekâni ilçesinde bir köy mevcut değildir. Hakkında yeterince malumat bulunamamıştır.

Ahlatçık Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı olup, Selçuklular zamanında kurulduğu tahmin olunmaktadır. 1487 ve 1530 tarihli tahrirlerde Ahlatçık isimli birden çok köy adı geçse de bunların aynı yerleşim birimini ifade ettiği görülüyor.⁵⁶ 1530 tarihli tahrirde Ahlatçık köyünün 23 hane, 3 mücerred ve 3397 hâsılı kayıtlı olduğu tespit edilmiştir.⁵⁷ XVI. yüzyılın başlarında Ahlatçık köyünden Kastamonu'da bulunan Dede Sultan Zaviyesi'ne vakfedilmiş arazilerin olduğunu görmekteyiz.⁵⁸ Aynı eserde Devrekâni'ye bağlı görülen Erük köyüyle alakalı *Bu köye Ahlatcuk da derler* ifadesi bulunmaktadır.⁵⁹ Bu ismin bir Türk-Yörük grubuna ait olması gerektir. Ayrıca

⁵⁴ Cevdet Yakupoğlu, “Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar Döneminde Kastamonu Çevresinde Ahiler”, *I. Uluslararası Ahilik Kültürü ve Kırşehir Sempozyumu*, (15-17 Ekim 2008), Kırşehir, 2008, s. 164.

⁵⁵ **Kastamonu Vilâyet Salnâmesi (H. 1314 Tarihli)**, Vilayet Matbaası, Kastamonu, 1314, s. 276.

⁵⁶ C. Yakupoğlu, Selçuklu ve beylikler dönemi Kastamonu yer adları: meyve ile ilgili olanlar. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, (Aralık, 2008), 23(2), s.172.

⁵⁷ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *438 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defteri(937/1530) II, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı*, Yayın Nu:20, Ankara, 1994, s. 105.

⁵⁸ Nazım Kuruca, “XVI. Yüzyılda Kastamonu Sancağı Vakıf Tahrir Defteri”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1995, s. 97.

⁵⁹ Nazım Kuruca, a.g.e., s. 109.

günümüzde bile hâlâ Ahlat diye bilinen meyvenin çoğunlukta olduğu yerlere bu isimler verilmiştir. Özellikle Kastamonu ve çevresinde bu adla yerleşim yerlerine sıkça rastlanır. Ahlatçık Köyü, 1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Küre'ye bağlı iken o tarihte Devrekâni'ye bağlanmıştır. Ahlatçık Köyü, günümüzde Devrekâni'ye bağlı olup, ilçe merkezinin kuzeyindedir.

Akdoğan Köyü ()

Akdoğan, Türklerde yaygın olarak kullanılan bir isimdir. Bu köy, XV- XVI. yüzyıl tahrir kayıtlarında Devrekâni kazasına bağlı olarak geçmektedir (hane 7, mücerred 2 ve hâsıl 559).⁶⁰Akdoğan köyünde XVI. yüzyılın başında Şeyh İsa Zaviyesi için vakfedilmiş vakıf arazileri olduğunu görmekteyiz.⁶¹Bu kayıtlarda köydeki mevcut tımar sahipleriyle ilgili bilgiler mevcuttur.

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Akdoğan Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Akdoğan, günümüzde aynı isimle Devrekâni'ye bağlı bir köy olarak varlığını sürdürmektedir. Köyde Şeyh İsa, diğer adıyla Seydi Salih adlı zatın türbesi bulunmaktadır. Devrekâni ilçe merkezinin kuzeydoğusunda kalan bu köy, ilçeye 22 km. uzaklıktadır.

Aklı Çatağı ()

XV. yüzyıl tahririnde ismine bu şekilde rastlanmaktadır. Aynı kayıтта köyde Karaçomak zemini adında bir mevki ismi de geçmektedir.⁶² 1530 tarihli tahrirde Aklı Çatağı köyünün hane sayısı 11, mücerred 7, vergi ise 1000 olarak görülmektedir.⁶³ 1640 tarihli avarız-hâne defterinde “Çatak aklı” şeklinde kayıt altına alınmış ve hane sayısı da 3 olarak tespit edilmiştir. Günümüzde bu adla bir köy Devrekâni'de bulunmamaktadır.⁶⁴

⁶⁰ COA. TT. 23M, s. 214, 256; COA. TT. 438, s. 621, 622.

⁶¹ Nazım Kuruca, a.g.e., s. 87; Köy hakkında bkz. 19. 06.2019 Tarihi Saha Çalışması, Resim 19 ve 20.

⁶² COA. TT. 23M, s. 320; Cevdet Yakupoğlu, a.g.e., s. 145.

⁶³ COA. TT. 438, s. 624, Bkz. Belge 2.

⁶⁴ Bkz. Aklı Çatağı'nı gösterir Belge. KK.d. 2585, s. 57, Belge 1.

Ak-pınar Köyü/ Akça-pınar Köyü

Bu köyün ismine ilk olarak 1487 tarihinde rastlamaktayız. Dolayısıyla bu iskân birimi XV. yüzyılda mevcuttu.⁶⁵ Yine XVI. yüzyılda da Devrekâni nahiyesine bağlı bir köy olarak geçmektedir. 1530 tarihli tahrirde hane 22, mücerred 5, hâsıl yani vergi ise 1160 olarak kayıtlıdır.⁶⁶ XVI. yüzyılın başında Akça-pınar köyünde Kastamonu'daki bir zaviye için vakfedilmiş araziler mevcuttu.⁶⁷ 1896 tarihli Vilâyet Salnâmesi'nde de Akça-pınar olarak ismini gördüğümüz köyün hane sayısı 19, erkek nüfus 65, kadın nüfus 66 olarak geçmektedir.⁶⁸ Bu köy, günümüzde Akçapınar adıyla Devrekâni'de varlığını sürdürmektedir.

Alın-viran Köyü (البن ویران)

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı köylerden birisidir.⁶⁹ 1530 tarihli tahrirde Küre kazasına bağlı olarak gördüğümüz Alın-viran köyünün hane sayısı 3, vergi geliri 750 akçe olarak görülmektedir.⁷⁰ 1968 tarihinde de Küre'ye bağlı görülmektedir.⁷¹ Günümüzde Alınören adıyla Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Devrekâni ilçesinin kuzeyinde kalan Alınören köyü ilçeye 35 km mesafededir.

Ali Köyü

Köyün adına ilk olarak 1530 tarihli tahrirde rastlamaktayız. Ayandon kazasına bağlı olarak görülen Ali köyünün hane sayısı 23, vergi geliri 2000 olarak görülmektedir.⁷² 1896 Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Ali köyünün adı geçer. Günümüzde Devrekâni'ye bağlı Asarcık Köyü'nün Ali Mahallesi mevcuttur.

⁶⁵COA. TT. 23m, s. 261.

⁶⁶ COA. TT. 438, s. 625.

⁶⁷ Nazım Kuruca, a.g.e., s. 88.

⁶⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

⁶⁹ COA. TT. 23M, s. 272

⁷⁰ COA. TT. 438, s. 631.

⁷¹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **Köylerimiz**, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 36.

⁷² COA. TT. 438, s. 642.

Ali Bey Köyü

1896 Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’nde adı geçer. Salnâme’de Ali Bey köyünün 11 hane olduğu, erkek nüfusun 28, kadın nüfusun 29 olduğu bilgisi yer almaktadır.⁷³ Günümüzde Devrekâni’ye bağlı olarak Çorbacı Köyü’ne tâbi Alibeyoğlu Mahallesi olarak mevcuttur.

Alpı Köyü ()

Alp, Türklerde yiğit, bahadır anlamlarına gelmektedir. Buna yakın bir diğer isim Alpağud kelimesidir. Bu kelime ise Moğollarda “vergi veren, çiftlik sahibi” veya “asilzade” gibi anlamlarda kullanılmıştır. Divanü Lügati’t-Türk’de ise bu kelimenin “tek başına düşmana saldıran ve yakalanmayan” anlamında ifade edildiği görülmektedir. Faruk Sümer, Alpagud adlı bir Türk- Oğuz boyundan bahsetmektedir.

XV. yüzyılda Devrekâni’de Alpı köyü adına tahrir kaynaklarında rastlanmaktadır.⁷⁴ 1530 tarihli tahrirde 7 hanenin bulunduğu, vergi hâsılasının 751 olduğu ve mücerred diye kayıtlı bekârların sayısının 2 olarak kayıtlı olduğu tespit edilmektedir.⁷⁵

Günümüzde Devrekâni’ye bağlı Alpı köyü mevcut olmasa da Kastamonu il merkezine bağlı Alpı köyü hâlâ mevcuttur. Hatta Alpagud ismiyle Kastamonu merkeze bağlı bir köy de mevcuttur. Ancak bunların Devrekâni’deki Alpı köyü ile bir ilgisi yoktur.

Aluççular Köyü

1946 yılındaki köy adları listesinde Devrekâni’ye bağlı olarak gözükmektedir. Günümüzde Devrekâni Balabanlar köyünün Aluççular Mahallesi mevcuttur.

Arablar Köyü

Arab/ Arap ismine Türk topluluklarında sıkça rastlanmaktadır. Sultan I. Mesud’un kardeşinin adı Melik Arab idi. Melik Arab, Türkiye Selçukluları zamanında Kastamonu melikiydi. İlhanlılar ve Selçuklular çocuklarının ismine Arab adını vermekteydiler. Bunun bir cemaat adı olduğuna dair bazı bilgileri vermek icap eder.

⁷³ H.1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

⁷⁴ COA. TT. 23M, s. 300.

⁷⁵ COA. TT. 438, s. 622.

Örneğin; Silsüpür Ceridi, İnallu Ceridi, Köçekli, Ceceli, İdris Kethüda'ya tabi Ali Beğli, Şeyhli ve Arablu gibi cemaatler Rakka'da iskâna memur olunmuşlar iken oralardan kaçıp Orta Anadolu'ya Kırşehir, Ankara, Çankırı ve hatta Kastamonu Sancağı'na kadar gitmişlerdir. Bu cemaatler, adı geçen sancaklardaki aşiret ve kabileler ile nüfuzlu şahısların yanlarında eğlenmişler, bir müddet sonra da hırsızlık, adam öldürme vb. eşkıyalık hareketlerine başlamışlardır. Bunların bu türden zulüm ve eşkıyalıklarının önüne geçilmesi, bu tür eylemlere karışanların cezalandırılması ve bir an önce iskân mahallerine geri döndürülmeleri yolunda Çankırı, Tosya, Kastamonu sancakbeyi ve kadılarına fermanlar gönderilmiştir.⁷⁶

Bundan başka Kastamonu'nun birçok bölgesindeki ileri gelen kimselerin Arap köleler edindiklerini, bu kölelerden dolayı "Arablar" ismini aldıklarına araştırmalarımız sonucu şahit olduk. Örneğin; Sinop'un Türkeli ilçesine bağlı Çatak Güney köyü muhtarlığına bağlı Sökü yaylasının diğer adının Arablar olması ve burada yaşayan kişilerin kendilerini Arab olarak adlandırması veya köyün adından yola çıkarak kendilerinin Arap kökenli olduklarını zannetmeleri buna örnek olarak gösterilebilir.⁷⁷ Bu adda Türkmen topluluklarının olabileceği görüşleri de vardır.⁷⁸ Bu bilgileri ifade ettikten sonra XVI. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı bir köy olarak mevcut olduğunu ve bu köyde İzzetler Zaviyesi adında bir zaviyenin bulunduğunu, hatta köyün diğer adının da İzzetler olduğunu görmekteyiz.⁷⁹ Bugün bu adla bir köye Devrekâni sınırları içerisinde rastlanamamıştır.

Arslanlu Köyü ()

Köye dair ilk kayda 1487 tarihli tahrirde rastlamaktayız. Bu belgede Arslanlu köyünün Devrekâni'ye bağlı olduğunu görmekteyiz.⁸⁰ 1530 tarihli tahrirde Arslanlu köyünün, hane 6, mücerred 2, hâsıl 250 şeklinde vergi nüfusu kaydedilmiştir.⁸¹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde İnebolu kazasına bağlı olarak gözüken bu köyün

⁷⁶ Bu konuda bkz. Çankırı Ş.S. 7, B.28, 30; Çankırı Ş.S. 11, B.25-26; Tosya Ş.S. 175, B.107; Tosya Ş.S. 177, B.107; Tosya Ş.S. 179, B.59; Kastamonu Ş.S. 4, B.136, 138,204,205.

⁷⁷ Bkz. 23.06.2019 tarihli saha çalışması Resim 21 ve22.

⁷⁸ COA. TT. 166, s. 165, 233.

⁷⁹ COA. TT. 438, s. 635.

⁸⁰ COA. TT. 23M, s. 210, 220, 289; COA.TT. 438, s. 621, 634.

⁸¹ COA. TT. 438, s. 622.

hane sayısı 52, erkek nüfus 142, kadın nüfus ise 149 olarak görülmektedir.⁸² 1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Arslanlı Köyü, Aşağı Arslanlı ve Yukarı Arslanlı adlarıyla o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Aşağı Arslanlı ve Yukarı Arslanlı köyleri 1946 yılındaki köy listelerinde de Devrekâni’ye bağlı olarak gözükmektedir. Seydiler’in, Kastamonu’ya bağlı bir ilçe olarak Devrekâni’den ayrılmasından sonra Aşağı ve Yukarı Arslanlı köyleri günümüzde Seydiler ilçesine bağlı olarak mevcudiyetini korumuştur.

Arkutca Köyü

1487 tarihli tahrirde Devrekâni’ye bağlı köy olarak adına rastlamaktayız.⁸³ 1530 tarihinde köyün 33 hane, 9 mücerred, 1360 hâsıl vergi kaydı görülmektedir.⁸⁴ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’ne göre köyde 11 hane mevcut olup erkek nüfus 34, kadın nüfus 33’tür.⁸⁵ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’nde ve 1946’da Devrekâni’ye bağlı bir köy olarak görmekteyiz. Günümüzde Devrekâni’ye bağlı Kanlıabad Köyü’nün Arkutça Mahallesi olarak varlığını sürdürmektedir.

Aşağı Yazıhisar Köyü

Bkz. Yazıhisar Köyü.

Avşar Ovacuğu Köyü ()

Köyle alakalı elimizdeki en eski kayıt, 1487 tarihli 23m. nolu tapu tahrir defterinde bulunmaktadır.⁸⁶ Bundan başka İstanbul Büyükşehir Belediyesi Muallim Cevdet Yazmaları 75 numaradaki kayıta⁸⁷ ve 1530 tarihli 438 numaralı tahrir kayıtlarında köye dair kısa bilgiler bulunmaktadır.⁸⁸ Arşivlerde görüldüğü üzere Avşar-ovacuğu (Avşar-ovacığı) adıyla anılan bu köy, XV. ve XVI. yüzyıllarda Devrekâni kazasına bağlı bir köy olarak karşımıza çıkmaktadır. Anadolu’nun birçok bölgesinde bu adla

⁸² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 287.

⁸³ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, s. 79.

⁸⁴ COA. TT. 438, s. 621.

⁸⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 278.

⁸⁶ COA. TT. 23M, s. 34.

⁸⁷ İBK. MCO. 75, v.45a.

⁸⁸ COA. TT. 438, s. 637.

ilgili köyler bulunur. Günümüzde Kastamonu'nun Taşköprü ilçesine bağlı Avşar köyü mevcuttur. Bu adla ilgili olarak Oğuz Kağan Destanı'na göre Avşar, Oğuzların 24 boyundan biridir. Kaşgarlı Mahmud Divanü Lügati't-Türk isimli eserinde Avşar'ın bir Oğuz boyu olduğunu belirtmiş ve bu boya ait damgayı da göstermiştir. Bu boyun adı Kaşgarlı Mahmud ve Fahreddin Mübarekşah'ın listelerinde Afşar, Reşidüddin ile Yazıcıoğlu Ali ve Ebu'l-Gazi listelerinde de Avşar şeklinde geçer.⁸⁹ Bu boyla ilgili söylenilecek çok bilgi olmasına rağmen ana konumuz bu olmadığı için sadece bu boyun Kastamonu civarında izlerine rastlamamız bakımından genelde Anadolu, özelde ise Kastamonu ve civarının Türkleşmesiyle ilgili bize bilgiler vermekte olduğunu söylemekle yetiniyoruz.

Bugün Devrekâni ilçesinde bu adda bir köy bulunmamaktadır. Muhtemelen buradaki Türkmen grubu konar-göçer olduğu için yer değiştirdi ya da bilinçli olarak köyün ismi değiştirildi. Ancak dikkatimizden kaçırmamamız gerekir ki; Kastamonu'nun Küre ilçesine bağlı günümüzde Avşar Güney adında bir köy mevcuttur. Bu köy yerleşim yeri olarak bir ovanın kıyısında iskân olmuş durumdadır. Tarihî süreç içerisinde birçok köy farklı kazalara bağlanmış veya günümüzdeki ilçe tabir olunan birimler arasında yer değiştirmiştir. Özellikle Devrekâni ilçesinden ayrılarak Seydiler'in ilçe olması ile birçok köy Devrekâni'den bu şekilde ayrılmıştır. Sonuç olarak yüksek bir ihtimalledir ki Küre'ye ait bu köy ismi tarihî kayıtlardaki Avşarovacı köyüdür.

Ayvalu-viran Köyü

1530 tarihli tahrirî göre Ayvalu-viran Köyü Devrekâni'ye tabi olup, 30 hane, 9 mücerred ve 2 şerikten oluşan nüfusa sahipti.⁹⁰

Ayvatlar Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Ayvatlar Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde ise Ayvatlar adıyla Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin batısındadır.

⁸⁹ Faruk Sümer, "Avşar", **TDV İslam Ansiklopedisi**, Cilt: 4, Ankara 1994, s. 160.

⁹⁰ Yakupoğlu, "Selçuklu ve beylikler dönemi Kastamonu yer adları...", s.173.

Bakırcı-sini Köyü

XV. ve XVI. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı mevcut köylerdendir.⁹¹ 1640 tarihli avarız-hâne defterinde köyün adı geçmekte ve hane sayısı 2 buçuk olarak ifade edilmektedir.⁹²

Eski Türkçede “sini” kelimesi *mezar*, anlamında kullanılmıştır. Yani bu köyün isminin “*Bakırcı'nın Mezarı*” ifadesiyle ilişkilendirilmesi mümkündür. Bakır madeni XV. ve XVI. yüzyıllarda bölgede yoğun olarak kullanılmıştır. Bölgenin bakır madeni konusunda öne çıkan Küre kazasına yakın olması göz önünde bulundurulmalıdır. Bakırcı isimli şahıslara da tesadüf etmek mümkündür.

1896'da bu köyün adı Bakırcılar olarak geçmektedir. Lakin günümüzde Devrekâni'de bu isimde bir köy mevcut değildir.

Balabanlar Köyü

Köye dair ilk kayıtlara XV. yüzyılda rastlamaktayız.1530 tarihli tahrirde hane sayısının 6, hâsılın ise 523 olduğu görülmektedir.⁹³Balabanlar ismiyle ilgili olarak, bunun bir şahıs isminden gelmiş olabileceği netlik kazanmış değildir. Türklerde Balaban adını taşıyan şahıslar bulunmakta idi. Anadolu'da Balabanlar adlı Yörük cemaatleride vardır.⁹⁴1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Balabanlar köyü 22 hane nüfus barındırıyordu (erkek nüfus 76, kadın nüfus 79).⁹⁵

Günümüzde hâlâ varlığını sürdürmekte olan bu köyün doğusunda Çayırcık, batısında Yayla, kuzeyinde Şeyhbâli ve güneyinde ise Sarıyonca köyleri bulunmaktadır. Balabanlar, Devrekâni ilçe merkezinin batısında bulunmakta olup, ilçeye 6 km uzaklıktadır. Köyde İbrahim Nâbi adlı tarihî bir cami bulunmaktadır. Geçirdiği onarımlar nedeniyle kitabesindeki yapılış tarihi okunamamaktadır.

⁹¹ COA. TT. 23M, s. 176, 317; COA. TT. 438, s.624.

⁹² COA. KK.d. 2585, s. 110.

⁹³ COA. TT. 438, s. 625.

⁹⁴ COA. TT. 23M, s. 211, 316; COA. TT. 438, s. 620, 625, 645.

⁹⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 278.

Balçıcak (Baltacak) Köyü

Beylikler döneminde iskâna açıldığı anlaşılan ve 1530 tarihli tahrirde adına rastladığımız Balçıcak köyü, aynı tahrir kaydında hane 28, mücerred 5, hâsıl 2315 olarak görülmektedir.⁹⁶ Bu köyde Tayyib Fakih Zaviyesi'nin bulunduğu bilinmektedir. Ancak zaviyeye dair günümüzde herhangi bir ize rastlanamamıştır.⁹⁷ Köyde 1840 tarihli bir cami de bulunmaktadır.⁹⁸

Günümüzde bu köy Baltacak köyü olarak bilinmektedir. Günümüzde bu adla yaşamaktadır. Köyün güneyinde Tekkekızılar Köyü, kuzeyinde Şenlik, batısında Akmescit ve doğusunda da Sinantekke ve Kurt köyleri mevcuttur. Devrekâni'nin kuzeyinde kalan bu köy ilçeye 32 km mesafededir.

Baş-Akpınar Köyü

İlk olarak 1487'de ismine rastlamaktayız.⁹⁹ Dolayısıyla bu köy, Candaroğulları döneminde mevcut görünüyor. 1530 tarihli tahrirde hane 26, mücerred 7 ve hâsıl 2415 olarak geçmektedir.¹⁰⁰ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 27, erkek nüfus 77, kadın nüfus 79 olarak görülmektedir.¹⁰¹ Köy, günümüzde Devrekâni ilçesine bağlı olup aynı isimle (Başakpınar) anılmaktadır.

Bayramoğlu Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Devrekâni kazasına bağlı müstakil bir köy iken günümüzde Devrekâni'ye bağlı Alaçay ve Doğuörcünler köylerinin aynı adla mahalleleri bulunmaktadır. Ancak bahsedilen Bayramoğlu köyünün bunlardan hangisi olduğu tespit edilememiştir.

⁹⁶ COA. TT. 438, s. 622.

⁹⁷ Zaviye ile alakalı bkz. Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 130.

⁹⁸ 29.06. 2019 tarihli saha çalışması. Bkz. Resim 3.

⁹⁹ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, s. 75.

¹⁰⁰ COA. TT. 438, s. 621.

¹⁰¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

Bel-Ovacığı Köyü

Bu köye ilk olarak XV. yüzyılda rastlanmaktadır.¹⁰² 1530 tarihli tahrirde hane 31, mücerred 8, hâsılın da 1487 olduğu tespit edilmiştir.¹⁰³ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Belovacık Köyü hane sayısı 53, erkek nüfus 144, kadın nüfus 150 olarak görülmektedir.¹⁰⁴ 1928 yılında ise bu köy, Aşağı Belovacık adıyla Devrekâni ilçesine bağlı idi. Günümüzde bu köy Belovacık adıyla mevcuttur. Aşağı Belovacık ise mahallesi olarak halk arasında söylenişini sürdürmektedir. Devrekâni ilçe merkezine 30 km uzaklıktadır. Köyün doğusunda Çontay, kuzeyinde Başakpınar köyleri bulunmaktadır.

Bel-Viran Köyü ()

XV. yüzyılda adına rastladığımız bu köy, yörenin eski iskân birimlerindendir. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde bu iskân birimiyle ilgili bilgi bulunamamıştır.

Bıngıldayık Köyü

Bu köye ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır. 1530 tarihli tahrirde hane 2, mücerred 1, hâsıl 176 olarak görülmektedir.¹⁰⁵ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde erkek ve kadın nüfusu 79 olarak görülür.¹⁰⁶

Bıngıldayık köyü XV. yüzyıldan günümüze kadar varlığını sürdürme gelmiştir. 1640 tarihli avarız-hâne defterinde hane sayısı 1 buçuk olarak görülmektedir.¹⁰⁷ Devrekâni ilçe merkezine 16 km. mesafede bulunan bu köyün güneyinde Doğuörcünler, batısında Yazıhisar, doğusunda Ulaş ve kuzeyinde Selahattin köyleri mevcuttur. İlçenin kuzeydoğusunda bulunmaktadır.

¹⁰² COA. TT. 23M, s.228.

¹⁰³ COA. TT. 438, s. 621, 622, 635.

¹⁰⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

¹⁰⁵ COA. TT. 438, s. 620.

¹⁰⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

¹⁰⁷ COA. KK.d. 2585, s. 61.

Boyundurcak Köyü ()

Bu köye ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır.¹⁰⁸ Ancak 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde adı geçmemekte ve günümüzde Devrekâni sınırları dâhilinde bu adla bir köy ya da mahalle bulunmamaktadır.

Bozca-armut Köyü

Bu köye ilk olarak 1487 tahririnde rastlanmaktadır. Yörenin en eski Türk iskân beldelerindendir. Köyde yaşayan reayanın Küre bakır madenine tahta vb. kereste vererek yani madene hizmet ederek vergilerini ödemiş oldukları kaydı bulunmaktadır.¹⁰⁹ Günümüzde Devrekâni ilçe merkezinin 29 km. kuzeydoğusunda Bozarmut olarak bilinen bir köy mevcuttur. Burası Bozca-armud köyüne işaret ediyor olabilir. Bozarmut Köyü'nün kuzeyinde Kızacık, batısında da Asarcık köyü bulunmaktadır. Bozarmut Köyü'nün Alageriş adlı mahallesi bulunmaktadır.

Bozkoca Köyü

XVI. yüzyıldaki tahrirlerde Devrekâni'ye bağlı olarak yer almaktadır. 1530 tarihli tahrirde köydeki hane sayısı 3, mücerred 3, vergi geliri 668 akçedir.¹¹⁰ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde erkek ve kadın nüfusu 115 olarak görülmektedir.¹¹¹ Günümüzde aynı adla var olan Bozkoca, Devrekâni'nin kuzeyinde yer almakta ve ilçe merkezine 5 km mesafede bulunmaktadır. Ayrıca Bozkoca köyünün birkaç km. kuzeyinde de Bozkocatepe köyü mevcuttur.

Buğucak Çayırı ()

1487 yılına ait tahrir kaydına göre Devrekâni'ye bağlı köylerden biri idi.¹¹² Köye dair sonraki dönemlerde herhangi bir köy ve mahalle adına rastlanamamıştır.

¹⁰⁸ COA. TT. 23M, S.247.

¹⁰⁹ C. Yakupoğlu. "Selçuklu ve beylikler dönemi Kastamonu yer adları", s.167.

¹¹⁰ COA. TT. 438, s. 617, 633, 636.

¹¹¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

¹¹² COA. TT. 23M, s. 277.

Bulaklar Köyü ()

Bu köy ismine 1487 yılına ait tahrir kaydında rastlıyoruz. Buğucak adının konar-göçer bir topluluk ve cemaatle ilgili olduğuna dair izlere rastlanmaktadır. Bu cemaate Devrekâni'de¹¹³ ve Safranbolu'da¹¹⁴ rastlanılmaktadır. Bugün Karabük'e bağlı Bulak Köyü hâlâ mevcuttur. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnamesi'nde ismi zikredilmemiştir. Günümüzde de bu adla bir köy Devrekâni sınırları içerisinde bulunmamaktadır. Ancak Taşköprü ilçesine bağlı Bozarmut köyünün Bulak Mahallesi bulunmaktadır ve bu mahalle bugün Devrekâni'ye bağlı Alaçay köyünün hemen batısında yer almaktadır. Dolayısıyla bahsedilen yerin bu köy olması ihtimali yüksektir.

Bulgurcular Köyü

Köye dair ilk kayıt 1530 tarihli tahrir kaydında geçmektedir. Adı geçen tahrir kaydında hane 3, hâsıl 350 olarak görülmektedir.¹¹⁵ XVI. yüzyılın başında köyün diğer adının Taş köyü diye de ifade edildiği bilinmekte ve bu köyde Devrekâni'de bulunan Kurt Şeyh Zaviyesi için vakıf arazileri olduğu görülmektedir.¹¹⁶ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 31, erkek nüfus 82, kadın nüfus 83 olarak görülmektedir.¹¹⁷ Günümüzde Devrekâni'de bu köy adına rastlanamamıştır.

Büğdüz Köyü

1487 tarihli tapu tahrir defterinde ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Muallim Cevdet Yazmaları'nın 75 numaralı defterinde, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu tahririnin 438 numaralı defterinde Devrekâni'ye bağlı bir köy olarak mevcuttur.¹¹⁸ 1530 tarihli tahrirde hane 2, mücerred 1, hâsıl 300 olarak tespit edilmiştir.¹¹⁹ Büğdüz köyünde XV. yüzyılın başında Devrekâni mescid vakfı için tahsis edilmiş vakıf arazilerine dair kayıtlar mevcuttur.¹²⁰ Büğdüz adı, bugün Devrekâni'de Müteveli

¹¹³ C.T, S.259.

¹¹⁴ C.T. S.259.

¹¹⁵ COA. TT. 438, s. 624.

¹¹⁶ Nazım Kuruca, a.g.e., s. 109.

¹¹⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 278.

¹¹⁸ COA. TT. 23M, S. 292; IBK. MCO. 75, v.45a; COA. TT. 438, S.622, 635, 637.

¹¹⁹ COA. TT. 438, s. 622, 635, 637.

¹²⁰ Nazım Kuruca, a.g.e., s. 106.

Mahallesi Büğdüz Sokak adıyla yaşamakta ve bulunduğu yerde bir Anadolu Tarım Hayvancılık işletmesi bulunmaktadır.

Cüllahlar Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı bir köydür. 1530 tarihli tahrirde de aynı köy adına rastlamaktayız.¹²¹ Cüllahlık tabiri, bez dokumacılığı anlamına gelen mesleki bir terimdir.¹²² Günümüzde Devrekâni'de bu adla anılan bir köy bulunmamaktadır.

Çalca Köyü

Köyün ismine ilk kez 1487 tarihli tahrirde rastlamaktayız.¹²³ 1530 tarihli tahrir kaydında köyün vergi gelirinin 2085 akçe olduğu görülmektedir.¹²⁴ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 40, erkek nüfus 123, kadın nüfus 124 olarak tespit edilmiştir.¹²⁵ Günümüzde Devrekâni'ye bağlı Şeyhbalı Köyü'nün Çalca Mahallesi mevcuttur. Köy, adını burada yatan Şeyhbalı adlı tarihî şahsiyetten almıştır.¹²⁶ Şeyhbalı Köyü, Seydiler ilçesi istikametinde ve Devrekâni ilçe merkezinin kuzeybatısında bulunmaktadır.

Çalı Köyü

Devrekâni'de bu köye ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır.¹²⁷ Günümüzde Devrekâni'nin Saraydurak köyünün Çal Mahallesi mevcuttur. Tahrirdeki kayıtlarla aynı yer olma ihtimali üzerinde durulmalıdır.

Çalyaka Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köy olarak ismi zikredilmektedir. Bu kayda göre hane sayısı 9, erkek nüfus 30 ve kadın nüfusun da 33 olduğu görülmektedir. Günümüzde Tekkekızılar Köyü'nün mahallesidir.

¹²¹ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 109.

¹²² Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, s.238.

¹²³ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, s. 77.

¹²⁴ COA. TT. 438, s. 621.

¹²⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

¹²⁶ Bkz. 10.09.2019 Tarihli saha çalışması, Resim 23.

¹²⁷ COA. TT. 23M, s. 209.

Çardak Köyü

Çardak ve çırdak kelimeleri aynı kökenlidir. Bu köy ismiyle alakalı ilk verilere XV. ve XVI. yüzyılda rastlamaktayız.¹²⁸ Seydiler'in ilçe olarak ayrılmasıyla birlikte Çırdak Köyü günümüzde Seydiler'e bağlı olarak varlığını devam ettirmektedir. İlçe merkezinin kuzeybatısındadır.

Çaşurlar Köyü

1487 yılı tahririnde Ginolu Sahili'ne bağlı Tapucak-seki Köyü'ne tâbi bir yaylak olarak görülmektedir.¹²⁹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre Devrekâni'ye bağlı bir köydür. Salnâme'ye göre 5 haneden oluşan bu köyün erkek nüfusu 13, kadın nüfusu 14'tür.¹³⁰ Günümüzde ise Bozkurt ilçesi Mamatlar köyüne bağlı Çaşur yaylası olarak aynı adla mevcuttur.¹³¹

Çatak Köyü

Anadolu'da ismine sıkça rastlanılan bir isim olan *çatak* kelimesi, iki dağın arasındaki düzlük yer anlamında bir coğrafi terim olmakla birlikte bazı konar- göçer cemaat topluluklarının adlarında da kullanıla gelmiştir. Bu köy adına ilk olarak XV. yüzyıllarda rastlamaktayız. Günümüzde hâlâ Devrekâni'de bu adla bir köy mevcuttur. Devrekâni ilçe merkezine 20 km mesafede bulunan bu köy, ilçenin kuzeydoğusunda yer alır. Batısında Kurt köyü, güneyinde Alaçay, kuzeyinde de Akdoğan köyü mevcuttur.

Çatak-ı Abdurrahman Köyü ()

XV-XVI. yüzyıllarda Devrekâni'ye bağlı olduğu görülmektedir.¹³² Köyün isminin bir kişiyle özdeşleşmiş olması, buradaki kişinin bir Yörük cemaat lideri olabileceğini bize gösterir. Günümüzde bu adla bir köy bulunmamaktadır. Ancak yukarıda da zikri

¹²⁸ COA. TT. 23M, s.142; COA. TT. 438, s. 621.

¹²⁹ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, 408.

¹³⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 278.

¹³¹ Bkz. 24.09.2019 tarihli saha çalışması, Resim 7.

¹³² COA. TT. 23M, s. 274; COA. TT. 438, s. 622.

geçtiği üzere Çatak köyü mevcuttur. Abdurrahman Çatağı denilen köy ise buraya yakın bir mahalde olmalıdır.

Çavuş Köyü

Bu köye Devrekâni’de ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır.¹³³ Çavuş, Türklerde yaygın olarak kullanılan bir unvandır. Anadolu’nun birçok bölgesinde çavuş şeklindeki köy adlarına rastlamaktayız. Çavuş köyü, günümüzde Devrekâni’ye bağlı olarak ve Çavuşlu Köyü ismiyle mevcuttur. Devrekâni ilçe merkezinin kuzeyinde 18. km. mesafededir.

Çayırık Köyü

Bu köye Devrekâni’de ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır. Köyün Türk yönetimi altındaki varlığı Candaroğulları hükümdarlarından İsfendiyar Bey dönemine ve hatta öncesine kadar inmektedir. 1530 tarihli tahrirde hane sayısı 8, mücerred 3, vergi geliri 465 olarak kayıtlıdır.¹³⁴ Köyde tarihî bir hamam ile Roma döneminden kalma Aslan heykeli mevcuttur. Çayırık köyünde bulunan İsmail Bey Hamamı Candaroğulları dönemi yapıtlarındandır.¹³⁵ 1640 tarihli avarız-hâne defterinde köyle ilgili hane sayısı 3 olarak kayıt altına alınmıştır.¹³⁶ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’nde hane 22, erkek 73, kadın nüfus ise 72 olarak görülmektedir.¹³⁷

Çayırık Candaroğulları ve Osmanlı tarihinde önemli bir yere sahiptir. Çünkü burası Candaroğulları hükümdarlarının yazlık merkezi idi. Beylerin eşleri olan Hatunlar ve kızları burada birkaç ay müddetle konaklarlar imiş. Bundan dolayı Çayırık’ta Candaroğulları’ndan kalma cami, hamam ve çeşme gibi eserler mevcuttur. Fatih Sultan Mehmed’in annesinin Kastamonu Devrekâni’den gelin gittiğine inanılır. Nitekim İsfendiyar Bey’in torunu (yani II. İbrahim Bey’in kızı) Tâcünnisa Halime Hatun, 1425 yılında yapılan bir düğünle Osmanlı sarayına Çayırık’tan uğurlanmıştır. Bu münasebetle hem Devrekâni’de ve Çayırık’ta ve hem de Kastamonu merkezinde

¹³³ COA. TT. 23M, s. 202.

¹³⁴ COA. TT. 438, s. 621.

¹³⁵ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, s. 588.

¹³⁶ COA. KK.d. 2585, s. 60.

¹³⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 278.

her yıl Fetih Şöleni adı altında etkinlikler düzenlenerek İstanbul'un fethi ve Fatih'in annesi yâd edilir.¹³⁸

Çayırıcık, günümüzde Devrekâni ilçesinin mahallesi mevkiindedir. Burada bulunan Gelin Hamamı restore edilerek hizmete açık hale getirilmiştir.

Çiğil-erüğü Köyü ()

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı köylerdendir.¹³⁹ 1530 tarihli tahrirde göre köyün vergi kayıtları şu şekildedir: hane 3, mücerred 2, hâsıl 437.¹⁴⁰ Günümüzde Çiğil-erüğü köyü Çiğilerik ismiyle Seydiler'in ilçe olarak Devrekâni'den ayrılmasından sonra bu ilçeye bağlı olarak varlığını sürdürmektedir. Seydiler'in kuzeyinde Küre yolunun batı yakasındadır. Çiğil, aynı zamanda bir Türk boyunun adıdır.

Çorbacı Köyü

Candaroğulları zamanından beri Türk iskânına açık olan bu köyün 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde erkek nüfusu 24, kadın nüfusu 67, hane sayısı 24 olarak verilmiştir. Köyde kesme taştan yapılma Devire Hatun Camii bulunmaktadır. Candaroğulları dönemine ait bu cami atıl konumda iken günümüzde restore edilmiştir. Köy, Devrekâni'ye bağlı olup ilçe merkezine 10 km. uzaklıktadır.¹⁴¹

Çontay Köyü

Köy adına ilk olarak 1487 tahririnde, daha sonra da 1530 tarihli tahrirde rastlamaktayız. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 42, erkek nüfus 118, kadın nüfus 119 olarak görülmektedir.¹⁴² Günümüzde Devrekâni'ye bağlı köyler arasında adı geçmektedir. Kuzeyinde Çorbacı köyüne, batısında Laçın köyüne komşu olan bu köy ilçe merkezine 10 km mesafede bulunmaktadır.

¹³⁸ Kastamonu'daki Fetih Şöleni etkinlikleri her yıl 29 Mayıs haftasında TÜRKAV (Türkiye Kamu Çalışanları Kalkınma ve Dayanışma Vakfı) Kastamonu şubesi tarafından 30 yıldır devam ettirilmektedir. Devrekâni- Çayırıcık'ta da Belediye öncülüğünde etkinlikler yapılmaktadır.

¹³⁹ COA. TT. 23M, s. 147, 167, 188, 245, 307, 309.

¹⁴⁰ COA. TT. 438, s. 621, 622, 635.

¹⁴¹ Bkz. 01.07. 2019 tarihli saha çalışması, Ekler: Resim 24.

¹⁴² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

Dânişmendlü Köyü

Anadolu Türk tarihinde önemli bir yeri olan Dânişmendlilerin Kastamonu ve civarında hâkimiyet kurdukları ve bu bölgede iskân faaliyetinde bulundukları kaynaklarda mevcuttur. XVI. yüzyılda bu adda bir köyün varlığına tahririlerde rastlamaktayız. 1530 tarihli bu tahrirde köyün 1 hane nüfusu ve 1000 akçe hâsılı olduğu görülmektedir.¹⁴³ Günümüzde bu adla bir köy Kastamonu’da ve Devrekâni’de bulunmamaktadır. Anadolu’nun birçok bölgesinde bu isme rastlanılmaktadır. Anadolu’nun geneline şamil olması bu ismin sadece bir topluluk ismi olmasından ileri gelmez; aynı zamanda bir şahıs ve unvan ismi olarak kullanılma ihtimalini göz önünde bulundurmak icap eder. Dânişmend, Farsçadan Türkçeye geçen bir kelimedir. Bilgili, ilim sahibi anlamlarına gelmektedir. Büyük medreselerin icazet alma seviyesine gelmiş olan talebeleri için de kullanılan bir tabirdir.¹⁴⁴ Ancak Dânişmend tabiri zaman zaman bir şahıs adı ya da ismin önünde bir sıfat olarak da kullanılabilir. ¹⁴⁵

Davudlar Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’nde hane sayısı 4, erkek nüfusu 18, kadın nüfusu 20 olarak görülmektedir.¹⁴⁵ Günümüzde Tekkekızıllar Köyü’nün Davutlar Mahallesi vardır.

Deli Hacılar Köyü

1928 ve 1944 yılı kayıtlarında Devrekâni’ye bağlı köy olarak ismine rastlanmaktadır. Günümüzde Seydiler’in Devrekâni’den ayrılarak ilçe olmasından sonra Seydiler ilçesinin mahallelerinden biri olmuştur.

Demirciler Köyü

XV. ve XVI. yüzyıllarda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köy olarak geçmektedir.¹⁴⁶ Bu köyün adı demircilik mesleği veya bir şahıs ad- lakabı ile ilgili olmalıdır. Demircilik, Türklerin en eski sanatı, savaşçı bir millet olması hasebiyle ustalaştığı bir meslek dalıdır. Yaygın olarak bildiğimiz “Timur”, “Temur” ismi “Demir” demektir.

¹⁴³ COA. TT. 433, s. 625; bkz. Taşköprü’de aynı isimde bir köy kayıtlarda geçmektedir. COA. TT. 23M, s. 712

¹⁴⁴ Bk. M. İpşirli, “Dânişmend”, TDV. İA, Cilt: 8, İstanbul, s. 464-465.

¹⁴⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

¹⁴⁶ COA. TT. 23M, s. 163; COA. TT. 438, S. 636,692.

Anadolu’da demir madeni ile ilgili mesleklerle iştigal edenlere *demirci* ismi verilmiştir. Bu sebeptendir ki köyde demircilikle ilgili dkknların yaygın olma ihtimali de söz konusudur. Günümüzde Devrekâni’ye bağlı Akmesit köyünün Demirciler Mahallesi mevcuttur.

Demirci-z Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Demirciz Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde ise aynı isimle Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin batısındadır.

Delktaş Köyü ()

1487 tahririnde ilk olarak ismine Devrekâni kazasına bağlı bir köy olarak rastlamaktayız.¹⁴⁷ XVI. yüzyılın başlarındaki bir belgede bu köyün Gnlu Sahili’ne bağlı olduğu ve Bayram Gazi vakfı için köyde vakfedilmiş araziler mevcut olduğu bilinmektedir.¹⁴⁸ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’ne göre İnebolu kazasına bağlı Delktaş köyü mevcuttur (hane 29, erkek nüfus 124, kadın nüfus 113).¹⁴⁹ Köyde aşıptan inşa edilmiş tarihî bir cami bulunmaktadır.¹⁵⁰ Günümüzde İnebolu ilçesine bağlı Delktaş köyü mevcut olup, İnebolu’nun güneydoğusunda bulunmaktadır.

Dere Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Dere Köyü, o tarihe kadar Taşköprü ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Taşköprü’ye bağlı olup, ilçenin kuzeyindedir. Devrekâni’nin ise doğusunda kalmaktadır. Her iki ilçeye de uzak bir mesafededir.

¹⁴⁷ COA. TT. 23M, s. 275.

¹⁴⁸ Nazım Kuruca, a.g.e, s. 113.

¹⁴⁹ H. 1314 Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

¹⁵⁰ Bkz. 29.08.2019 Tarihli saha alışması, Resim 25 ve 26.

Deveciler Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı bir köydür. 1530 tarihli tahrirde de Devrekâni'ye bağlı bir köy olarak görmekteyiz.¹⁵¹ Günümüzde aynı isimde bir köy adına tesadüf olunamamıştır.

Dikmen Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı idi.¹⁵² 1530 tarihli tahrir defterinde geçtiği üzere bu köyün Hane 5, mücerred 1, hâsıl 925 olarak kaydı bulunmaktadır.¹⁵³ Günümüzde Devrekâni'de bu adla bir köy bulunmazken, bu isimle Devrekâni'de bir cadde ismi mevcuttur.

Dükkân-özü Köyü ()

Bu köye Devrekâni'de ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır.¹⁵⁴ 1530 tarihli tahrirde hane 2, mücerred 1, hâsıl 300 olarak görülmektedir. 1640 tarihli avarız-hâne kaydında hane sayısı 7 buçuk olarak ifade edilmiştir.¹⁵⁵ Günümüzde köyle ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Düvele ? Köyü ()

Bu köye ilk olarak Devrekâni'de XV. yüzyılda rastlanmaktadır.¹⁵⁶ Günümüzdeki durumu ile ilgili herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Elma-bükü Köyü

1480'li yıllardan önce Devrekâni yöresinde Türklerin kurduğu ve Türkçe bir isim verdiği köyler arasındadır. 1480'li yıllarda köyün hane sayısı 12 ve mücerred 3 olarak verilmiştir.¹⁵⁷ Günümüzde yörede aynı isimde bir yer adına rastlanamamıştır.

¹⁵¹ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, a.g.e., s. 110.

¹⁵² COA. TT. 23M, s. 299.

¹⁵³ COA. TT. 438, s. 624.

¹⁵⁴ COA. TT. 23M, s. 320.

¹⁵⁵ COA. KK.d. 2585, s. 59.

¹⁵⁶ COA. TT. 23M, s. 273.

¹⁵⁷ Yakupoğlu. Selçuklu ve beylikler dönemi Kastamonu yer adları, s. 164.

Elma-deresi Köyü

XV. yüzyıl kayıtlarında geçmekte olup, Küre veya Devrekâni'den hangi kazaya bağlı olduğu anlaşılamamıştır. Diğer adının Yund-ovacığu olduğu kaydı bulunmaktadır. XV. yüzyılda nüfusu büyük köylerden biri idi.¹⁵⁸

Elmalu Köyü ()

Bu köye ilk olarak Devrekâni'de XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır. Köy civarında Elmalu yaylasının varlığından bahsedilmiştir.¹⁵⁹ Günümüzde Çörekçi Köyü'nün Elmalı Mahallesi mevcuttur. Mahallede Elmalı Cuması adı verilen bir yer de mevcuttur. Ayrıca Çörekçi Köyü'nün hemen kuzeyinde Elmalıtekke Köyü vardır. Dolayısıyla tahrirlerde geçen Elmalu Köyü'nün şimdiki Elmalıtekke olması ihtimali yüksektir.¹⁶⁰

Elpirek Köyü ()

XV. ve XVI. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı köylerden birisidir.¹⁶¹ 1530 tarihli tahrirdeki bilgileri hane 8, mücerred 2, hâsıl 711 şeklindedir. Anadolu'nun farklı bölgelerinde de bu isimle köyler tahrir kayıtlarında mevcuttur. Günümüzde Başakpınar köyünün Ebrek Mahallesi mevcuttur. Bu adın Elpirek'ten dönüşme ihtimali yüksektir.

Emir Beyli Köyü ()

Bu köye ilk olarak Devrekâni'de XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır.¹⁶² Günümüzde bu adlı bir köye rastlanamamıştır.

Emir Hasun-viranı/ Emir Hasan-viranı Köyü

Elimizdeki tahrir kayıtları sayesinde köyün varlığının XV. öncesine indiğini tespit etmekteyiz.¹⁶³ Anadolu'da Emir Hasunlu isimli Yörük cemaati mevcuttur. Devrekâni'deki bu köy isminin de bu cemaatle ilgili olma ihtimali vardır. Kastamonu,

¹⁵⁸ Yakupoğlu. a.g.m., s.164.

¹⁵⁹ COA. TT. 23M, s. 189; Yakupoğlu. a.g.m., s.165.

¹⁶⁰ Bkz. 05.11.2019 tarihli saha çalışması, Resim 27 ve 28.

¹⁶¹ COA. TT. 23M, s. 301; COA. TT. 438, s. 622.

¹⁶² COA. TT. 23M, s. 264.

¹⁶³ COA. TT. 23M, s. 224; COA. TT. 438, s. 621.

Sinop ve Kalecik'te Hasun ismini taşıyan yerleşim yerleri tespit edilmiştir.¹⁶⁴ Günümüzde Devrekâni'de bu isimde bir köy bulunmamaktadır. Tahririlerde Hasun-viranı köyü ayrı olarak zikredilmişse de bu köyün Emir Hasun-viranı Köyü¹⁶⁵ ile aynı olma ihtimali de vardır. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Emir Hasan Köyü'ne rastlanmaktadır. Bu salnâmede hane sayısı 5, erkek nüfus 14, kadın nüfus 15 olarak görülmektedir. Ancak günümüzde yörede bu isimde bir köy mevcut değildir.

Emre Köyü/ Şeyh Emre Köyü

Emre Köyü, XIII. yüzyıl sonları ile XIV. yüzyıl başlarında yaşadığını bildiğimiz Şeyh Emre denilen bir zattan ve onun burada oluşturduğu zaviyeden ismini almış olduğu muhakkaktır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndeki arşiv kayıtlarında bulunan 1372 tarihli Şeyh Emre Vakfiyesi'nde köyün adı Şeyh Emre olarak geçmektedir. Köyde Şeyh Emre'ye ait olduğuna inanılan bir türbe mevcuttur. Şeyh Emre, hayatının önemli bir kısmını bu köy civarında geçirmiş ve zaviyesini de bu yörede inşa etmiştir. Çobanoğulları ve Candaroğulları beylikleri zamanında burada zaviyenin faaliyetlerinin de etkisiyle bir köy ortaya çıkmış ve bu iskân birimi zaviyeden ötürü Şeyh Emre Köyü adı ile kayıtlara geçmiştir. Diğer bir ifade ile Şeyh Emre'nin adı, hem kurduğu zaviyeye hem de zaviyenin bulunduğu mahalde teşekkül eden bu köye verilmiştir.¹⁶⁶

Köyün, XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında Emre Köyü olarak Devrekâni'ye bağlı olduğunu görmekteyiz. Köy, XIII-XX. yüzyıllar arasındaki yedi asırlık süreçte bazen Kastamonu'nun Devrekâni nahiyesine, bazen Küre-i Nühas (Küre) kazasına, bazen İnebolu kazasının Küre veya Ağlı nahiyelerine bağlı olarak varlığını sürdürmüştür.

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre bu köyün adı Emreler olarak geçmektedir. O tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Bugün ise yine Emreler Köyü adıyla Kastamonu'nun Seydiler ilçesi sınırları içinde bulunmaktadır. İlçe merkezinin güneybatısındadır.

¹⁶⁴ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, s. 158.

¹⁶⁵ COA. TT. 23M, s. 170.

¹⁶⁶ Yakupoğlu, "*Kastamonu Seydiler'de Şeyh Emre Zaviyesi ve Türk İskânı*", **II. Uluslararası Şeyh Şaban-ı Veli Sempozyumu**, (4-6 Mayıs 2014), Kastamonu 2014, s. 341.

Ericek Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Ericek Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçenin güneybatısındadır.

Erük Köyü ()

XV. yüzyılda Devrekâni’ye ve bazen de Küre’ye bağlı köyler arasında zikredilmiştir. XV-XVI. yüzyıl kayıtlarında Bahaeddin-erüğü Köyü, Çavuş-erüğü Köyü ve Güz-erüğü isimli köylerin de varlığı tespit edilebilse de bunların Küre’ye mi yoksa Devrekâni’ye mi tâbi oldukları konusunda ihtilaf olduğu anlaşılmaktadır.¹⁶⁷ 1530 tarihli tahrirde Erük köyünün hane nüfusu 12 ve hâsılı ise 1080 olarak kaydedilmiştir. Köyün bir diğer isminin Ahlatcuk (Ahlatçık) olduğunu ve Kurt Şeyh Zaviyesi için vakıf araziler tahsis edildiğini bilmekteyiz.¹⁶⁸ XVI. yüzyılın başında Erük köyünde Şeyh Şirin Zaviyesi için vakıf arazileri mevcuttu.¹⁶⁹

Eşen Köyü ()

Bugün Kastamonu’nun çeşitli ilçelerinde ismine rastlanan bir köy ismidir. Günümüzde hem Devrekâni ilçesinde hem de Kastamonu merkeze bağlı Eşen köyleri mevcuttur. Türkiye’nin farklı bölgelerinde Eşen Gazi adıyla köyler bulunmaktadır.¹⁷⁰ Buradan yola çıkarak tahrirlerde görülen bu köyünde bir topluluk ileri geleninden kaynaklandığı düşünülebilir. Devrekâni’nin Eşen Köyü’ne ait ilk verilere XV. yüzyılda rastlanmaktadır.¹⁷¹ 1530 tarihli tahrirde bu köy 2 hane olarak gösterilmiştir (hâsıl 2119).¹⁷²

¹⁶⁷ COA. TT. 23M, s. 263.; Yakupoğlu, a.g.m., s. 168-169.

¹⁶⁸ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 109.

¹⁶⁹ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 89.

¹⁷⁰ COA. TT. 438, s. 594.

¹⁷¹ COA. TT. 23M, s. 165, 178, 284, 297.

¹⁷² COA. TT. 438, s. 620.

Etçiler Köyü

XV. yüzyıldan itibaren mevcudiyetinden haber olunan bu köy 1928, 1946 ve 1968 yıllarına ait köy listelerinde de aynı isimde geçmektedir. Devrekâni'ye bağlı bir köy olan Etçiler köyünün ismi, günümüzde Devrekâni'nin bir mahallesinin adı olarak yaşamaktadır.

Fakular Köyü ()

Varlığına ilk olarak XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında rastlanmaktadır. 1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre bu yerleşim yerinin adı Fakılar Köyü olarak geçmektedir. O tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Köy, bugün Fakılar ismiyle Devrekâni ilçesine bağlı olarak varlığını sürdürmektedir.¹⁷³ Kuzeyinde Beyler Barajı, doğusunda Bozkocatepe ve Tekkekızıllar köyleri bulanan Fakılar Köyü Devrekâni ilçe merkezine 11 km. mesafededir.

Göynük-viran Köyü

Köye dair ilk bilgiler XV. yüzyıl tahrirlerinde mevcuttur. 1530 tarihli tahrirde hane 5, vergi geliri 220 akçe olarak görülmektedir.¹⁷⁴ “Göynük” kelimesi üstü açık, çalılarla ve taşlarla çevrilmiş ağıl anlamı taşıdığı gibi, orman içinden yakılmak suretiyle açılmış alana da verilen bir isimdir.¹⁷⁵ XV. yüzyıldan Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar ismi Göynük-viran olarak bilinen köyün adı günümüzde Göynükören olarak yaşamaktadır.¹⁷⁶ Köy, Devrekâni'nin kuzeydoğusunda Başakpınartepe köyünün ilerisinde bulunmaktadır.

Gülekkozu Köyü ()

1487 yılına ait Kastamonu tapu tahrir defterinde bu isimle zikri geçmektedir.¹⁷⁷ Günümüzde Devrekâni hudutları dâhilinde böyle bir yer adına rastlanamamıştır.

¹⁷³ COA. TT. 23M, s. 283.

¹⁷⁴ COA. TT. 438, s. 623.

¹⁷⁵ Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü, <http://tdk.terim.gov.tr/bts>.

¹⁷⁶ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **Köylerimiz**, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 240.

¹⁷⁷ COA. TT. 23M, s. 298.

Habeşli Köyü

Candaroğulları döneminden itibaren Türklerle meskûn yerleşim birimlerinden biridir. XIX. yüzyılda Habeşli adıyla kayıtlı olup Devrekâni'ye bağlıdır. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi ve 1944 Dâhiliye Vekâleti Kararnamesi'nde 17 no'lu cetvelde aynı isimle köy olarak geçmektedir. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre erkek nüfus 54, kadın nüfus 55 olarak tesbit edilmiştir.¹⁷⁸ Köyde Candaroğulları dönemine ait zaviye izleri mevcuttur. Zaviyenin ilk Şeyhi Derviş Kaysar adlı zattır. II. Bâyezid zamanında Derviş Kaysar'ın oğulları olan Şah Veli ve Yar Ali'ye berat verilmiştir.¹⁷⁹ Habeşli Köyü, günümüzde Devrekâni'de aynı isimle hâlâ mevcuttur. Kuzeyinde Devrekâni ilçesi, batısında Sarıyonca Köyü, doğusunda ise Örenbaşı Köyü yer almaktadır. İlçe merkezine 5 km mesafededir.

Halaçlar Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı olarak gördüğümüz bir köydür. Bugün bu adla anılan Kastamonu Merkez ilçesine bağlı bir köy hâlâ mevcuttur. Lakin Devrekâni ilçesi sınırlarında bu adla anılan bir köy kalmamıştır. İran'ın güneydoğusunda bu adla bir Türk topluluğunun olduğu bilinmektedir.¹⁸⁰ Bugün Anadolu'nun Yozgat, Bolu gibi illerinde bu yerleşim adlarına rastlanması Halaç Türkleriyle ilgili olabilme ihtimalini ortaya koymaktadır.

Halife Köyü

Bu köye Devrekâni'de ilk olarak XV. yüzyılda rastlanmaktadır. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde adına rastlanmadığı gibi günümüzde de bu adla bir köy Devrekâni de bulunmamaktadır.

Hasırlı Köyü

1944 yılı kaydına göre Devrekâni'ye bağlı köylerden biri idi. Günümüzde aynı isimle ilçe merkezinin doğusunda mevcuttur.

¹⁷⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

¹⁷⁹ Fazıl Çifçi, a.g.e., s. 113.

¹⁸⁰ Hatami Khajeh Belal, **İranda Yaşayan Halaç Türkleri'nin Sosyo-Kültürel Yapısı, Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2013, s. 151.

Hışımlar Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köy olarak gördüğümüz Hışımlar'ın hane sayısı 12, erkek nüfus 43, kadın nüfus 47'dir.¹⁸¹ Günümüzde Devrekâni'ye bağlı Tekkekızıllar Köyü'nün mahallesidir.

Hisarcuk Köyü ()

XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında¹⁸² Devrekâni nahiyesine bağlı olarak gördüğümüz bu köy ismine bugün Devrekâni sınırları içerisinde rastlamamaktayız. 1530 tarihli tahrirde hane sayısı 3, mücerred 1, vergi geliri 2651 akçedir. Günümüzde Devrekâni'nin Asarcık köyü bulunmaktadır. Hisarcık ismi zamanla Asarcık adını almıştır. 1944'de bu köyün adı Aksarcık olarak kayıtlıdır. Asarcık Köyü, Devrekâni ilçe merkezinin kuzeydoğusunda Çatalzeytin yolunun sağındadır.

İğdir Köyü ()

Köye ait ilk kayıtlara XV. Ve XVI. yüzyılda rastlanır.¹⁸³ Köye adını veren İğdir isminin bir Oğuz boyu olduğuna dair tespitte bulunan Prof. Dr. Cevdet Yakupoğlu, Kastamonu ve kazaları ile Kurşunlu-Kalecik hattında bu boyun iskân olunduğunu ifade eder. Bir kayıta “Örtmece köyünde Durmuş tuttuğu çiflik ki, Akça-emrud dahi derler. Kadimden Karye-i İğdir cemaati konageldikleri yurtlarıdır” ifadesi geçmektedir.¹⁸⁴ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 14, erkek nüfus 37, kadın nüfus 39 olarak görülmektedir.¹⁸⁵ İğdir Köyü, XX. yüzyıl başlarına kadar köy statüsünü korurken, günümüzde Kınık Köyü'nün mahallesi durumunda kalmıştır.

İnce-su Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre İncesu Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine

¹⁸¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

¹⁸² COA. TT. 23M, s. 284.

¹⁸³ COA. TT. 23M, s. 189, 290, 306, 309; COA. TT. 438, s. 621

¹⁸⁴ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, s. 89.

¹⁸⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçenin kuzeydoğusundadır.

İncüğez Köyü ()

Candaroğulları zamanında köyün Türkler tarafından meskûn bulunduğu tespit edilebiliyor. XV. Ve XVI. yüzyıllara ait tahrirlerde de Devrekânî'ye bağlı olarak bu köy adına rastlamaktayız. 1530 tarihli tahrirde vergi hâsılı 100 olarak kaydedilmiştir.¹⁸⁶ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde erkek ve kadın nüfusun 101 olduğunu görüyoruz. Köyde 1455 yılında Candaroğlu İsmail Bey zamanında inşa edilmiş Halil Bey Camii bulunmaktadır.¹⁸⁷ İncüğez Köyü, bugün Devrekânî ilçesine bağlı olarak ilçenin kuzeydoğusunda 18 km. mesafede bulunmaktadır. Köyün Ahalar isimli mahallesi bulunmaktadır. Ayrıca Devrekânî'de Akmescit Köyü'nün İncüğez adlı bir mahallesi vardır.

Kadı Köyü

XVI. yüzyılda Devrekânî nahiyesine bağlı köyler arasında ismi geçmektedir.¹⁸⁸ Bu adla alakalı Osmanlıdaki hukuk temsilcisi görevini yürüten “kadılık” denilen bir kurum, bir temsilcilik vardı. Bundan başka bugün hâlâ Kastamonu civarında özellikle Çatalzeytin ilçesinin birçok köyünde erkek kardeşler, en büyük erkek kardeşin hanımına “kadı yenge“ ifadesini kullanmaya devam etmektedirler.

Günümüzde Devrekânî'nin Sarıyonca Köyü'nün Kadı Mahallesi ile Baltacak Köyü'nün Kadı Mahallesi bulunmaktadır.

Kara Bakal Köyü

1896'da köy iken, günümüzde Yazıhisar köyünün mahallesi olarak ismi devam etmektedir.1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 9, erkek nüfus 23, kadın nüfus 21 olarak görülmektedir.¹⁸⁹ Köyün ismiyle ilgili ifade etmem gerekir ki; “karabakal” tabiri günümüze kadar Kastamonu ağzıyla yaygın olarak bilinen bir siyah kuş türüdür. Bölge insanının sıklıkla bu kuşu avladığı bilinmektedir. Eti çok

¹⁸⁶ COA. TT. 23M, s. 283, 266, 271.

¹⁸⁷ Bkz. 16.07.2019 tarihli saha çalışması, Resim 10 ve 11.

¹⁸⁸ COA. TT. 438., s. 622.

¹⁸⁹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

lezzetli ve avı kolaydır. Günümüzde Devrekâni'nin Yazıhisar Köyü'nün Karabakal Mahallesi bu adı yaşatmaktadır. Ayrıca Şenlik Köyü'ne bağlı Bereketli Mahallesi'nde Karabakal adında bir at çiftliği bulunmaktadır.

Kadir Bey Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre o tarihlerde köy statüsünde olarak erkek nüfusu 92, kadın nüfusu ise 93 idi.¹⁹⁰ Günümüzde Devrekâni'nin mahallesi konumundadır.

Kara-çam Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Karaçam Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Devrekâni ilçesine bağlı olup, ilçenin kuzeyindedir.

Kara-köy Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı idi.¹⁹¹ 1944 tarihli Resmî Gazete'de Siyah adlı bir köy adı geçmektedir. Muhtemelen ileriki yıllarda Kara-köy adı Siyah ismine çevrilmiş ve nihayet XX. yüzyıl ikinci yarısında da Siyah köyünün adı Sazyaka olarak değiştirilmiştir. Bu köyde Fatma Hatun Türbesi bulunmaktadır.

Karalar Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köydür.¹⁹² Günümüzde aynı isimde bir köy mevcut değildir. 1896 Vilayet Salnamesinde adına rastlanmamaktadır.

Kara-viran Köyü

XV. ve XVI. yüzyıllarda Devrekâni nahiyesine bağlı köydür.¹⁹³ Günümüzde bu adla bir köy mevcut değildir. 1896da adı geçiyor mu?

¹⁹⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

¹⁹¹ İBK. MCO. 75, v39a,46b

¹⁹² COA. TT. 23M, s. 169; COA. TT. 438, s. 624,635.

¹⁹³ COA. TT. 23M, s. 241,; COA. TT. 438, s. 623.

Karaca-viran Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesinde mevcut bir köydü.¹⁹⁴ Bu isimle bir cemaat ve Yörük grubunun Kastamonu ve civarında yerleşmiş olduğunu Yakupoğlu ifade etmiştir. Bu Yörük cemaatinin adı Karacalarlı'dur.¹⁹⁵ Günümüzde Devrekâni köyleri arasında bu adla bir köy mevcut değildir.

Kasablar Köyü

Köyün XV. yüzyıl başlarında var olduğu anlaşıyor. Nitekim burada Candaroğlu İsfendiyar Bey zamanında inşa edilmiş tarihî camii mevcuttur. Köye dair diğer bir kayda 1487 tarihli tahrirde rastlıyoruz. Bu tarihte Devrekâni'ye bağlı idi.¹⁹⁶ 1530 tarihli tahrirde köyde 18 hane, 5 mücerred bulunduğu ve vergi gelirinin de 1768 olduğu görülmektedir. XVI. yüzyılın başında Kasablar köyünden Devrekâni'deki Alaca Mescidi için vakfedilmiş vakıf arazileri mevcuttu.¹⁹⁷ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Aşağı Kasablar adıyla 21 hane, 56 erkek nüfus, 57 kadın nüfus olarak görülmektedir. Günümüzde Kasaplar adıyla Devrekâni'ye bağlıdır. İlçe merkezinin hemen kuzeydoğusunda yakın bir mesafededir.

Kanlı-abad Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde ismine rastlamaktayız. Salnâme'ye göre 29 hane bulunan köyün erkek nüfusu 90, kadın nüfusu ise 93 idi.¹⁹⁸ Günümüzde aynı adla ilçe merkezine 8 km mesafede bulunmaktadır.

Kavuncular Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köy olarak zikredilmektedir. Salnâmeye göre 4 hane, 13 erkek, 12 kadın nüfus mevcuttur.¹⁹⁹ Günümüzde Bozkocatepe Köyü'nün Kavuncular Mahallesi vardır.

¹⁹⁴ COA. TT. 23M, s. 176,316. ; COA. TT. 438, s. 594, 596.

¹⁹⁵ Cevdet Yakupoğlu ,a.g.e., s. 169.

¹⁹⁶ Murat Çörekçi, a.g.e., s. 83.

¹⁹⁷ Nazım Kuruca, a.g.e., s. 90.

¹⁹⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 278.

¹⁹⁹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

Kaymakçı Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köy olarak zikredilmektedir. Bu salnâmeğe göre köy 11 hane idi (erkek 33, kadın 34).Günümüzde Belovacık Köyü'nün Kaymakçı Mahallesi adıyla varlığını sürdürmektedir.

Keydanlar Köyü

1944 kaydına göre (5800 sayılı Resmî Gazete), Devrekâni'ye tâbi köylerdendi. XV-XVI. yüzyıl kayıtlarında Devrekâni'ye tâbi görünen Gidenler (Girenler ?) yer adının zamanla Keydanlar şekline dönüşmüş olma ihtimali vardır. Günümüzde Devrekâni'ye bağlı Sarıyonca Köyü'nün Keydanlar Mahallesi konumundadır.

Kınık Köyü

Kınık ismiyle alakalı Selçukluların bağlı olduğu Oğuz boyu akla gelmektedir. Kınık Boyu, Anadolu'nun Türk yurdu olmasına katkı sağlayan Oğuz boyları içerisinde önemli yere sahiptir. XVI. yüzyılda Kınık isimli yerleşmeler Faruk Sümer'in vermiş olduğu bilgilere göre 81 köy ile Kayı ve Avşar'dan sonra 3.sıradadır. Kastamonu ve civarında Kınık isimli köy ve yerlere sıkça rastlanmaktadır. Devrekâni'nin Kınık Köyü ile ilgili 1487 ve 1530 tarihli Tapu Tahrir defterlerinde bilgi bulunmaktadır.²⁰⁰ Köyün, 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesinde hane sayısı 18 idi (erkek nüfus 53, kadın nüfus 51).²⁰¹ Bugün aynı adla Devrekâni ilçesine bağlı olarak varlığını sürdürmektedir. İlçe merkezinin kuzeydoğusunda orta mesafededir.

Kırvaç Köyü

İsmine ilk olarak XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında rastlamaktayız. 1944 yılı kaydına göre de Devrekâni'ye bağlı idi. Kırvaç, günümüzde Devrekâni'ye bağlı olan Yazıbelen köyünün eski adıdır.

²⁰⁰ COA. TT. 23M, s. 264; COA. TT. 438, s. 629.

²⁰¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

Kızacık Köyü

XV. ve XVI. yüzyıl tahrirlerinde ismi geçer.²⁰² 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde erkek nüfusun 85 kadın nüfusun 83 olduğu görülmektedir. Günümüzde yine Devrekâni'ye bağlıdır. İlçe merkezinin kuzeydoğusunda uzak mesafededir.

Kızıl-kilise Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde adına rastladığımız köyün o tarihte hane sayısı 12, erkek nüfusu 35, kadın nüfusu 32 idi.²⁰³ Devrekâni'ye bağlı bu köyün adı, önceki yıllarda Alaçay olarak değiştirilmiştir.²⁰⁴ Alaçay Köyü, günümüzde Devrekâni ilçe merkezinin kuzeydoğusundadır.

Koçaklar Köyü

XV. ve XVI. Yüzyıllarda Devrekâni'ye bağlı köy olarak mevcuttu.²⁰⁵ Türkçe bir isim olan “*Koçak*”(erkek için) kabadayı, yürekli, yiğit anlamlarına gelmektedir. Anadolu'nun birçok yerinde bu adla yerleşim yerlerine rastlamaktayız. XVI. yüzyılın başında Kastamonu'da bulunan Zaviye vakfı için Koçaklar Köyü'nde vakıf arazileri olduğu görülmektedir.²⁰⁶ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde ve günümüzde bu adla bir köy mevcut değildir.

Koç-basanlar Köyü

XVI. yüzyılda tahrirde Devrekâni'ye bağlı köy adlarından birisidir.²⁰⁷ Günümüzde bu köyle ilgili Devrekâni sınırları içerisinde bir köy mevcut değildir.

Kubatlar Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısının 7, erkek nüfusun 23, kadın nüfusun 22 olduğunu görmekteyiz.²⁰⁸ Günümüzde Devrekâni'nin Laçın Köyü'nün Kubatlar Mahallesi bu köyün varlığına işaretler. Çatalzeytin ilçesine bağlı

²⁰² COA. TT. 23M, s. 208; COA. TT. 438, s. 622, 624.

²⁰³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

²⁰⁴ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **Köylerimiz**, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 31.

²⁰⁵ COA. TT. 23M, s. 307; COA. TT. 438, S. 624.

²⁰⁶ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 88.

²⁰⁷ COA. TT. 438, s. 620.

²⁰⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

Çatak köyünde Kubatlar namıyla tanınan bir aile de mevcuttur. Bu sebeptendir ki; bu ismin bir konar-göçer topluluk olma ihtimali vardır. Bahsedilen köydeki bu ailenin buraya gelişinin de başka bir yerden olduğu köylüler tarafından bilinmektedir.

Kurt Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Kurt Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Devrekâni ilçesine bağlı olup, ilçenin kuzeydoğusunda orta mesafededir.

Kuşçular Köyü

XV. yüzyıl tahrirlerinden de anlaşılacağı üzere ismini Kuşçular isimli Yörük cemaatinden alan Kuşçular Köyü,²⁰⁹ Devrekâni nahiyesine bağlı idi. Köyün diğer adının Taş-köy olduğu bilinmektedir.²¹⁰ Bu cemaatin bir dinî tarıkata mensup olmasından dolayı bu adı almış olma ihtimali vardır. Günümüzdeki Gâlibîlik tarikatı başlangıcını XV. yüzyılın önemli bilim adamlarından Ali Kuşçu’ya dayandırmaktadır. Bu cemaatin ve köyün varlığı aynı döneme tekabül ettiğinden dolayı aralarında bir bağlantı kurulabilmekte olsa da, bundan ziyade köyün eski Türk ananeleri doğrultusunda kuş yetiştiriciliğiyle iştigal etmelerinden bu adı almaları daha mantıklı görünüyor. Günümüzde Devrekâni’ye bağlı bu adda bir köy bulunmamaktadır.

Küpler Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’nde Devrekâni’ye bağlı köy olarak görmekteyiz. Bu tarihte nüfusun toplam 22 olduğunu görüyoruz. Günümüzde Çavuşlu Köyü’nün Küpler Mahallesi bulunmaktadır. Ayrıca Sarıyonca Köyü’nün Aşağı ve Yukarı Küpler Mahallesi mevcuttur.

Laçın Köyü ()

XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında²¹¹ adına rastladığımız bu köy, bugün de Devrekâni’de aynı adla varlığını sürdürmektedir. 1530 tarihli tahrirde hane 9, hâsıl 1300 olarak

²⁰⁹ COA. TT. 23M, S.156, 314; COA. TT. 438, s. 623, 625.

²¹⁰ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 109.

²¹¹ COA. TT. 23M, s. 297.

görülmektedir.²¹² 1896 tarihli Vilâyet Salnâmesi’nde erkek nüfusu 38, kadın nüfusu 40 olarak görmekteyiz.²¹³ “Laçın”, yırtıcı kuş, şahin gibi anlamlara gelmektedir. Laçın, aynı zamanda Türk erkek adlarındandır. Esasen bu köyün adının yöreye yerleşen bir Türk ileri geleninin adından geldiği anlaşıyor. Nitekim Laçın Köyü’nde Candaroğulları zamanında Laçın oğlu Hamza Bey tarafından kurulmuş bir zaviyenin bulunduğunu bilmekteyiz.²¹⁴ Dolayısıyla Hamza Bey’in babası veya dedesinin adı olan Laçın tarafından bu köy iskâna açılmış görünüyor. Laçın Köyü’nün doğusunda Çontay, batısında Kadirbey köyleri bulunmakta olup, ilçe merkezine 8 km. mesafededir. Laçın muhtarlığı dört mahalleden oluşmaktadır; Kelembey, Kubatlar, Osmanbey ve Sıpacı.

Mamı Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köydür.²¹⁵ Günümüzde bu adla bir köy bulunmamakla birlikte Bozkurt ilçesine bağlı Mamatlar Köyü mevcuttur.

Mancılık Köyü ()

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köy olarak tahrirlerde mevcuttur.²¹⁶ 1530 tarihli tahrirde hane sayısı 57, mücerred 12, vergi geliri 6600 akçe olarak görülmektedir.²¹⁷ Günümüzde Seydiler ilçesine bağlı olarak varlığını devam ettirmektedir. İlçe merkezinin kuzeybatısında Ağlı karayolunun sağındadır.

Mudrup Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Mudrup Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle tespit edilememiştir.

²¹² COA. TT. 438, s. 622.

²¹³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

²¹⁴ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 114.

²¹⁵ COA. TT. 23M, s. 274.

²¹⁶ COA. TT. 23M, s. 219.

²¹⁷ COA. TT. 438, s. 623.

Mürseller Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köydür.²¹⁸ 1530 tarihli tahrirde hane sayısı 2, vergi geliri 1138 akçe olarak görülmektedir.²¹⁹ Aynı adla Anadolu’da birçok yerleşim yeri mevcuttur. Bu isimle alakalı bir cemaat lideri veya Türkmen ileri geleni karşımıza çıkma ihtimali vardır.²²⁰

Mütevelli Köyü

1944 yılı Resmi Gazete (5800 sayılı) kayıtlarına göre Devrekâni’ye bağlı köylerdendi. Günümüzde Mütevelli adıyla Devrekâni’nin mahallesi konumundadır. İlçe merkezinin hemen doğusunda şehre bitişik durumdadır.

Oda-başı Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Odabaşı Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçenin batısında Ağlı istikametinde giderken yolun solundadır.

Ortaca Köyü

Bu Türk köyünün adı, XVI. yüzyılda Devrekâni’de görülen Ortaca aşiretinden doğma olabilir. Bu ismin coğrafi bir tabir olma ihtimali de vardır.²²¹ Ortaca Köyü’nde Paşa Bey adlı bir kişinin Hamid Yeri olarak bilinen bir çiftliği Ahmet Fakih’in tasarrufuna vakfettiğini görmekteyiz.²²² XVI. yüzyılda var olan bu köy²²³ günümüzde aynı isimle Devrekâni yöresinde tespit edilememiştir.

²¹⁸ COA. TT. 23M, s. 163.

²¹⁹ COA. TT. 438, s. 623.

²²⁰ Mürsel adı ile ilgili bkz. Cevdet Yakupoğlu, “Kara Mürsel Adında Geçen Kara ve Mürsel Kelimeleri Üzerine Tespitler”, *Uluslararası Karamürsel Alp Ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II Bildirileri*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, İzmit, 3-5 Nisan 2015, Kocaeli, 2016, C.I, s.209-229.

²²¹ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, s. 185.

²²² Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 122.

²²³ COA. TT. 23M, s. 146, 152, 164, 166, 256.

Osman-seküsi Köyü (عثمان سکی)

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köy olarak tahrirlerde görülmektedir.²²⁴ Sekü/Sökü tabirine özelde Kastamonu’da genelde ise Anadolu’da sıkça rastlanmaktadır. Sökü, Ormandan ya da meradan açılan tarladır.²²⁵ Seki, “Toprak üstündeki yükseklik, doğal set, ormanlık, kayalık ya da dağ başındaki düzlük, tarla ve bahçelerdeki basamak biçiminde düzlükler, yer, arsa, tarla, meyilli, su tutmayan yer” anlamlarına gelmektedir.²²⁶ Yaptığımız çalışmalar sırasında hâlâ köylülerin buralarda *seki/sekü* ismini sıkça kullandığına şahit olduk.

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi’nde Devrekâni’ye bağlı Osman Bey Köyü’nün adı geçmektedir. Bu yer adı ile Osman-seküsi arasında bir bağ kurulabilir. Günümüzde Devrekâni’nin Laçın Köyü’nün ve Kuz Köyü’nün Osmanbey adlı iki ayrı mahallesi mevcuttur.

Örcünler Köyü

1896 yılı Salnâmesi’nde köy olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu salnâmede hane sayısı 3, erkek nüfus 12, kadın nüfus 11 olarak görülmektedir.²²⁷ 1944 tarihli Resmî Gazete’ye göre Örcünler Köyü, o tarihte Devrekâni’nin köylerinden biri idi. Günümüzde Devrekâni’ye bağlı Doğuörcünler Köyü ile ona bağlı Örcünler Mahallesi adı bu ismi yaşatmaktadır. Ayrıca 1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre başka bir Örcünler Köyü daha vardır. Bu köy, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Dolayısıyla bu iki köy karışmasın diye Devrekâni’dekine Doğuörcünler, Küre’den Devrekâni’ye geçene ise Batıörcünler denilmiştir. Günümüzde Batıörcünler, aynı isimle Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçenin kuzeydoğusunda yakın sayılabilecek bir mesafededir.

Öyük Köyü

Bkz. Üyük Köyü

²²⁴ COA. TT. 23M, s. 278.

²²⁵ Güncel Türkçe Sözlük, <http://tdk.terim.gov.tr/bts>

²²⁶ Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdk.terim.gov.tr/bts>

²²⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 277.

Pelit-söküsü Köyü

Bu köye Devrekâni’de ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır.²²⁸ Günümüzde bu adla bir köy bulunmamaktadır.

Sabuncular Köyü

Yörenin eski köylerinden olup, köy civarında tarihî bir divan camii bulunmaktadır. 1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Sabuncular Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete’de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçenin batısındadır.

Sarnıç Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köy olarak tahrirlerde görülmektedir.²²⁹ Sarnıç kelimesi doğal olarak yapılmış, kullanılmak üzere yağmur sularını biriktirmeye yaran depo anlamındadır. Bolu’da bu adla bir cemaat adına da rastlanmaktadır.²³⁰ Köy adının günümüzdeki devamlılığı üzerine bir bilgi bulunamamıştır.

Sarular Köyü

XV. ve XVI. yüzyılda tahrir kayıtlarında Devrekâni’ye bağlı bir köy olarak geçmektedir.²³¹ Tarih boyunca Türkler yer adlarında, şahıs isimlerini, renkleri ve coğrafi özellikleri yoğun olarak kullanmışlardır. Bunlardan birisi de “sarı, sarıca”dır. Anadolu’da Teke, Aydın, Maraş, Niğde gibi illerimizde bu isimde birçok Türkmen-Yörük cemaatine rastlanmaktadır.²³² Günümüzde Devrekâni’debu isimde bir köy mevcut değildir. Ancak Elmalıtekke Köyü’ne bağlı Sarı Mahallesi bulunmaktadır.

Seydiler Köyü

Seydiler ismine ilk olarak Devrekâni kazasına bağlı olarak XV. ve XVI. yüzyıl tahrir kayıtlarında rastlamaktayız.²³³ Seydiler isminin Seyyid Zülfikar adlı bir mutasavvıftan

²²⁸ COA. TT. 23M, s. 178.

²²⁹ COA. TT. 23M, s. 276; COA. TT. 438, s. 621, 622, 635.

²³⁰ İBK. MCO. 15, v.14b.

²³¹ COA. TT. 23M, s. 299; COA. TT. 438, s. 630,636.

²³² COA. TTÇ 166, s. 605.

²³³ İBK. MCO. 75, v76a.; COA.TT. 438, s. 664.

gelmekte olduğu tespit edilebilmektedir. Seyyid Zülfikâr'ın XIII. yüzyıl sonlarında kurduğu zaviye çevresinde zamanla Seydiler Köyü ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede Seydiler Köyü'nün mazisi de bu tarihe kadar inmektedir.

Seyyid veya Seydi adına Anadolu'nun birçok bölgesinde sıkça rastlamaktayız. Seyyid ismi, Hz. Muhammed'in soyundan gelenleri ifade etmek için kullanılan bir tabirdir. Türklerin gerek İslamiyet'e girmesinden sonra ve gerekse de Anadolu'nun Türk ve İslamlaşma süreci esnasında bu adlara sıkça rastlamamız peygamber soyuna ne kadar değer verildiğini göstermektedir.

Seydiler Köyü'nün, 1868 yılında Küre kazasının Ağlı nahiyesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde İnebolu kazasına bağlı görünen Seydiler'in bu tarihte hane sayısı 78, erkek nüfusu 215, kadın nüfusu ise 244 idi.²³⁴ Seydiler Köyü, 1926 yılında tekrar Küre'ye bağlanmıştır. 1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre, o tarihte yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. 1990 yılında Kastamonu'ya bağlı müstakil bir ilçe olmuştur. Doğusunda Devrekâni, güneybatısında Daday, kuzeyinde Küre, kuzeybatısında Ağlı, güneyinde Kastamonu merkez ilçe topraklarıyla çevrilidir.

Sarta Korusu ()

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı köydür.²³⁵ “Koru”, etrafı ağaçlarla koruma altına alınmış yeşillik, mera, orman anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla bu köyün ormanlık bir alan olma ihtimali yüksektir. Günümüzde bu adla bir köy Devrekâni'de bulunmamaktadır.

Sefer Köyü

1896 Salnâmesi'nde Devrekâni'ye bağlı bir köydür. Hane sayısı 11, erkek nüfus 35, kadın nüfus 37 olarak görülmektedir.²³⁶ Günümüzde Devrekâni Selahattin (Selhattin)Köyü'nün Sefer Mahallesi mevcuttur. Bu mahalle İnciğez Köyü'ne de yakındır.

²³⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 288.

²³⁵ COA. TT. 23M, s. 274.

²³⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

Sakallar Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Devrekâni'ye bağlı köy olarak gördüğümüz bu yerleşim yerinin hane 11, nüfus 33 erkek, 35 kadın nüfusu vardır.²³⁷ Günümüzde Kınık köyünde Sakallar Mahallesi adıyla mevcuttur.

Saray-durak Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Saraydurak Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Devrekâni ilçesine bağlı olup, ilçenin kuzeyinde uzak bir mesafededir. Bürümce, Hacı Köse, Devrencik, Dora ve Aşağı isimli mahalleleri vardır.

Sarpun-alınca Köyü:1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde İnebolu kazasına bağlı olarak görülmekte hane sayısı 26, erkek nüfus 83, kadın nüfus 82 olarak ifade edilmektedir.²³⁸ Günümüzde Devrekâni'nin Sarpunalınca Köyü mevcuttur. İlçe merkezinin kuzeyinde Küre ilçe sınırına yakın, ancak Devrekâni ilçe merkezine uzak bir mesafededir. Bu köy civarında meşhur bir mağara bulunmaktadır. Mağaranın içerisinde İskender dönemine ait gümüş paralar bulunmuştur.

Selahattin Köyü

Bkz. Sulhaddin Köyü

Sinan-tekke Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Sinantekke Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Devrekâni ilçesine bağlı olup, ilçenin kuzeydoğusunda orta mesafededir.

²³⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

²³⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 288.

Sincan-özü Köyü (سینجان اۆزۈ)

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köy olarak tahrirlerde mevcuttur.²³⁹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre hane sayısı 6, erkek nüfus 19, kadın nüfus 20'dir. Günümüzde Devrekâni'de Sincanözü adıyla bir köy bulunmamaktadır.

Siyah Köyü

Köyün varlığına dair ilk izlere 1630 tarihli avarız-hane defterinden ulaşmaktayız.²⁴⁰ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köydeki hane sayısı 44, erkek nüfus 100, kadın nüfus ise 121 olarak görülmektedir.²⁴¹ Siyah Köyü'nün isminin yukarıda zikri geçen Kara-köy Köyü adı ile münasebetine temas edilmişti. Ayrıca Siyah Köyü'nün adı XX. yüzyılda değiştirilmiş olup Devrekâni ilçesinin mahallesi olan Sazyaka, bu köyün yeni adıdır.²⁴² Sazyaka Mahallesi, Devrekâni ilçe merkezinin kuzeydoğusunu içine almaktadır.

Sökmen Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde adına rastlamaktayız. Salnâme'de hane sayısı 15, erkek nüfus 42, kadın nüfus 43 olarak verilmiştir.²⁴³ Günümüzde Ulaş Köyü'nün Sökmen Mahallesi mevcuttur.

Sulhaddin Köyü

1487 tahrir kaydında adına rastladığımız köy, 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde bu köy adı Sulhaddin olarak geçer. Bu tarihte 19 hane nüfusu vardır (54 erkek, 55 kadın).²⁴⁴ 1944 tarihli Resmî Gazete'de bu köyün adı yine Sulhaddin olarak geçmektedir. Günümüzde Devrekâni'nin kuzeydoğusunda Selahattin Köyü adıyla varlığını sürdürmektedir.

²³⁹ COA. TT. 23M, s. 147. ; COA. TT. 438, s. 624, 636.

²⁴⁰ KK.d. 2585, s. 57; Bkz. Belge 1.

²⁴¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 275.

²⁴² İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **Köylerimiz**, Başbakanlık Basımevi D.S.İ, Ankara 1968, s. 470.

²⁴³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

²⁴⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

Sungur-çardağı Köyü

1487 ve 1530 tarihli tahrirde Devrekâni nahiyesine bağlı bir köy olarak görülmektedir.²⁴⁵ Sungur Türklerde ad olarak yaygın olarak kullanılmıştır. Günümüzde bu adla Devrekâni ilçesinde mevcut bir köy yoktur.

Şenlik Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde İnebolu Kazası'na bağlı görünmektedir. Köyün hane sayısı 45, erkek nüfus 145, kadın nüfus 161 olarak verilmiştir.²⁴⁶ Günümüzde Devrekâni ilçe merkezinin kuzeyinde uzak mesafededir. Gümesini adlı mahallesi mevcuttur.

Şeyhbalı Köyü

Yörenin en eski köylerindendir. Candaroğulları Beyliği zamanında XIV. yüzyıl ilk yarısından itibaren köyün varlığı tespit edilebilmektedir. 1944 tarihli Resmî Gazete'ye göre Devrekâni'ye bağlı idi. Köy ismini burada yatan Şeyh Bâli adlı tarihî bir şahsiyetten almıştır.²⁴⁷ Şeyhbalı Köyü, günümüzde yine Devrekâni'ye bağlı olup, Seydiler ilçesi istikametinde ve Devrekâni ilçe merkezinin kuzeybatısında bulunmaktadır.

Şeyh Emre Köyü

Bkz. Emre Köyü

Şeyh-oğlu Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Şeyhoğlu Köyü, o tarihe kadar Küre ilçesine bağlı iken bahsi geçen Resmî Gazete'de yayımlanmış karar gereği Devrekâni ilçesine bağlanmıştır. Günümüzde bu köy, aynı isimle Bozkurt ilçesine bağlı olup, ilçenin güneyinde uzak bir mesafededir. Köyün güneyinde Devrekâni'nin Elmalıtekk'e köyü bulunmaktadır.

²⁴⁵ COA. TT. 23M, s. 243.; COA. TT. 438, s. 623.

²⁴⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 288.

²⁴⁷ Bkz. 10.09.2019 Tarihli saha çalışması, Resim 23.

Şeyh Şirin Köyü

Devrekâni'nin Çayırıcık Köyünde bulunan Şeyh Şirin adlı tarihî şahsiyetten adını almıştır. Köyde Şeyh Şirin Zaviyesi mevcuttu. Bu zaviye ile ilgili ileride bilgi verilmiştir.

Tekkekızılar Köyü

1928 ve 1944 yılı kayıtlarında Tekkekızılar olarak ismine rastlanmaktadır. Günümüzde Devrekâni'de hâlâ aynı isimde mevcut bir köydür. İlçe merkezinin kuzeyindedir. Tekke ve Kızılar adlı mahalleleri bulunmaktadır.

Tepe Köyü

XV. yüzyılda tahrirlerde rastladığımız bu köyün, 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde nüfusunun 52 olduğu görülmektedir. Günümüzde Başakpınar ve Çatak köylerine bağlı Tepe isimli iki ayrı mahalle mevcuttur.

Topçu Köyü

Devrekâni'nin Çatak Köyü'ne bağlı mahalledir.

Tepeyurt Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı köylerdendir. Burada şu bilgiyi ifade etmekte fayda görüyorum. “*Devrekâni Her Yönüyle*” adlı eserinde Murat Çörekçi bu köyle ilgili arşiv belgesini yanlış okumuştur. Köyle ilgili tahrir kaydında “Hizmetkârları öşür verirler rüsum vermezler yazmaktadır.” Ancak adı geçen eserde bu tam tersi şeklinde ifade edilmiştir.²⁴⁸

Temne Köyü

Tapu tahrir kaydında geçmekle²⁴⁹ birlikte günümüzde mevcut değildir.

²⁴⁸ COA. TT. 23M, s. 171. Bkz. Murat Çörekçi, **a.g.e.**, s. 90.

²⁴⁹ COA. TT. 23M, s. 177.

Tutaş Köyü

XV. ve XVI. yüzyılda ismine Devrekâni'de²⁵⁰ rastlamaktayız. “Tutaş” veya “Dudaş” şeklinde Anadolu’da mevcut köy adları bulunmaktadır. Kütahya Tavşanlı kazasına bağlı bir Tutaş köyüne rastlamaktayız.²⁵¹ Bundan başka günümüzde Çorum’un Alaca ilçesinde Tutaş isminde bir köyde mevcuttur.

Uğurlu Köyü

Bu adda bir köy XVI. yüzyılda tahrir kayıtlarında mevcuttur. Mudurnu’da Uğurlu Cemaati adında bir cemaatin varlığı söz konusu olduğu için bu köyünde bu cemaat veya Yörük grubundan olma ihtimali vardır.

Ulamış Köyü

1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre Devrekâni’nin köylerinden biridir. Günümüzde yine aynı ilçeye bağlı olup, ilçe merkezinin kuzeydoğusunda Çatalzeytin yolu üzerinde bulunmaktadır.

Ürküt Köyü ()

Bu köye Devrekâni’de ilk olarak XV. yüzyıl kayıtlarında rastlanmaktadır.²⁵² 1530 tarihli tahrirde hane 13, mücerred 3, vergi geliri 1552 olarak kayıtlıdır.²⁵³ Yapılan incelemelerde Devrekâni ilçe merkezindeki Kadir Bey Mahallesi’nde Ürküt adında bir sokak mevcuttur.

Üyük Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı idi. XVI. yüzyılın başında köyde Şeyh Şirin Zaviyesi’ne vakfedilmiş arazilerin olduğunu görmekteyiz.²⁵⁴ 1530 tarihli tahrirde hane sayısı 7, mücerred 1, vergi geliri 1332 olarak kayıtlıdır.²⁵⁵ Günümüzde Üyük Köyü, Seydiler ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin kuzeyinde Küre karayolu üzerindedir.

²⁵⁰ COA. TT. 23M, s. 712; COA. TT. 438, s. 625, 626.

²⁵¹ TMYK, s. 338, 1080.

²⁵² COA. TT. 23M, s. 209.

²⁵³ COA. TT. 438, s. 623.

²⁵⁴ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 89.

²⁵⁵ COA. TT. 438, s. 620.

Viran-başı Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde bu adla geçmektedir. 1944 tarihli Resmî Gazete kaydına göre, o tarihlerde Viranbaşı adıyla Devrekâni'ye bağlı köydür. Günümüzdeki ise Örenbaşı adıyla yine Devrekâni ilçesine bağlıdır.

Yağlar Köyü

1944 tarihli Resmi Gazete kaydına göre o tarihte Devrekâni ilçesine bağlı idi. Yağlar Köyü, günümüzde Seydiler ilçesine bağlıdır. İlçeye yakınlığı nedeniyle Yağlar Mahallesi adıyla doğrudan merkeze bağlıdır. İlçenin hemen güneydoğusunda Kastamonu- İnebolu karayolunun sağında bulunmaktadır.

Yavu Beyler Köyü ()

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köydür.²⁵⁶ Günümüzde Habeşli köyünün Yağbey Mahallesi adı bu Yavu Beyler yer adının devamıdır.

Yayla Köyü

1944 tarihli Resmi Gazete kaydına göre o tarihte Devrekâni ilçesine bağlı idi. Yayla Köyü, günümüzde Seydiler ilçesinin güneydoğusunda Kastamonu- İnebolu karayolunun solunda bulunmaktadır. Seydiler ilçe merkezinin mahallesi durumundadır. Ayrıca Devrekâni'nin Erenler ve Yazıhisar köylerinin de Yayla isimli mahalleleri mevcuttur.

Yazıhisar Köyü ()

Candaroğulları zamanında varlığını tespit ettiğimiz bu köy, XV. yüzyıl tahrirlerine göre Devrekâni'ye bağlı köylere aittir.²⁵⁷ 1530 tarihli tahrirde hane 65, mücerred 11, vergi geliri 2377 olarak görülmektedir.²⁵⁸ O dönemde yörenin büyük köylerinden biridir. XV. yüzyılın başlarında Küre'ye bağlı İbras köyünde faaliyet gösteren Tay Sultan Zaviyesi için Yazıhisar köyünde vakıf arazileri mevcuttu.²⁵⁹ XVI. yüzyılda

²⁵⁶ COA. TT. 23M, s. 209.

²⁵⁷ COA. TT. 23M, s. 260.

²⁵⁸ COA. TT. 438, s. 621, 622.

²⁵⁹ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 116.

Kaykunca Emre Zaviyesi'ne vakfedilmiş vakıf arazileri mevcuttu.²⁶⁰ 1896'da erkek nüfus 46 kadın nüfus ise 45 olarak gözükmektedir.²⁶¹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Aşağı ve Yukarı Yazıhisar şeklinde iki mahalle olarak varlığını devam ettiren bu köy, günümüzde Devrekâni ilçesine bağlıdır. Köyde Sâhib-i Divan Türbesi ve tarihî bir cami bulunmaktadır.²⁶²

Yund-ovacığı Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni'ye bağlı olarak görünen köylerdendir.²⁶³ Eski Türkçede “yund” at anlamında kullanılmıştır. Kelime sonu t > değişmesiyle “yund” şeklinde Erzurum-Yörükler ağzında varlığını sürdürmektedir.²⁶⁴ Buradan yola çıkarak burada önemli bir at varlığına ve at yetiştiriciliğine ulaşabiliriz. Günümüzde bu adla bir köy bulunmamaktadır.

Zeberne Köyü

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı bir köydür. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde ve günümüzde bu adla kazaya bağlı bir köy görülmemiştir.

2.2. Ginolu Sahili Kazasında Türk İskânı ve Buna Dair İskân Birimleri

2.2.1. Ginolu Sahili Tarihine Kısa Bir Bakış

Ginolu, Kastamonu iline bağlı Çatalzeytin ilçesinin 5 km batısında, liman boyunca uzanan yüksek bir kayalıkta inşa edilmiş tarihî kale ve çevresinin adıdır. Bu ismin ve yerleşim yerinin kısaca tarihine göz gezdirecek olursak, bu civarda M.Ö. V. yüzyıla dayanan antik kalıntılar mevcuttur. Amasyalı Strabon *Geographika* adlı eserinde burası “*Kinolis*” adıyla anılmaktadır. Kariandalı²⁶⁵ bir kaptan ve coğrafyacı olan Sylaks, *Periplus* adlı denizci el kitabında Kinolis'i bir Yunanlıların kullandığı bir kent

²⁶⁰ Nazım Kuruca, a.g.e., s. 123.

²⁶¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 276.

²⁶² Bkz. 27.09.2019 tarihli saha çalışması, Resim 17 ve 18.

²⁶³ İBK. MCO. 75, .v39a.

²⁶⁴ Burhan Baran, *Eski Türkçeden Anadolu Ağzlarına Ulaşan Bazı kelimeler*, **Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi**, Cilt: VIII, Sayı: 1, İzmir 2008, s. 41-47.

²⁶⁵ Bu antik yerleşim yeri günümüzde Türkiye sınırları içerisinde bulunan Muğla'nın Bodrum ilçesine 20 km mesafedeki antik kentin adıdır. Kentin harabeleri günümüzde hâlâ mevcuttur.

olarak ifade etmektedir.²⁶⁶ Roma döneminde de iskâna açık olan Ginolu, Bizans döneminde önemini kaybetmeye başlamıştır.

Malazgirt Zaferi'nin kazanılması ve Anadolu'nun Türkleşme sürecinde Ginolu ve deniz boyunca batıya uzanan güzergâhta Abana, Bozkurt'u da içine alan muhite aralıklarla Türk akınlarının yapıldığını tahmin ediyoruz. Türkiye Selçuklularının Kastamonu Uc Beyliği zamanında Ginolu sahiline kadar ulaşan Türkler, Muzaffereddin Yavlak Arslan devrinde buranın fethini tamamlamışlardır.

Anadolu'da etkin güç haline gelen Osmanoğulları Beyliği, Yıldırım Bâyezid zamanında Timur'la Ankara savaşına girişmiş ve mağlup olmuştur. Bundan sonra Osmanlının fetret devrine girme sürecini görmekteyiz. Timur devrinde bir İspanyol asilzade olan Clavijo, Papalığın özel emriyle Timur'a gönderilmiştir. Bu seyyah, seyahatnamesinde²⁶⁷ 1404 yılında gelmiş olduğu Ginolu ile ilgili bilgiler vermiştir. O, *Quinoli*'nin Timur'a bağlı İsfendiyar adlı bir beye ait olduğundan bahseder. Bu Candaroğullarının tanınmış beylerinden olan İsfendiyar Bey'dir. Buna göre 1402 yılından sonra Ginolu kesin olarak Candaroğulları egemenliğinde bulunuyordu.

Candaroğulları hâkimiyetini yaşamış Ginolu, Venedik ve Cenevizlilerin ticaret için önemli durak noktalarından birisi olarak da karşımıza çıkmaktadır. 2012 yılında Ginolu'daki bir balıkçı barınağında bulunan altın ve bakır paralar üzerine Kastamonu Müze Müdürlüğü tarafından bir çalışma başlatılmış ve kumun elenmesi sonucu önemli ölçüde Venedik, Ceneviz, Bizans, Grek, Avrupa ve mühim miktarda Selçuklu ve Osmanlı dönemi sikkeleri elde edilmiştir. Bu da Ginolu'nun tarihî süreç içerisinde ne kadar önemli bir yerleşim ve ticaret noktası olduğuna kanıt olması bakımından önemlidir.²⁶⁸ Fatih Sultan Mehmed'in Karadeniz seferiyle burası Kastamonu ile birlikte Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

2.2.2. XV. Yüzyıldan Günümüze Ginolu Sahili

Tahrir kayıtlarından incelediğimiz verilere göre XV. yüzyılda Kastamonu Sancağı'na bağlı Devrekânî Kazası'nın bir divanı iken, XVI. yüzyılda ayrı bir kaza statüsü

²⁶⁶ Murat Karasalihoğlu, “*Antikçağ Kaynaklarında ve Sonraki Seyahatnamelerde Kastamonu ve Kıyıları*”, **Mediterranean Journal of Humanities**, Cilt: IV, Sayı: 2, 2014, s. 159.

²⁶⁷ Ruy Gonzales De Clavijo, *Kadis'ten Semerkant'a Seyahat*, Köprü Kitaplar, Ankara, 2016, s. 69

²⁶⁸ <https://www.trthaber.com/haber/yasam/catalzeytin-limaninda-sikke-bereketi-43041.html>
30.05.2012.

üstlenmiş ve 1851 yılına kadar Kastamonu'ya bağlı olarak var olmuştur. 1851 yılından sonra kısa bir süre Sinop'a dâhil olmuşsa da günümüzde Kastamonu'ya bağlı olarak Çatalzeytin ilçesinin Konaklı Köyü'nün bir mahallesi olarak ismini yaşatmaktadır.

XV. ve XVI. yüzyıllarda Devrekâni'ye bağlı bir divan olan Ginolu Sahili daha sonra ayrı bir kaza durumuna gelecektir. Öncelikle bu bahiste Ginolu Sahili'ne ait köylerin tahrir kayıtları ışığında iskân durumuna bakılmasında fayda mülâhaza edilmektedir.

Sahil Ginolu veya bugünkü ifadeyle Ginolu Sahili ismi bugün Çatalzeytin sınırları içerisinde yer alan ve içinde tarihî bir kale barındıran coğrafyayı içine almaktadır. Bu kale Bizans, Ceneviz, Venedik, Çobanoğulları, Candaroğullarına ticarî liman vazifesi icra etmiştir. Günümüzde yapılan restorasyonla varlığını devam ettirmektedir.

Osmanlı devrinde Ginolu Sahili günümüzde Çatalzeytin, Bozkurt ve Abana ilçelerini içine alan bir bölgeydi. İleriki konularımızda göreceğimiz üzere daha sonraki yüzyıllarda ayrı bir statü kazanarak divan oluşumundan kaza dediğimiz ayrı hukukî bir statüsü olacak ve Kastamonu Sancağı içinde ayrı bir nahiye statüsüne kavuşacaktır.

2.2.3. Ginolu Sahili Kazasında İskân ve Bunun Belgeleri Olan Yer Adları

XV. ve XVI. yüzyıllarda kaza olarak gördüğümüz Devrekâni'nin özellikle XIX. yüzyılda hazırlanmaya başlamış olan Vilâyet Salnâmeleri'nden de anlaşılacağı üzere, Kastamonu merkez kazasına bağlı nahiye olarak görülmektedir. Bu göstermektedir ki XV-XVI ve XVII. yüzyıllarda kaza statüsünde iken ve ayrı bir hukuki statüsü bulunan Devrekâni'nin bu hukuki statüsünün elinden alındığını görmekteyiz.

Diğer bir durum ise Ginolu Sahili olarak ifade ettiğimiz, XV. ve XVI. yüzyıllarda Devrekâni kazasına bağlı bir divan olan, XVII. yüzyılda Avarız-hânelerden anlaşılacağı üzere kaza statüsü alan Ginolu Sahili'nin kapsadığı bu alanların yerinde (Günümüzdeki Abana, Bozkurt, Çatalzeytin ilçeleri)iki ayrı nahiye ortaya çıktığına şahit oluyoruz.²⁶⁹ Bu iki nahiye İnebolu kazasına bağlanmıştı. Aşağıda verilecek olan Kastamonu vilayetinin kaza ve nahiye listesi olayın anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

²⁶⁹ Dâhiliye Vekâleti Nüfus Müdüriyet-i Umûmiyesi, **Son Teşkilat-Memalike'de Köylerimizin Adları**, İstanbul 1929, s. 782, 783, 784, 785, 786.

Kastamonu Vilayeti İdarî Durum

1-Kastamonu Kazası: Kastamonu Merkez Nahiyesi, Devrekânî Nahiyesi ve Kuzyaka Nahiyelerini içine almaktaydı.

2-Araç Kazası: İğdir Nahiyesi, Boyalı Nahiyesi ve Mergüze Nahiyelerini içine almaktadır.

3-Daday Kazası: Daday Merkez Nahiyesi ve Azdavay Nahiyelerini içine almaktaydı.

4-Cide Kazası: Cide Merkez Nahiyesi ile birlikte Hoşalay Nahiyesini içine alır.

5-İnebolu Kazası: İnebolu Merkez Nahiyesi, Abana Nahiyesi, Çatalzeytin Nahiyesini kapsamaktadır.

6-Küre Kazası: Küre Merkez Nahiyesi dâhildir.

7-Taşköprü Kazası: Taşköprü Merkez Nahiyesi ve Gökçe ağaç Nahiyesi dâhildir.

8-Tosya Kazası: Tosya Merkez Nahiyesi ve Kargı Nahiyesi dâhildir.

Abana Köyü

Abana ismine ilk olarak 1487 tahririnde rastlamaktayız. Bu tarihte Ginolu Sahili divanına bağlı görülmektedir.²⁷⁰ 1530 tarihinde 24 hane olup hâsılı 1440 akçeydi.²⁷¹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde İnebolu kazasına bağlı Aşağı Abana'nın hane sayısı 50, erkek nüfus 188, kadın nüfus 186 olarak kayıtlıdır.²⁷² 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Yukarı Abana'nın hane sayısı ise 56, erkek nüfusu 190 ve kadın nüfusu 190'dır.²⁷³ Aşağı ve Yukarı Abana köyleri günümüzdeki Abana ilçesinin temellerini oluşturmuştur. 1968 tarihinde Zonguldak mebusu Ahmet Demiryüce, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına Abana ve Bozkurt adları ile iki ilçe kurulması hakkındaki kanun tasarısının 1'nci maddesinde bahis mevzuu olan (İ) sayılı cetvelin aşağıdaki şekilde tadilini arz etmiştir. Buna göre Pazaryeri merkez olmak

²⁷⁰ COA. TT. 23M, s. 278.

²⁷¹ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, s.73.

²⁷² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

²⁷³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

üzere Bozkurt ilçesi kurulmuş ve birkaç köy Bozkurt'a bağlanmıştır. Günümüzde Abana, Kastamonu'ya bağlı ilçedir. Karadeniz sahilindedir.

Altıkulaç Köyü

Günümüzde Abana ilçesine bağlı olarak varlığını devam ettirmektedir.

Anbarcılar Köyü

Köye dair ilk izlere XVI. yüzyılda rastlamaktayız. XVI. yüzyıl başındaki kayıtlardan anlaşıldığı üzere Anbarcılar köyünde Bayram Gazi vakfı için araziler mevcuttu.²⁷⁴1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 23, erkek nüfus, 77, kadın nüfus 88 olarak tespit edilmiştir.²⁷⁵Bu köy, 1968 yılında kurulan Bozkurt ilçesine bağlanmıştır. Ambarcılar adıyla kayıtlıdır. Günümüzde yine Bozkurt ilçesine bağlı köylerdendir.

Arza Köyü

Köyün varlığına ilk olarak 1530 tarihli tahrirde rastlamaktayız. Bu kayda göre hane sayısı 2, mücerred 1, vergi geliri 273'tür.²⁷⁶ XVI. yüzyıl başındaki kayıtlardan anlaşılabacağı üzere Arza köyünde Bayram Gazi vakfı için tahsis edilmiş vakıf arazileri mevcuttu.²⁷⁷ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 30, erkek nüfus 117, kadın nüfus 116'dır.²⁷⁸ Arza Köyü, Yaylatepe adıyla günümüzde Bozkurt ilçesine bağlıdır.²⁷⁹ Arza Mahallesi, Yaylatepe muhtarlığına bağlıdır. Burası, ilçe merkezine 20 km mesafede bulunmaktadır.

Ayvat Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 42, erkek nüfus 136, kadın nüfus 146 olarak verilmiştir.²⁸⁰ Günümüzde bu adla bir köy Abana ve Bozkurt sınırları

²⁷⁴ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 112.

²⁷⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

²⁷⁶ COA. TT. 438, s. 629.

²⁷⁷ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 111.

²⁷⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

²⁷⁹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 552.

²⁸⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

içerisinde bulunmamaktadır. Günümüzde İnebolu'nun Ayvat köyünün ise bu yöreye çok uzak kaldığını belirtmek yeterli olacaktır.

Ayeköy Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre hane sayısı 39, erkek nüfus 186, kadın nüfus 148'dir.²⁸¹ Ayeköy, günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı Kutluca köyünün eski adıdır.²⁸² Kutluca köyü, Bozkurt ilçesinin güneyindedir.

Bahçe Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 55, erkek nüfus, 177, kadın nüfus 182'dir.²⁸³ Günümüzdeki Bozkurt ilçe merkezinde yer alan bir köydür. 1949 yılında Yılmaz, Bahçe, Sınarcık ve köylerinin birleşmesiyle Bozkurt Belediye teşkilatı kurulmuştur.

Bayram Gazi Köyü

Bayram Gazi Köyü'nün yörenin fethinde rol almış Türk komutanlarından Bayram Gazi tarafından kurulduğu veya onun hatırasına bu yerleşim birimine bu zatın adının verildiği anlaşıyor. Köyde bulunan bu türbede yatan tarihî şahsiyet olan Bayram Gazi ile ilgili olarak yörede halk rivayeti tespit edilmiştir. Bu rivayete göre, 1213'lü yıllarda Türk boyları sahile inmeden önce ilk ciddi direnişle Bayram Gazi Köyü'nün olduğu yerde karşılaşmış, burada yapılan savaşta boy ileri gelenlerinden Bayram Gazi ve Aynar Gazi şehit düşmüştür. Şehit düştükleri yerlere (Ezine Çayı'nın iki kıyısına karşı karşıya) gömülmüşlerdir. Dolayısıyla köyün, isminin burada yatan zattan almış olduğuna inanılmaktadır.

Köye dair diğer bilgilere bu köyde yapılmış olan Bayram Gazi Medresesi'nden ulaşmaktayız. Bu medrese, Devrekânî'nin Çalyaka(Tekkekızılar) köyünde sakin İbrahim oğlu Bayram Gazi tarafından 1380 tarihinden önce inşa edilmiştir.²⁸⁴ Bu durumda Bayram Gazi Köyü, Candaroğulları Beyliği zamanında en azından XIV. yüzyıl itibarıyla mevcut görünmektedir.

²⁸¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

²⁸² İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 392.

²⁸³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

²⁸⁴ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 60.

Köy, XV-XVII. yüzyıllarda da aynı isimle varlığını korumuştur. 1630 tarihli avarız-hane defterinde ise köydeki hane sayısının 4 olduğu yazılıdır.²⁸⁵ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre hane sayısı 58, erkek nüfus 198, kadın nüfus 193'tür.²⁸⁶ Günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı Bayramgazi Köyü bu yer adının devamlılığına işaret etmektedir. Köy, ilçe merkezinin güneyindedir.

Canlar Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Hane sayısı 20, erkek nüfus 69, kadın nüfus 67'dir.²⁸⁷ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlıdır. İlçe merkezinin batısında Abana ilçesi hududuna yakın bir mevkidedir. Çatalzeytin'e ise uzaktır.

Cedidi Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Hane sayısı 25, erkek nüfus 95, kadın nüfus 107'dir.²⁸⁸ Günümüzdeki Çatalzeytin'e bağlı Arıca köyünün eski adıdır.²⁸⁹ Köyün Tülek, Taşgedik, Sazak isimli mahalleleri mevcuttur. Arıca Köyü, Çatalzeytin'in güneybatısında uzak mesafededir.

Celaller Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Hane sayısı 41, erkek nüfus 142, kadın nüfus 138'dir.²⁹⁰ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlıdır. İlçe merkezinin güneyindedir.

Çatak köyü

Çatak köyü XV. yüzyıldan bu yana aynı adla anıla gelmiştir.²⁹¹ Köyle ilgili ifade etmemiz gereken bir diğer durum ise bu köye vaktiyle Arap olan kimselerin gelmiş yerleştiğine inanılmasıdır. Köy sakinleri günümüzde de kendilerini hâlâ Arap olarak ifade etmektedirler. Köyde yaşamış olan Cambazoğlu Küçük Osman adlı kimsenin

²⁸⁵ COA. KK.d. 2585, s. 46.

²⁸⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

²⁸⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

²⁸⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

²⁸⁹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 43.

²⁹⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

²⁹¹ COA. TT. 23M, s. 283.

İstanbul'da Padişahın kürekçisi olduğu ifade edilmektedir. Buna dair bu sülaleye ait iki tane evde birer tane büyükçe üzerinde işlemeleri olan gemi kürekleri mevcuttur. Cambazoğlu ailesinin İstanbul'dan gelmiş olma ihtimali yüksektir. Hatta ailenin köyde 60 yıl öncesine kadar var olan meşe ağacından itina ile yapılmış, üzerinde gemi işlemeleri olan 16 odalı ev mevcutmuş. Aile bireyleri çoğalınca bu evi bölerek hepsi hissesine düşen evleri taşımışlar. Cambazoğlu Bahattin Çetinkaya'ya ait evde bu motifler günümüzde hâlâ mevcuttur.

Çatak Köyü adı günümüzde aynı isimle devam etmektedir. Köy, Çatalzeytin'e bağlıdır. İlçenin güneyinde uzak mesafededir.

Çatalzeytin Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı köy olarak görülmektedir. Hane sayısı 82, erkek nüfus 250, kadın nüfus 272'dir.²⁹² 1 Haziran 1954 tarihinde 24 köyün kendisine bağlandığı Çatalzeytin ilçesi olmuştur. Günümüzde Kastamonu'ya bağlı olup, Karadeniz sahilindedir. Doğusunda Sinop'un Türkeli ilçesi, batısında Kastamonu'nun Abana ve Bozkurt ilçeleri bulunmaktadır. Güneyi ise Taşköprü ilçe toprakları ile hemhuduttur.

Çepni Köyü

Köyle ilgili olarak XV. yüzyıla ait tahrir kaydı mevcuttur.²⁹³ 1530 tarihli tahrirde hane sayısı 8, mücerred 3, vergi geliri 202 olarak kayıtlıdır.²⁹⁴ Çepni boyu, Oğuzların 24 boyundan biridir. Çepniler Artvin'den Sinop ve Kastamonu sahillerine kadar geniş bir sahada meskûndurlar. Günümüzde bu isimle Karadeniz boyunca birçok yer ismi vardır. Çepni Köyü, günümüzde aynı isimle Çatalzeytin'e bağlı köylerdendir. İlçenin güneyinde yakın mesafededir.

Çubuklu Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Hane sayısı 26, erkek nüfus 89, kadın nüfus 94'dür. Günümüzde bu adla Çatalzeytin'e bağlı olup ilçe merkezinin güneybatısındadır.

²⁹² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

²⁹³ COA. TT. 23M, s. 159, 267.

²⁹⁴ COA. TT. 438, s. 640.

Dağ Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre Abana nahiyesine bağlı olan köyün hane sayısı 68, erkek nüfus 107, kadın nüfus 106'dır.²⁹⁵ Günümüzde Dağköy adıyla Çatalzeytin'e bağlı olup ilçe merkezinin güneyinde en uzak mesafededir.

Darsu Köyü

XV. yüzyıldan beri aynı isimle varlığı süren bir köydür. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 47, erkek nüfus 157, kadın nüfus 150 olarak görülmektedir.²⁹⁶ Günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı olup, ilçe merkezinin batısında sahil istikametindedir.

Dursun Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köy olarak İnebolu kazasına bağlı Abana nahiyesi içinde görmekteyiz. Bu Salnâmeye göre köydeki hane sayısı, 37, erkek nüfus 120, kadın nüfus, 132'dir.²⁹⁷ Günümüzde aynı adla Bozkurt ilçesine bağlı bir köydür. İlçe merkezinin güneyindedir.

Elma-çukuru Köyü

1530 tarihli tahrirde köyün hane sayısı 2, vergi geliri 100 olarak görülmektedir.²⁹⁸ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 32, erkek nüfus 132, kadın nüfus, 145'dir.²⁹⁹ Günümüzde Abana ilçesine bağlı olarak varlığını sürdürmektedir. İlçe merkezinin güneydoğusundadır.

Evrenye Köyü

Köyün varlığına 1640 tarihli avarız-hane kayıtlarında rastlamaktayız.³⁰⁰ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı olarak görülmektedir. Bu tarihte köydeki hane sayısı 69, erkek nüfus 216, kadın nüfus 230'dur.³⁰¹ Günümüzdeki

²⁹⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

²⁹⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

²⁹⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

²⁹⁸ COA. TT. 438, s. 633.

²⁹⁹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁰⁰ COA. KK. d. 2585, s. 45.

³⁰¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

adı Gemiciler'dir. Gemiciler Köyü, İnebolu ilçesinin köylerindendir. İlçe merkezinin doğusunda Bozkurt hududuna yakındır.

Feristay Köyü

Köyün varlığına dair ilk bilgiler, XVI. yüzyıl tahririnde ve 1640 tarihli avarız-hane evrakında karşımıza çıkmaktadır.³⁰² 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 19, erkek nüfus 68, kadın nüfus 97'dir.³⁰³ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlı Köklüce köyünün eski adıdır.³⁰⁴ Köklüce, Çatalzeytin ilçe merkezinin batısında Abana hududundadır.

Gelevye Köyü

Bozkurt ilçesinin eski adıdır.³⁰⁵ Bozkurt ilçe merkezinin ne zamandan beri iskân yeri olduğu hakkında rivayetlerden başka net bilgi yoktur. 1530 tarihli Muhasebe-İcmal defterinde, Devrekânî'den sahile uzanan Ezine Çayı vadisinin ucunda yer alan ve günümüzde ilçe merkezinin mahalleleri konumundaki Bahçe, Sınarcık ve Kilmes köyleri arasında kalan bu mıntıka yerleşim yeri olarak görülmemektedir.³⁰⁶ 1869 tarihli Kastamonu Salnâmesi'nde bu alandan *Perşembe Köyü* şeklinde de bahsedilmektedir.

Gerdiç Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 39, erkek nüfus 144, kadın nüfus 151'dir.³⁰⁷ Bozkurt ilçesine bağlı Görentaş köyünün eski adıdır.³⁰⁸

Ginolu Köyü

1487 tarihli tahrirde Ginolu-vıranı adıyla rastladığımız köy, günümüzdeki Ginolu'yu kapsamaktadır.³⁰⁹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 40, erkek nüfus 139, kadın nüfus 130'dur.³¹⁰ Ginolu'da tarihî kale mevcuttur. Ginolu,

³⁰² COA. KK.d. 2585, s. 44.

³⁰³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁰⁴ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , s. 377.

³⁰⁵ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , s. 129.

³⁰⁶ Fazıl Çifçi, "**a.g.e.**", s.54.

³⁰⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

³⁰⁸ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , S. 239.

³⁰⁹ COA. TT. 23M, s. 168.

³¹⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

Günümüzde Çatalzeytin'e bağlı Konaklı köyünün eski adıdır.³¹¹ Konaklı, ilçe merkezinin hemen batısında yer alır.

Güde Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı Yukarı Güde Köyü mevcuttur. O tarihte hane sayısı 51, erkek nüfus 145, kadın nüfus 151 idi.³¹² Yukarı Güde, günümüzde Güde Köyü'nün mahallesidir. Günümüzde İnebolu sınırları içindedir. Evrenye yani Gemiciler Köyü ile Bozkurt arasında kalmaktadır.

Gödes Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 26, erkek nüfus 79, kadın nüfus 86 olarak görülmektedir.³¹³ Abana ilçesine bağlı Yeşilyuva köyünün eski adıdır.³¹⁴

Gölmet Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre Abana nahiyesine bağlı idi. Bu salnâmede köyün hane sayısı 54, erkek nüfus 149, kadın nüfus 157'dir.³¹⁵ Gölmet köyü, 1968'de kurulan Bozkurt ilçesine bağlı köyler arasında bulunuyordu. Gölmet, günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı Alantepe köyünün eski adıdır.³¹⁶

Gudile Köyü

1487 tahrir kaydında adına rastladığımız bu köyün Şeyh Çoban Zaviyesi'ne dahil olduğunu görmekteyiz.³¹⁷ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 38, erkek nüfus 146, kadın nüfus 143'tür.³¹⁸ Günümüzde Çatalzeytin ilçesinin Kirazlı köyünün eski adıdır.³¹⁹

³¹¹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , s. 370.; Bkz. 18 Nisan 2019 Tarihli saha çalışması Resim 4.

³¹² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

³¹³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³¹⁴ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , s. 570.

³¹⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³¹⁶ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , s. 33.

³¹⁷ COA. TT. 23M, s. 302.

³¹⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³¹⁹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , s. 363.

Güllüce Köyü

Günümüzde Yemişli adıyla Çatalzeytin ilçesine bağlıdır.

Günvakti Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Buna göre hane sayısı 48, erkek nüfus 130, kadın nüfus 160'dır.³²⁰ Günümüzde aynı adla bozkurt ilçesine bağlı bir köydür.

Hamidiye Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre Abana nahiyesine bağlı olan köyün hane sayısı 20, erkek nüfus 42, kadın nüfus 46'dır.³²¹ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlı aynı adla mevcuttur.

Heni Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı köy olarak görülmektedir. Hane sayısı 23, erkek nüfus 85, kadın nüfus 76'dır.³²² 1950 yılında Aşağı ve Yukarı Heni adındaki Abana ilçesine bağlı bu köy, *Yüksek* adı verilerek günümüzde Abana'nın mahallesi durumuna getirilmiştir.

Iğrava Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 35, erkek nüfus 120, kadın nüfus 120'dir.³²³ Günümüzde Abana içerisinde bulunan Bağlık Mahallesi'nin eski adıdır.

Izmana Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 30, erkek nüfus 107, kadın nüfus 123'tür.³²⁴ Günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı Yaşarlı köyünün eski adıdır.³²⁵

³²⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

³²¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³²² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³²³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³²⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³²⁵ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 60.

İbrahim Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 32, erkek nüfus 98, kadın nüfus 94 olarak görülmektedir.³²⁶ Günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı olarak aynı isimle mevcuttur.

İlişi Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 38, erkek nüfus 130, kadın nüfus 129'dur.³²⁷ Bu salnamede Yukarı İlişi olarak da geçmektedir. 1963 yılının Mart ayında 5442 sayılı İl İdaresi kanunu 260 maddesine göre ve İç İşleri Bakanlığının 28/09/1961 tarihli onayına dayanarak köye Yakaören adı verilmiştir. Köy girişinde hâlâ Yakaören İlişi tabelası bulunmaktadır.

İsmail Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre köydeki hane sayısı 39, erkek nüfus 160, kadın nüfus 149'dur.³²⁸ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlıdır.

İnanya Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Bu salnamede köyün hane sayısı 39, erkek nüfus 149, kadın nüfus 146'dır.³²⁹ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlı Çağlar köyünün eski adıdır.³³⁰ Köyde tarihî bir cami ve balık motifli mezar taşları bulunmaktadır.

Kadı Yusuf Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre köydeki hane sayısı 35, erkek nüfus 211, kadın nüfus 148 olarak görülmektedir.³³¹ Abana ilçesine bağlı olarak Kadıyusuf ismiyle varlığını sürdürmektedir.

³²⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³²⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³²⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³²⁹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³³⁰ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 118; Bkz. 15.08.2019 tarihli saha çalışması, Resim 4.

³³¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

Karaca-kaya Köyü

Köyün mazisi Candaroğulları zamanına dayanır. XVI. Yüzyılın başında Karacakaya köyünde Toygar Murad Medresesi için tahsis edilmiş vakıf arazileri vardı.³³²Köyün varlığına dair diğer bilgiler 1630 tarihli avarız-hane evrakında karşımıza çıkmaktadır.³³³ Karacakaya Köyü, günümüzde Çatalzeytin'e bağlıdır.

Kayadibi Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 20, erkek nüfus 94, kadın nüfus 85'dir.³³⁴ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlı bir köydür.

Kaymazlar Köyü

1630 tarihli avarız-hane evrakında ismine rastlamaktayız.³³⁵ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 22, erkek nüfus 72, kadın nüfus 80'dir.³³⁶ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlı bir köy olarak yaşamaktadır.

Keti Köyü

Köye dair ilk kayıt 1487 tahririnde mevcuttur. 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde köydeki hane sayısı 43, erkek nüfus 147, kadın nüfus 182'dir.³³⁷ 1949'da Abana'dan İnebolu'ya bağlanmıştır. XV. yüzyıldan bu tarihe kadar Ginolu idari birimi içinde yerini almıştır. Günümüzde İnebolu ilçesinin Çamdalı köyünün eski adıdır.³³⁸

Kestanese Kü Köyü

1487 tarihinde köyün varlığına rastlıyoruz.³³⁹ XVI. yüzyıl başları kayıtlarına göre köyde Bayram Gazi vakfı için araziler tahsis edilmiştir.³⁴⁰ 1896 tarihli Kastamonu

³³² Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 103.

³³³ COA. KK.d. 2585, s. 51.

³³⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³³⁵ COA. KK. d. 2585, s. 43.

³³⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³³⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

³³⁸ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , S. 126.

³³⁹ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, 84.

³⁴⁰ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 110.

Vilâyet Salnâmesi'nde köydeki hane sayısı 20, erkek nüfus 63, kadın nüfus 82'dir.³⁴¹Bu köy günümüzde aynı adla Bozkurt ilçesine bağlıdır.

Keşlik Köyü

Köye dair ilk kayıt 1530 tarihli tahrirde karşımıza çıkmaktadır.³⁴² 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 48, erkek nüfus 172, kadın nüfus 217'dir.³⁴³ Günümüzde aynı adla Bozkurt ilçesine bağlı bir köydür. Köyde vakıflar tarafından restore edilmiş Ali Paşa Camii mevcuttur.

Kızılca-elma Köyü

Köye dair ilk bilgiler 1487 tahrir kaydına dayanmaktadır. Bu kayda göre Kızılca-elma Köyü, Bayram Gazi Medresesi evkâfına dâhil olup, ürünleri de buğday, arpa, meyve ve baldan ibaretti.³⁴⁴1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 45, erkek nüfus 113, kadın nüfus 135'tir.³⁴⁵ Köye bağlı İstince Yaylası mevcuttur. Kızılcaelma Köyü, günümüzde aynı adla Bozkurt ilçesine bağlı olarak yaşamaktadır.

Kuğu Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 22, erkek nüfus 130, kadın nüfus 78'dir.³⁴⁶ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlıdır.

Kürt Köy

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Adı geçen salnâmede Kürt köyünün hane sayısı 34, erkek nüfus, 135, kadın nüfus 136'dır.³⁴⁷ Günümüzde Abana ilçesine bağlı Denizbükü köyünün eski adıdır.³⁴⁸

³⁴¹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁴² COA. TT. 438, s. 637.

³⁴³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁴⁴ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, s.84.

³⁴⁵ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁴⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁴⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

³⁴⁸ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 175.

Maça Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre Abana nahiyesine bağlı görülmektedir. Aynı salnâmede hane sayısı 32, erkek nüfus 101, kadın nüfus 128'dir.³⁴⁹ Günümüzde Abana'ya bağlı Akçam Köyü'nün eski adıdır.³⁵⁰

Mahmud Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde adı geçmektedir. Bu salnâmede köydeki hane sayısı 30, erkek nüfus 110, kadın nüfus 110'dur. Günümüzde bu adla Bozkurt ilçesi İlişi köyünün mahallesi olarak yaşamaktadır.

Mamlay Köyü

1630 tarihli avarız-hane kayıtlarında adına rastlamaktayız.³⁵¹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 29, erkek nüfus 110, kadın nüfus 122'dir.³⁵² Günümüzde Çatalzeytin'e bağlı Kavakören köyünün eski adıdır.³⁵³

Mirmir Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı köy olarak adı geçmektedir. Salnâmedeki kayda göre hane sayısı 57, erkek nüfus 166, kadın nüfus 161'dir. 1950'de Sıraca köyü ile birleştirilerek Bozkurt'un mahallesi yapılmıştır ve *Yeni Mahalle* adıyla isimlendirilmiştir.

Mutca Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre Mutça köyünün hane sayısı 46, erkek nüfus 167, kadın nüfus 162'dir.³⁵⁴ Mutça köyü günümüzde Doğan köyü adıyla Çatalzeytin ilçesine bağlıdır.³⁵⁵

³⁴⁹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁵⁰ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 19.

³⁵¹ COA. KK.d. 2585, s. 43.

³⁵² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁵³ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 334.

³⁵⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁵⁵ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 186.

Muzrup Köyü

Köye dair ilk kayıt 1487 tahririnde mevcuttur. Bu tarihte Ginolu Sahili'ne bağlı olduğu görülür.³⁵⁶ Günümüzde Devrekâni'ye bağlı Pınarözü köyünün eski adıdır.

Narba Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde adı geçmekte, hane sayısı 27, erkek nüfus 90, kadın nüfus 93 olarak görülmektedir.³⁵⁷ 1950 yılına kadar Abana'ya bağlı bir köy iken bu tarihte adı “Şen” ile değiştirilerek Abana'nın mahallesi konumuna getirilmiştir.

Namazgâh Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre Abana nahiyesine bağlı mahalle olarak görmekteyiz. Hane sayısı 60, erkek nüfus 200, kadın nüfus 210'dur.³⁵⁸ Günümüzdeki adı tespit edilememiştir.

Niğerze Köyü

Köye dair ilk kayda 1530 tarihli tahrirde rastlamaktayız. 1530 tarihli bu kayıta hane sayısı 30, mücerred 12, vergi geliri 1600'dür.³⁵⁹ 1896 Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 86, erkek nüfus 288, kadın nüfus 297'dir.³⁶⁰ Günümüzdeki Beldeğirmeni köyünün eski ismidir. Bozkurt ilçesine bağlı olarak devam etmektedir.³⁶¹

Oday Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Oday köyünün hane sayısı 26, erkek nüfus 101, kadın nüfus 119'dur.³⁶² Günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı Koşmapınar köyünün eski adıdır.³⁶³ Oday Boğazı ismiyle bilinen mahallesi mevcuttur.

³⁵⁶ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, s. 87.

³⁵⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁵⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

³⁵⁹ COA. TT. 438, s. 640.

³⁶⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 284.

³⁶¹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 86.; 20.10.2019 tarihli saha çalışması yapılmıştır.

³⁶² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁶³ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 373.

Orta-sökü Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Orta-sökü köyünün hane sayısı 28, erkek nüfus 105, kadın nüfus 95 olarak görülmektedir.³⁶⁴ Günümüzde yine Ortasökü adıyla Bozkurt ilçesinin köyüdür.

Pazar Yeri

1869 yılı Salnâmesi'ne göre Perşembe Karyesi adıyla da bilinmektedir.³⁶⁵ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Pazar Yeri ismiyle kayıtlıdır. Bu kayda göre hane sayısı 59, erkek nüfus 234, kadın nüfus 202'dir.³⁶⁶ 1924 yılında İnebolu Kazası Abana Nahiyesi'ne bağlı Perşembe Köyü ismiyle kayıta geçmektedir. Günümüzde Bozkurt ilçe merkezinin eski adıdır.

Sakızcılar Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 25, erkek nüfus 95, kadın nüfus 93'tür.³⁶⁷ Günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı olarak mevcuttur.

Sekü Köyü

Günümüzde Çatalzeytin'e bağlıdır.

Sinciros Köyü

Köyün varlığına ilk olarak 1487 tarihinde rastlamaktayız.³⁶⁸ 1630 tarihli avarız-hane defterinde hane sayısı 8'dir.³⁶⁹ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 62, erkek nüfus 162, kadın nüfus 166 olarak görülmektedir.³⁷⁰ Sinciros, günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı Sarıçiçek köyünün eski adıdır.³⁷¹

³⁶⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁶⁵ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 55.

³⁶⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³⁶⁷ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁶⁸ Murat Çörekçi, **a.g.e.**, 89. ; Cevdet Yakupoğlu, **a.g.e.**, s. 506.

³⁶⁹ COA. KK.d. 2585, s. 46.

³⁷⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³⁷¹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , S. 462.

Sıncuk Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde gördüğümüz Sıncuk köyünün hane sayısı 63, erkek nüfus 173, kadın nüfus 174'tür. Sıncuk Köyü, 1949'da Bozkurt Belediye teşkilatı kurulurken, bu birim içinde yer almıştır. Sıncuk adıyla günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı bir mahalledir. İlçe merkezinin güneyini oluşturmaktadır.

Somay Köyü

Köyün varlığına ilk olarak 1530 tarihli tahrirde rastlamaktayız. Bu kayda göre hane sayısı 58, mücerred 8, vergi geliri 4000 akçe olarak görülmektedir.³⁷² Köyde uzun zamandan beri civar köyleri tarafından ortaklaşa kurulan bir hayvan pazarı mevcuttur. Günümüzdeki Çatalzeytin'e bağlı Sırakonak köyünün eski adıdır.

Şeyh Çoban Köyü

Bu köy ismi 1487 tarihli tahrir kaydında adına rastladığımız Şeyh Çoban Zaviyesi'nden ismini almaktadır. Şeyh Çoban Köyü'nün Şeyh Çoban Zaviyesi'ne vakfına dâhil olduğuna dair elimizde tahrir kaydı mevcuttur.³⁷³ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesine göre hane sayısı 35, erkek nüfus 138, kadın nüfus 138'dir.³⁷⁴ Köyün adı 1928 yılından önce Şeyhçoban, sonraki belgelerde Şehşaban olarak geçmektedir.³⁷⁵ Yaptığımız saha çalışmasında yerel halkın Çiçekyayla Köyü Camiyanı Mahallesi'nde bulunan türbeyi Şeyh Şaban olarak bilmekte olduklarını tespit ettik. Hatta türbenin onarımı ve yapımı sırasında da Şeyh Şaban olarak yazı yazılmıştır. Bu bilgiler tarihî vesikalara uymamaktadır. Dolayısıyla burada yatan zatın Şeyh Çoban adlı kişiyle alakalı olduğu ihtimali daha yüksektir. Tahrirlerden de anladığımız üzere bu köyde bulunan Şeyh Çoban Zaviyesi bunun delilidir. Köye, halk arasında Sırçoban ismi de verilmektedir. Köyün mahalle isimlerini incelediğimizde buradaki zaviyenin izlerine rastlamak mümkündür. Örneğin Babakini Mahallesi, Tekke mahallesi gibi.³⁷⁶ Köyün adı 1968 yılında *Adları Değiştirme Komisyonu* tarafından Çiçekyayla olarak değiştirilmiştir.³⁷⁷ Köylülerle irtibatımız sonucu köyün isminin tekrar Şeyhçoban

³⁷² COA. TT. 438, s. 640.

³⁷³ COA. TT. 23M, s. 301.

³⁷⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 278.

³⁷⁵ Son Teşkilat-ı Mülkiyede Köylerimizin Adları, 1928; TBMM Kütüphanesi, Nr. 197102258.

³⁷⁶ Bkz. 18.06.2019 tarihli saha çalışması, Resim 29 ve 30.

³⁷⁷ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, a.g.e., S. 149.

olarak değiştirilmesi için başvuru süreci başlamıştır. Çiçekyayla yanı Şeyhçoban Köyü, günümüzde Bozkurt'a bağlıdır.

Terce-su Köyü

XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında köy arazilerinin bir kısmının Şeyh Çoban Zaviyesi vakfına dâhil olduğuna dair kayıt mevcuttur.³⁷⁸ 1530 tarihli tahrirde Ayandon kazasına bağlı olarak kaydedilmiştir. Aynı tahrir kaydında hane 28, mücerred 2, vergi geliri 1381 olarak görülmektedir. Günümüzde köy için yöre halkı Terce ifadesini kullanmaya devam etmekle birlikte köyün resmi ismi Tezcan köyüdür. Ayrıca Terce ismi köyün yaylası için de hâlen kullanılmaktadır. Tezcan Köyü, günümüzde Bozkurt ilçesine bağlı olarak varlığını sürdürmektedir.

Ulu-köy

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Ulu Köyü'nün hane sayısı 28, erkek nüfus 114, kadın nüfus 107'dir.³⁷⁹ Günümüzde Uluköy ismiyle Bozkurt ilçesine bağlıdır.

Uzun Ömer Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Uzun Ömer Köyü'nün hane sayısı 30, erkek nüfus 127, kadın nüfus 120'dir.³⁸⁰ Günümüzdeki Bozkurt ilçesi İlişi Köyü'nün mahallesidir.

Yaylas köyü ()

XV. yüzyılda Devrekâni nahiyesine bağlı olup,³⁸¹ 1530 tarihli tahrir kaydında Yaylas köyünün 16 hane, 2 mücerred, 628 akçe vergi geliri olduğunu görmekteyiz.³⁸² 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı görülmekte ve hane

³⁷⁸ COA. TT. 23M, s. 302.

³⁷⁹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁸⁰ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³⁸¹ COA. TT. 23M, s. 261.

³⁸² COA. TT. 438, s. 641.

sayısı 23, erkek nüfus 59, kadın nüfus 69'dur.³⁸³ Yaylas Köyü'nün adı Yakabaşı şeklinde değiştirilmiştir.³⁸⁴ Yakabaşı, günümüzde Abana ilçesine bağlıdır.

Yemeni Köyü

1530 tarihli tahrirde köyün varlığına rastlamaktayız. Bu kayda göre hane 16, mücerred 2, vergi geliri ise 1377'dir.³⁸⁵ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 27, erkek nüfus 87, kadın nüfus 94'dür.³⁸⁶ Bu köy, Abana ilçesine bağlı olarak varlığını sürdürmektedir.

Yenibeyler Köyü

1630 tarihli avarız-hane kaydında Ginolu kazasına bağlı olarak görmekteyiz.³⁸⁷ 1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 34, erkek nüfus 165, kadın nüfus 172'dir.³⁸⁸ Günümüzde Çatalzeytin'e bağlıdır.

Yunarı Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde hane sayısı 43, erkek nüfus 146, kadın nüfus 147'dir.³⁸⁹ Günümüzdeki İnceyazı köyünün eski ismidir.³⁹⁰ Bozkurt ilçesine bağlıdır.

Zelama Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'ne göre Zelama Köyü'nün hane sayısı 23, erkek nüfus 97, kadın nüfus 99'dur. Günümüzde Güngören adıyla bilinen köydür.³⁹¹ Bozkurt ilçesine dahildir.

³⁸³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁸⁴ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 540.

³⁸⁵ COA. TT. 438, s. 622.

³⁸⁶ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 282.

³⁸⁷ COA. KK.d. 2585, s. 43.

³⁸⁸ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁸⁹ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 283.

³⁹⁰ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 290.

³⁹¹ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.**, s. 251.

Zırma Köyü

1896 tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi'nde Abana nahiyesine bağlı bir köydür. Hane sayısı 60, erkek nüfus 209, kadın nüfus 244'dür.³⁹² Günümüzdeki Kocaçam Köyü'nün eski ismidir. Bozkurt ilçesine bağlı olarak devam etmektedir.³⁹³

³⁹² H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilâyet Salnâmesi, s. 281.

³⁹³ İller İdaresi Genel Müdürlüğü, **a.g.e.** , s. 366.

3. DEVREKÂNİ VE GİNOLU SAHİLİ'NİN SOSYAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI

3.1. Yörede Vakıflar ve Vakıf Eserleri

Vakıf, bir mülkiyetin veya malın tamamen ve kalıcı olarak toplumun ya da insanlığın yararına bırakılmasıdır. Dünü ve bugünü bağlamında değerlendirildiğinde vakıf, yardımlaşma ve dayanışma duygusunun kurumsal hale geldiği yapılardır. Vakfın temelini oluşturan insan sevgisi, düşüncesi ve hayır yapma duygu ve davranışı olabileceği gibi, saygınlık sağlama, vergiden muaf olma, özel mülkiyeti koruma gibi savunma anlayışları da insanların kendi imkânları ile tarih boyunca birçok hizmet ve yatırım gerçekleştirmesine dayanak oluşturmuştur. Bu duygu ve davranışlar aynı zamanda vakıfların oluşmasını sağlamıştır. Vakıf anlayışı sosyal, iktisadi, dini, hukuki ve ulusal boyutları olan bir anlayıştır. Geçmişten günümüze kadar birçok toplumda farklı uygulama biçimleriyle varlığını koruyan vakıfların menşei itibariyle ilk izlerine Babil, Eski Mısır, Eski Yunan ve Orta Asya Türk toplumlarında rastlanmaktadır.³⁹⁴ Bu kapsamda bakıldığında tarihi süreçte gerek Devrekâni ve gerekse Sahil Ginolu olarak adlandırdığımız muhitin imar ve inkişafında, eğitim hizmetlerinde, sosyal hizmetlerde vakıfların tartışmasız bir etkin konumu bulunmaktadır.

İslamiyet'in kabulüyle birlikte Türk toplumunda dini kaynaktan beslenen birçok vakıf müessesesi kurulmuştur. Türkler henüz Anadolu'ya gelmeden önce özellikle eğitim ve sağlık alanında vakıflar kurmuştur. Anadolu'nun Türkler tarafından fethedilmesinin ardından imar faaliyetleri başlamıştır. XIII. yüzyıl itibariyle genel manada yerleşik hayata geçişle birlikte oluşturulan artı değerler, zenginlik kaynağı oluşturmuş ve böylelikle zengin vakıfların kurulması sağlanmıştır.

Devrekâni ve Ginolu Sahili kazalarında da zaman içerisinde vakıf sisteminin destekleriyle inşa edilmiş çok sayıda cami- mescid, medrese, türbe, tekke- zaviye inşa edilmiştir. Diğer taraftan bahsi ecen yörelerden Kastamonu merkezinde ve yakın çevresinde inşa edilmiş eserlere de vakıf gelirleri tahsis edilmiştir. Özellikle Devrekâni yöresinin zengin arazi kaynakları bu hayrî hizmetlere sarf edilmiştir.

³⁹⁴ Bahaeddin Yediyıldız, “*Vakıf*”, TDV. *İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 42, (2019), s. 481.

3.1.1. Devrekâni Kazasında Tarihî Camiler ve Vakıf Hizmetleri

Aşağıda Devrekâni ve Ginolu Sahili'nde inşa edilmiş tarihî eserler ele alınmış ve buna ilaveten Kastamonu dâhilinde inşa edilmiş imarethane, hangâh, cami, medrese, zaviye gibi toplum yararına hizmet sunan müesseseler için Devrekâni kazası arazisinden vakfedilen örneklerle de yer verilmiştir.

3.1.1.1. Alacamescid Camii

Kastamonu merkezde bulunmaktadır. Bu cami İbn Sule vakfı olarak da anılmaktadır. Camii, günümüzde Kastamonu şehir merkezinde Nasrullah Meydanı'nda Selçuklular dönemine ait Frenkşah Hamamı'nı yaptıran Cemaleddin Frenkşah'ın neslinden bir hayır sahibi tarafından yaptırılmıştır. Bu cami için Devrekâni Kasaplar köyünde vakıf arazileri mevcuttu.

3.1.1.2. Akçapınar Mescidi

Devrekâni'nin Akçapınar Köyü'nde bulunmaktadır. 1400'lü yıllarda yapılmış olmasına rağmen günümüze kadar birçok onarım gerçekleştirilmiştir. Bu cami kesme taştan yapılmış ve bugün tarihî yerinde hâlâ yaşamaktadır.

3.1.1.3. Akmescid Camii

Günümüzde Devrekâni ilçesi Çontay Köyü'ndedir. Belgelerde “Akmescid nâm-ı diğer Devire Hatun Mescidi” veya “Âl-i Candarî evladından Devire Hatun'un bina eylediği Akmescid...”adıyla geçmektedir. 1566 tarihli Vakıf Tahrir Defteri'nde ise camii hakkındaki kayıt şöyledir: “Karye-i Çorba. Vakf-ı Mescid-i Karye-i Akpınar. Vâkıf Devire Hatun binti Adil Bey el-Candarî. Hâliyâ padişah beratlı Sadi Fakih pâdişâh-ı âlempenâh için yedi hatm-i şerîf kıraat eder imiş. El'an mutasarıftır.”³⁹⁵

Netice olarak caminin Candaroğlu Adil Bey'in kızı Devire Hatun tarafından XIV. yüzyıl ikinci yarısı içinde yaptırıldığı, Hasırlı Köyü'nde bir mezra ve değirmen vakfedildiği ve görevlisinin Said Fakih olduğu görülmektedir. İbadete açık olan cami 2017 yılında restore edilmiştir.

³⁹⁵ Fazıl Çifçi, *a.g.e.*, s. 94.

3.1.1.4. Balabanlar Camii

Balabanlar Köyü camiidir. İnşa tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte günümüzdeki halinin XIX. yüzyılda ortaya çıktığı söylenebilir. Hicri 1323 (M.1905) tarihinde bu cami vakfının idarecilerinden olan İbrahim Nabi Efendi adında bir hayır sahibinin onarımı hakkında arşiv kayıtlarında bilgi mevcuttur.³⁹⁶ İbrahim Nabi adlı şahsiyetin Divan-ı Hümayun azası olduğu ifade edilmektedir.

3.1.1.5. Başakpınar Köyü Mescidi

Devrekâni'nin Başakpınar Köyü'ne ait camiidir. Bu köyde günümüzde bu tarihi cami bulunmamaktadır. 2006 tarihinde yeni bir cami yapılmıştır.

3.1.1.6. Çarşı Camii

Devrekâni ilçe merkezinde Müderris Hasan Muhiddin Efendi tarafından 1900 yılında yaptırılan tarihî camidir. Bugün hâlâ sağlamlığı ile yıllara meydan okumaktadır. Kurtşeyh Mahallesi'nde Reşadiye Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Camiinin bir yangın geçirdiği ve bu yangından sonra 1916 tarihinde yeniden inşa olunduğu kitabeden anlaşılmaktadır. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne aittir.

3.1.1.7. Çayırıcık Camii (İsmail Bey Camii)

Candaroğlu İsmail Bey tarafından 1455 tarihinde moloz taşından ve harçla yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Çayırıcık Köyünde bulunduğu için Çayırıcık Köyü Camii olarak da bilinmektedir. Halk rivayetlerine göre Osmanlı sarayına gelin olarak gönderilmiş bulunan İsfendiyar Bey'in torunu Tâcünnisa Halime Hatun'un yazları ikamet ettiği yer olarak bilinen Çayırıcık'ta ayrıca hamam ve çeşme gibi eserler de bulunmaktadır.

Çayırıcık Mahallesi'ndeki İsmail Bey Camii, ilk kez Devrekâni Belediyesi'nin girişimleriyle 2007 yılında Kastamonu Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce restore edilmiştir. Çayırıcık Köyü Camii, dönemin birçok camisinden giriş bölümünün tamamen ahşap kaplı olmasıyla ayrılmaktadır. Bu yapı, aslına uygun olarak yeniden yapılan minaresinin dışında sağlamlığıyla yıllara meydan okumaktadır.

³⁹⁶ COA., BEO., 2595.194584, s. 96; Bkz. 16.07.2019 tarihli saha çalışması, Resim 12.

3.1.1.8. Çirişoğlu Mahallesi Camii

Kurt Köyü'nde bulunan bu camii Candaroğulları'nın son döneminde inşa edilmiştir. Kitabesi günümüze ulaşmakla birlikte tahrip olmuş ve okunamamaktadır. İlk imamı Abdullah Fakih'tir.

3.1.1.9. Çontay Camii

Çontay Köyü'nde bulunan bu tarihî cami 1894 yılında inşa edilmiştir. Moloz taşından yapılmış olan bu camii günümüzde hâlâ kullanılmaktadır.

3.1.1.10. Haciosman Camii

Devrekâni Merkez Kurtşeyh Mahallesi'nde bulunmaktadır. Cami girişindeki kitabeye göre Müderris Kulaksızzâde Hacı Osman Efendi tarafından 1957 yılında yaptırılmıştır. Hacı Osman Efendi Yunan başkomutan Trikopis'i teslim alan, daha sonra siyaseten küstürülmüş ve unutulmuş Dadaylı Miralay Halit Bey'e maddi ve manevi destek olmasıyla da bilinir. Hacı Osman Efendi'nin kabri Hacı Merdan Efendi'nin ayakucundadır.

3.1.1.11. Halil Bey Camii

Devrekâni'nin İnciğez Köyü'nde bulunmaktadır. Candaroğullarından İsmail Bey döneminde yapılmıştır.

3.1.1.12. İbrahim Bey Mescidi

Devrekâni Çayırıcık Mahallesinde olan bu mescit, Candaroğlu II. İbrahim Bey devrinde (1440-1443) yaptırılmıştır

3.1.1.13. İncesu Mescidi

Tahrir kayıtlarından anlaşılacağı üzere 1470'li yıllar öncesine aittir. Devrekâni İncesu köyündedir.

3.1.1.14. İsfendiyar Bey Camii

Devrekâni Kasaplar köyünde varlığına tahrirler³⁹⁷ vesilesiyle şahit olduğumuz bir camidir. Candaroğlu İsfendiyar Bey (1385-1440) döneminde yapılmıştır. Ancak günümüzde bu adla bir camii bulunmamaktadır. Çünkü caminin bulunduğu yerde yeni bir camii inşa edilmiş olup, bu eser Kasaplar Köyü Camii olarak anılmaktadır. Cami, tarihî mimari özelliğini kaybetmiştir.

3.1.1.15. İsmail Bey Camii

Kastamonu merkezde Candaroğulları'nın son beyi İsmail Bey tarafından yaptırılan bu camii için Devrekâni'den birçok arazi geliri vakfedilmiştir. İsmail Bey'in yaptırdığı içinde camii, hamam, imarethane ve şadırvan bulunan bu vakıfla ilgili Devrekâni'den bu vakıf için Çırdak ve Mancınık köyleri arasındaki Çerçi-boyunduruğu arazisi, Devrekâni'de Göynükveren divanındaki Yalınca çiftliği vakfedilmiştir. İsmail Bey vakfının 1906-1920 senelerine ait muhasebe defterlerine göre vakıf gelirlerinde Devrekâni'deki arazilerin öşür bedeli gösterilmiştir.

3.1.1.16. Kadı Çelebi Camii

Tekkekızılar köyü Tepe mahallesinde mevcut bulunan bu camiye yaptıranlar Kadı Çelebi ve oğlu Ömer'dir. Kitabesinde Hicri 985 (M.1577) tarihi yazılıdır. Rivayete göre caminin yapılışı sırasında Kadı Çelebi çatı üzerinden düşmüş, oğlu Ömer camiye 1577 tarihinde bitirince babasıyla birlikte ismini yazdırmıştır.

3.1.1.17. Kapu-i İsmail Bey Camii

862/ 1457 tarihli vakfiyede geçen ifadelere göre İsmail Bey'in yazlık merkezi Devrekâni Çayırıcık köyündedir. Çayırıcık köyünde bulunan bu cami ilk olarak Candaroğlu İbrahim Bey tarafından yaptırılmıştır. Bu cami için Devrekâni pazarında bir ev ile bir dükkân vakfedilmiştir.³⁹⁸

³⁹⁷ COA. TT.438, s. 635.

³⁹⁸ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 98.

3.1.1.18. Karaköy Camii

Devrekâni'nin Karaköy köyünde Candaroğulları Beyliği zamanında inşa edildiği tahmin olunmaktadır.

3.1.1.19. Kırvaç Camii

Kırvaç (Yazıbelen) köyünde bulunmaktadır. 1506 yılında Kastamonu şehir merkezindeki Nasrullah Kadı Camii'ni XVIII. yüzyılda tamir ve ihya etmiş olan Reisü'l-Küttâb Hacı Mustafa Efendi, Kırvaç köyünde de bir cami inşa ettirerek, burada vazifeli imam-hatip ve müezzinin aylıkları için araziler tahsis etmiştir.

3.1.1.20. Kurt Boyunduruğu Mescidi

1490'lı yıllar öncesinde inşa edildiğini tahrir kayıtlarına dayanarak söylemek mümkündür.³⁹⁹

3.1.1.21. Lala Paşa Camii

Caminin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Günümüzde terk edilmiş bir haldedir ve kullanılmamaktadır. Çorbacı köyünde bulunmaktadır.

3.1.1.22. Pazarcık Camii

Tahrirlerde⁴⁰⁰ adına rastladığımız bu camiinin Candaroğulları devrinde yapıldığı anlaşılmaktadır.

3.1.2. Devrekâni'de Hamamlar ve Vakıf Hizmetleri

3.1.2.1. Gelin Hamamı/ Çayırıcık

Devrekâni ilçesi, Çayırıcık Köyü'nde bulunan bu hamamın Candaroğulları hükümdarı İsfendiyar Bey zamanında mevcut bulunduğu anlaşıyor. Şöyle ki İsfendiyar Bey, 1423'te Osmanlı hükümdarı II. Murad'a bir savaşta mağlup olmuş, akabinde torunu Tâcünnisa Halime Hatun'u bu hükümdara eş olarak nikâhlamıştır. 1425 yılında ise düğün yapılmıştır. Bu Candaroğulları prensesi, gelin olarak Çayırıcık Köyü'ndeki beylik yazlık merkezinden uğurlanmıştır. Çünkü Çayırıcık, Candaroğulları beylerinin

³⁹⁹ COA. TT.438, s. 635.

⁴⁰⁰ COA. TT.438, s. 634.

yazlık ikametgâhı idi. Tâcünnisa Hatun'un II. Murad ile evlenmek üzere Bursa'daki saraya gelin gitmeden önce gelin banyosunu bu hamamda yapmış olduğuna inanılır. Gelin banyosu, Candaroğullarından ve Osmanlılardan beri var olan bir gelenektir. O dönemlerde hamamda gelinin kınasını yakıp, ona güzel bir evlilik için son kez akrabalarıyla bir arada eğlenme imkânı sunarlarmış. O dönemden sonrada günümüze kadar gelinlik çağına gelen kızlar haftanın belli günleri bu hamamda toplanır burada görücüye çıkarlarmış ve burada beğenilirlermiş. Ancak bu gelenek zamanla kaybolmuş.

Tarihî hamam 1960'lı yıllara kadar faaliyet göstermiştir. Bu tarihten sonra harap durumda olan hamam, Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restore edilmiş ancak işletmeye geçilememiştir.

3.1.2.2. İsmail Bey Hamamı

Candaroğulları'nın son beyi İsmail Bey tarafından Devrekâni'deki camii ile birlikte inşa edilmiştir. Yakın bir geçmişe kadar kullanılmakta olan hamam günümüzde metruk bir haldedir ve yenilemeye ihtiyacı vardır.

3.1.2.3. Şişmanoğlu Hamamı

Devrekâni ilçe merkezinde Yukarı Hamam diye adlandırılan bu hamam Şişmanoğlu İbrahim'in tasarrufunda bulunmaktadır. Bina, moloz taşından harçla yapılmıştır. Harabe halinde bulunduğundan şekli hakkında bilgi verilememektedir.

3.1.3. Devrekâni'deki Kabir ve Türbeler

3.1.3.1. Fatma Hatun Mezarı

Devrekâni Sazyaka (Karaköy) mezarlığında Candaroğulları çağına ait bir tane mermer lahit bulunmaktadır. Bu lahitin boyu 1.40, yüksekliği 0,60 cm'dir. Baş kısmındaki yazı şöyledir:

1) İntekaletil-merhume

2) el-mağfureel-muhtacilarahmeti

3) Allahü Teala Fatma Hatun binti Duman Ece nevverallahükabrehu

Manası: Allah'ım rahmetine muhtaç, mağfure merhume Duman Ece'nin kızı Fatma Hatun öldü. Allah kabrini nurlandırın.

Aynı türbenin ayak şahidesinde ise şu yazı vardır:

- 1) Beredallahümedceaha
- 2) Et-tarihevaili
- 3) Recep sene isna hamsine ve semani mie

Bu kitabeden Fatma Hatun'un (H. 852/ 1448 M.) yılında öldüğü anlaşılmaktadır. Fatma Hatun'un İsmail Bey devrinin ileri gelenlerinden birinin karısı veya kızı olma ihtimali vardır.

3.1.3.2. Hacı Merdan Veli Efendi Türbesi

Türbe Hacı Osman Camisi avlusundadır. Türbe hakkında fazlaca bir bilgiye ulaşılamamıştır. Kitabesinde: “Nakşibendî tarikatı şeyhlerinden Hacı Muhammed Merdan Efendi ruhuna Fatiha.” Ölümü; H.1348 yazılıdır. Çevre illerden türbeye ziyaretçiler gelmektedir.

3.1.3.3. Kurt Şeyh Türbesi

Kurt Şeyh Mahallesi Tekke Sokak'ta bulunan türbenin kitabesinde şunlar yazılıdır. “Kurt Şeyh adı ile anılan karye sakinlerinden Tarikat-ı Nakşibendiye hadimlerinden olup burada meftun bulunan eş-Şeyh es-Seyyid AhmedDede bin Veli Dede ibni eş-Şeyh Kurt Dede'nin şeyhliğini, şuyu' ve irşad, suluk-i âlilerinin devamı emeli hayriyesi ile vesikaya istinad ettirilerek fuyuzatı siyadetlerinden mümin muvahhidin feyz almaları gerekli görülmüştür.”

Türbe'nin kitabe bilgileri de şu şekildedir: “İş bu emel-i hayriyenin usulü için tanzim kılınan vesika kaza-i mezkûr ve karye-i malume sakinlerinden seçkin ve tanınmış yirmi bir zatın şahadetlerine ve nakibul-eşraf es-Seyyid Kasım, es-Seyyid Yunus el-Hüseynî tarafından tasdik edilmiş olmakla tahakkuk ettirilmiştir.”⁴⁰¹ Hicri 1028

⁴⁰¹ Bkz. 16.07.2019 tarihli saha çalışması, bkz. Resim 5.

tarihinde yazılan iş bu vesika Kastamonu valisi nakibu'l-eşraf-i Memalik-i Osmaniye olan Abdurrahman el-Hüsni Ali tarafından tasdik edilmiştir.

Kurt Şeyh adlı bu zatın türbesinin avlusunun içinde Kurt Şeyh Tekke Camii vardır. Halk arasında Tekke Cami olarak da bilinmektedir. Kurt Şeyh'in, Seydiler ilçesinde metfun Şeyh Emre'nin kardeşi olduğu rivayeti de mevcuttur.

3.1.3.4. *Sâhib-i Divan Türbesi*

Devrekâni'nin Yazıhisar köyü Depecikler mevkiinde bulunmaktadır. Burada yatan zatla alakalı malumat yoktur. Ancak tahrir kayıtlarına bakılırsa burada yatan zatın 1470'li yıllar öncesinde yaşamış bir şahıs olduğu tahmin edilmektedir. "Sâhib-i Divan" demek Divanın sahibi, yöneticisi anlamlarına geldiğinden dolayı bu zatın Candaroğulları zamanının ileri gelenlerinden veya yöneticilerinden biri olma ihtimali kuvvetle muhtemeldir. Günümüzde köylüler bayram arifelerinde taşlarla çevrili bu türbeyi topluca ziyaret ederler.⁴⁰²

3.1.3.5. *Seyyid Zülfikâr Türbesi*

Seydiler ilçesinde Seyyid Zülfikâr Camii'nin yanında türbesi mevcuttur. Kendisi Peygamber soyundan geldiğinden dolayı Seyyid unvanıyla bilinmektedir. Bir başka rivayet ise Seyyid Zülfikâr'ın Emreler köyündeki Şeyh Emre adlı mutasavvıfın kardeşi olduğudur. Seyyid Zülfikâr Camii'ne adını veren bu zat, Çobanoğulları Beyliği'nin son, Candaroğulları Beyliği'nin ilk yıllarında hayatta idi. Caminin 1113 tarihli olduğu sanılmaktadır.⁴⁰³

3.1.3.6. *Şeyh Emre(Emre Sultan) Türbesi*

"Emre, İmre", eski Türkçede tarihî manada "kardeş"; tasavvufî manada ise "âşık, müptela" gibi anlamlar içermekte idi. Bilineceği üzere Anadolu'da bu adla tanınmış önemli mutasavvıflarımız vardır. Örneğin; Tapduk Emre ve meşhur talebesi Yunus Emre en önemli örneklerdendir. Şeyh Emre'nin adının zikredildiği en önemli belgelerden biri olan Şeyh Emre Zaviyesi Vakfiyesi'ndeki bilgilere göre bu zat, XIII-XIV. yüzyıllarda Kastamonu'nun Devrekâni kazası (nahiyesi) dâhilinde bulunan ve

⁴⁰² Bkz. 18.09.2019 Tarihli saha çalışması Resim 17.

⁴⁰³ Bkz. 16.06.2019 Tarihli saha çalışması Resim 17., Resim 18.

günümüzde Seydiler ilçesi sınırları içinde kalan bir yerde kendi adı ile bir zaviye inşa etmiştir. Zaviye ile ilgili malumat zaviyeler kısmında verilmiştir.

Şeyh Emre'nin mezarı Emreler Köyü'nün 200 metre doğusunda, köye bitişik yüksek bir tepenin üzerinde üstü açık türbededir. Türbenin çevresi halk tarafından tuğladan örülmüş 1,5 metre yükseklikteki bir duvar ile çevrilmiş ve türbe girişinde demir bir kapı mevcuttur. Duvar içerisinde Emre Sultan'ın türbesinden başka onun talebelerine ve mürtlerine ait olduğu iddia edilen iki mezar daha vardır. Emre Sultan olarak da bilinen Şeyh Emre'nin mezarı, yaklaşık 7 metre uzunluğunda ve 2 metre genişliğindedir. Halk, onun büyüklüğüne mütenasip bir mezar yapmıştır. Nitekim Kastamonu' da kırsal alanlardaki çok eski yatır mezarları da bu şekildedir. Kastamonu ve köylerinde tespiti yapılmış bu şekil uzun mezarların büyük kısmı Selçuklu devrinde vefat etmiş askeri veya tasavvufi büyüklere aittir. Mezarın baş ve ayak şahideleri kitablesiz, silindir şeklinde iki sütundan oluşmaktadır. Mezarın sınırları yöre halkı tarafından son asır içinde betondan inşa edilmiş 30 cm. yüksekliğindeki duvarla belirlenmiştir. Müritlerine ait olduğu öne sürülen iki mezardan birinin baş şahidesinde kitabe olsa da büyük kısmı toprak içinde kaldığından okunamaz duruma düşmüştür. Ancak baş şahidesinin yapım tekniğine bakıldığında bu mezarın XVI. yüzyıldan eskiye gitmediği anlaşıyor.

Türbenin içinde bulunduğu mezarlık halk arasında Emre Sultan arazisi olarak bilinmektedir. Rivayete göre bu mezarlığın bulunduğu alan, zamanında Şeyh Emre'nin arazisi/ tarlası imiş. Bu arazinin büyük kısmı mezarlık olarak kullanılmaktadır. Köy halkından vefat edenler halen bu mezarlığa defnedilmektedir. Mezarlığın ortasından zamanla yol geçirildiği için, mezarlığın büyük kısmı Emre Sultan Türbesi tarafında, küçük bir kısmı ise karşı tarafında kalmıştır. Bazı mezarların kitablesiz, eski Türk devri balballan hatırlatan düz taşlardan dikilmiş baş taşlarının var olduğu anlaşıyor. Mezarlardaki sanatsal üslup göze çarpmaktadır. Kabristanla köy arasında kalan arazilerde tarım mevcuttur. Bu tarlaların eskiden Şeyh Emre Zaviyesi vakıflarından olarak, vakfa hizmet eden aile fertlerine ait olduğu vakıf kayıtlarından anlaşılmaktadır. Halk rivayetlerine göre Şeyh Emre'nin kendisinden başka üç kardeşi bulunmakta imiş. Bu dört kardeş: Şeyh Emre, Şeyh Bâli, Seyyid Zülfikar ve Kurt Şeyh imiş. Şeyh Emre; taştan bir eyere binerek yöreye gelmiş. Bu eyer taş, eskiden Şeyh Emre'nin türbesi yakınlarında sabit bulunuyorken, komşu köy sakinlerinden biri yıllar önce bu taşı alıp,

tespit edilemeyen bir yere götürüp bırakmış ve bu nedenle de bir daha huzur yüzü görmemiş. Şeyh Emre'nin diğer kardeşlerinden Kurt Şeyh, bir "kurt"a binerek Devrekâni yöresine gelmiş ve tekkesini kurmuş. Diğer kardeş, Şeyh Bâli de yine aynı yöreye başka bir nesneye binerek gelmiş ve tekkesini inşa etmiş. Seyyid Zülfıkar ise bir söğüt dalına binerek yöreye gelmiş ve o da kendi adına tekke yaptırmış.⁴⁰⁴ Görüldüğü üzere, Şeyh Emre ve onun çağdaşları Devrekâni ve Seydiler yörelerinde Türk iskânının oluşmasında önemli derecede rol almışlardır. Bu zatların yöreye dışarıdan göç etmek suretiyle gelip yurt tuttukları ve zaviyeler inşa etmek suretiyle yörede köylerin oluşmasına ön ayak oldukları bu halk anlatısında da farkında olmadan işlenmiş olmaktadır.”⁴⁰⁵

Şeyh Emre'nin soyundan gelip, zaviyeyi işletenlerin büyük bir kısmı, "Seyyid" unvanı kullanmışlardır. Şeyh Emre'nin de seyyid olması ihtimal dâhilindedir. Şeyh Emre'nin Türbesi, Emreler köyündedir. Halk, Emre Sultan olarak tanıdığı bu zatı önemli gün ve gecelerde ziyaret etmekte ve geleneksel olarak bayramlaşma bu türbenin yanında yapılmaktadır.

3.1.3.7. *Karagözler Türbesi*

Seydiler ilçesinin Ayvatlar köyü Karagözler mahallesinde bulunmakta olan bu türbe tahminen Karagözler adıyla anılan caminin kurucusuna aittir. Türbe geniş olarak yarım metre yüksekliğinde taşlarla çevrilmiştir. Bugün bu camide tarihî bir sancak bulunmakta ve köylüler tarafından muhafaza edilmektedir. Camii'nin yapılış tarihi 1870'li yıllar olarak yeni bir tabelada yazılmış olsa da caminin varlığı tahminen daha eskiye dayanmaktadır. Taştan örme olarak inşa edilen cami günümüzde köylüler tarafından onarılmıştır.

3.1.4. Devrekâni Kazasında Tekke ve Zaviyeler

“Zaviye”, Anadolu'da tekkenin küçüğüne veya kervansarayların seyrek bulunduğu yerlerle geçit ve derbentlerdeki konak yerlerine verilen bir isimdir. “Tekke” ise “bir şeyin yönetiminde ve dervişlerin birlikteliğinde tasavvuf eğitimin iyi verildiği mekân”

⁴⁰⁴ Şeyh Emreyle ilgili geniş malumat için bkz. Cevdet Yakupoğlu, *Kastamonu'da Türk İskânının Gerçekleşmesinde Zaviyelerin Rolüne bir örnek: Seydiler'de Şeyh Emre Zaviyesi II. Uluslararası Şeyh Şa'ban-ı Velî Sempozyumu*, Kastamonu 2014, s. 331-358.

⁴⁰⁵ Yakupoğlu, a.g.m., s.337.

olarak tarif edilebilir. Bu her iki terim de birbirlerinin yerine kolayca kullanılmıştır. Hatta bazı tarihi metinlerde aynı tesis için hem tekke hem de zaviye tabirleri geçebilmektedir. İslam dünyasında çoğu yerde "hankâh, dergâh, ribat, imaret" gibi terimler de zaviye/tekke anlamını taşımıştır.

Tekke/ zaviyelerin yöneticilerine "Şeyh" adı verilmekte idi. Tekkenin yönetim esaslarını tasavvuf gelenekleri ve şeyhin tavrı belirlerdi. Tekke şeyhliği, umumiyetle babadan oğula intikal ederdi. Zaviyeye devlet desteği alabilmek, o zaviyenin uzun ömürlü olmasını sağlamıştır. Zaviyeler Türk iskânının kalıcı olmasının ve Türklerin yerleşik düzene entegre olmasını sağlayan çok kuvvetli bir müessesedir.

Devrekâni yöresinde de birkaç zaviyenin varlığından haberdarız.

3.1.4.1. Araplar Zaviyesi

1490'lı yıllar öncesinde mevcuttur.⁴⁰⁶

3.1.4.2. Behti (Himmeti) Zaviyesi

1490'lı yıllarda mevcuttur.⁴⁰⁷

3.1.4.3. Bozca-armud Zaviyesi

XV. yüzyılda Devrekâni kazasına bağlı olarak ismine rastlanmaktadır.⁴⁰⁸

3.1.4.4. Dede Sultan Zaviyesi

Candaroğulları devri I.Süleyman Paşa zamanında varlığına tahrir kayıtlarından ulaştığımız⁴⁰⁹ bu zaviye Kastamonu merkezinde bulunuyordu. Bu tesis için Devrekâni'nin Ahlatçık köyünden vakıf arazi ayrılmıştır.

3.1.4.5. Emre Sultan (Şeyh Emre) Zaviyesi

Seydiler ilçesine bağlı Emreler köyündedir. Bu zaviyenin kurucusu İmam Şemseddin b. Mehmed b. el-Merhum Şemseddin Şeyh Emre'dir. Miladi 1372 tarihli zaviye vakfiyesinden anlaşıldığı üzere zaviye için birçok arazi tahsis edilmişti. Özellikle

⁴⁰⁶ İBK. MCO. 75, v41b.

⁴⁰⁷ COA. TT.438, S. 635, 636, 638.

⁴⁰⁸ COA. TT.438, S. 631.

⁴⁰⁹ COA. TT.23M, S.21; COA. TT.438, S. 591, 599, 600, 609.

devrin Candaroğlu beyi II. Süleyman Paşa tarafından Emreler köyü arazisinin tamamı, Devrekâni Nahiyesi'ne tabi Göynük-viran Köyündeki bir mezra(Günümüzde Seydiler ilçesine bağlı Sabuncular köyünün mahallesi), Devrekâni Nahiyesi'ne tabi Göynük-viran köyünde "Yaylak" tabir olunan bir yayla, Devrekâni Nahiyesi'ne tabi Şeyh Emre Köyü çevresinde bulunan köylerden Ağlı, Hasanlı, Ortaca ve Seydiler köylerindeki ve diğer yerlerdeki bazı araziler zaviye için vakfedilmiştir.⁴¹⁰

Vakfiyesinden anlaşılabacağı üzere tarihi 1332 yıllarına aittir. Bu zaviyenin bulunduğu alan Küre-i Nühas kazası ile Devrekâni kazası arasında misafirler, yolcular için de önemli bir konaklama yeri vazifesi icra etmiştir. Bugün hâlâ Şeyh Emre'nin soyundan gelenler bir silsile olarak devam etmektedir.

3. 1.5.6. İsa Baba Zaviyesi

Bu zaviyenin varlığına XV. yüzyılda rastlanmaktadır.⁴¹¹

3.1.4.7. Gerçeğim Zaviyesi

II. Bâyezid devrinde Dursun Fakih ve Şeyh Hamza tasarrufunda görülmektedir.⁴¹² 1530 tarihli tahrir kayıtlarında adına rastlanmaktadır.⁴¹³ Bu kayıtlardan anlaşıldığı üzere Candaroğulları devrinde mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bulunduğu yer bilinmemekle birlikte Ağlı'nın Danacı köyünde vakıf arazileri olduğu belgelerde ifade edilmektedir.⁴¹⁴

3.1.4.8. Kurt Şeyh Zaviyesi

Candaroğulları devrinde Seyyid Kurt Şeyh tarafından kurulmuş bir tekkedir. Kurt Şeyh olarak bilinen bu zatın Devrekâni'de bir türbesi ve türbe avlusunda bulunan tekke adında bir cami bulunmaktadır. Öyle tahmin ediliyor ki; zaviye/tekke bugünkü caminin yakınında bulunmaktaydı. Kurt Şeyh Zaviyesi'nde fakirler ve yolcular için barınma ve yemek ihtiyaçları için belirli gelirler ayrılmıştır. II. Bayezid döneminde tekkenin açık ve Kurt Şeyh evladından Ahmed Efendi'nin şeyhlik görevinde

⁴¹⁰ Yakupoğlu, a.g.m., s. 335 vd.

⁴¹¹ COA. TT. 438, s. 633.

⁴¹² Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 127.

⁴¹³ COA. TT. 438, s. 635.

⁴¹⁴ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 18; 21.10.2019 tarihli saha çalışması yapılmıştır.

bulunduğu, Karaköy, Ahlatçık, Bulgurcular ve Pamukçular köylerinde vakıf arazileri bulunduğu bilinmektedir.⁴¹⁵

3.1.4.9. Şeyhbâli Zaviyesi

Günümüzde Devrekâni ilçesine bağı Şeyhbâli Köyü'ndedir. Sultan II. Bâyezid dönemine ait vakıf tahrir defterinde padişah beratıyla tekyedar olan Şeyh İlyas ve oğlu Himmet Fakih tarafından misafir ve fukaraya hizmet verildiğı belirtilmiştir. Ortaca, Kırvaç köylerinde vakıf arazileri, Balabanlar köyünde de zaviye için çiftlik vakfedilmiştir.⁴¹⁶ 1530 tarihli tahrirde de bu zaviyenin adını görmekteyiz.⁴¹⁷ Burası tekke ve zaviyelerin kapanmasına kadar hizmet vermiştir. Şeyh Bâli'nin kabri ilgili köyde bulunmaktadır.⁴¹⁸

3.1.4.10.Şeyh Bostan Zaviyesi

XVI. yüzyılda tahrirlerde adına rastlamaktayız.⁴¹⁹

3.1.4.11.Şeyh İsa Zaviyesi

Devrekâni'nin Akdoğan köyünde bulunmaktadır. 1470'li yıllarda varlığına rastladığımız bir zaviyedir. Masrafları Candaroğlu İsmail Bey ve Hamza Bey tarafından vakfedilen, 44 hanelik Ahmetbey Çiftliği adlı bir çiftlik arazi ve iki değirmenden karşılanan zaviyede kurucu, Şeyh İsa Efendi'den sonra Derviş Kemal ve Fahreddin Efendi isimli zatlar meşihat görevinde bulunmuşlardır. Osmansöküsü köyünde de Yakupyeri adlı dokuz hanelik bir çiftlik vakıf arazisi vardır.⁴²⁰ Ayrıca XVI. yüzyılın başındaki kayıtlarda Akdoğan köyünde Şeyh İsa zaviyesi için vakfedilmiş vakıf arazilerinin olduğunu görmekteyiz.⁴²¹

3.1.4.12. Şeyh Paşa Zaviyesi

Devrekâni Çalca köyünde varlığı tespit edilen bu zaviye, XV. yüzyıl sonlarında karşımıza çıkmaktadır.

⁴¹⁵ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 115.

⁴¹⁶ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 124.

⁴¹⁷ COA. TT.438, s. 635.

⁴¹⁸ 21.10.2019 tarihli saha çalışması yapılmıştır. Bkz. Resim 23.

⁴¹⁹ COA. TT.438, s. 634.

⁴²⁰ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 125.

⁴²¹ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 87; 20.08.2019 tarihli saha çalışması yapılmıştır. Bkz. Resim 19 ve 21.

3.1.4.13.Şeyh Şirin (Şirin Dede) Zaviyesi

Devrekâni'ye bağlı Arslanlu köyü, Osman-seküsü, Mansurlar, Avşar-ovacuğu köylerinde bu zaviyeye vakfedilmiş vakıf arazileri mevcuttu.⁴²² XVI. yüzyılın başında Üyük köyünde Şeyh Şirin Zaviyesi'ne vakfedilmiş arazilerin olduğunu görmekteyiz.⁴²³

3.2. Ginolu Sahili Kazasındaki Tarihî ve Sosyal Yapılar

Ginolu Sahili kazasındaki tarihî yapılara geçmeden önce şunu bilmelidir ki; Kastamonu merkez, Seydiler ve Devrekâni gibi yerlerde yapılan müesseseler gerek cami gerek köy odaları adındaki yerler ahşaptan yapıldıkları için birçoğu günümüze ulaşamamıştır. Muhakkak ki ahşap iyi korunduğu ölçüde uzun yıllar muhafaza edilebilmekte, ancak bir moloz taşla aynı dayanıklılığa sahip olamamaktadır.

3.2.1. Ginolu Sahili Kazasında Camiler

3.2.1.1. Ali Paşa Camii

Bozkurt ilçesine bağlı Keşlik köyünde bulunan bu cami ahşap sanatının ustaca kullanıldığı iki katlı ve ahşap minareli bir camidir. Bu caminin namaz kılınan yerinin doğu ve batısında dar; kuzeyinde de, bir merdivenle üst kata çıkılan genişçe bir bölüm vardır. Bölme duvarında oyma resimlerle 1750 (H 1164) ve 1855 (H 1271) tarihleri vardır. Köy halkından edindiğimiz bilgilere göre civar köylerde cami yokken, Elmalı'dan (Küre)aşağısı Cuma namazı için bu camiye gelirlermiş. Cami, Anıtlar Kurulu tarafından restore edilmiştir.

3.2.1.2. Bayram Gazi Camii

Bozkurt ilçesinin Bayramgazi köyünde bulunan bu tarihî ahşap cami yörenin fethinde emeği bulunan Türk kumandanlarından Bayram Gazi adına inşa edilmiştir. Dolayısıyla bu caminin mazisi XIII. yüzyıl sonlarına dayanmaktadır. Cami, günümüzde terk edilmiş ve çürümeye bırakılmıştır. Çatısında yıkıntılar olduğundan dolayı ahşap duvarlar çürümeye yüz tutmuştur.

⁴²² EV. HMH.d, 00005, s. 3.

⁴²³ Nazım Kuruca, a.g.e. s. 89.

3.2.1.3. Bozkurt Merkez Camii

Bozkurt ilçe merkezindedir. Cami kitabesinden de anlaşılacağı üzere yapılış tarihi H.1324 (M. 1906/1907)'tür. Camiyi yaptıran kişi Mısırlı Pamuk tüccarı Mustafa Efendi'dir.

3.2.1.4. Çağlar Köyü Camii

Çatalzeytin ilçesine bağlı bir köy olan Çağlar'da ahşap, iki katlı tarihî bir camidir. Yapım tarihi, caminin girişinde 1890 olarak yazılıdır. Cami önünde metfun bulunan Yirmi Birinci Bölük Alemdarı Hacı Ali Ağa'nın balık figürlü mezar taşı bulunmaktadır. Çağlar Köyü ile ilgili Osmanlıca mezar taşları da dikkat çekmektedir. Hatta üzerinde balık motifi olan bu mezar taşıyla ilgili makale kaleme alınmıştır.⁴²⁴ Hatta bu mezar taşları defneciler tarafından çalınmış ve hâlâ bulunamamıştır.⁴²⁵

3.2.1.5. Hacıveli Cami

Abana Merkez'de Hacıveli mahallesinde yer alan camii H.1220 (M.1806) tarihli dir. Günümüzde camiinin kalıntıları mevcuttur. Kullanılmamaktadır. Bu camiinin yanı başında yeni bir camii inşa edilmiştir.

3.2.1.6. Harmason Camii

Abana'da yer alan bu camiinin yapım tarihi 1846'dır.

3.2.1.7. Kocaçam Köyü Merkez Camii

600 yıllık bir tarihe sahip olduğu söylenen bugün Kocaçam köyü sınırları içerisinde kalan bu camii, tarihî bir miras olarak günümüze kadar gelmiştir.

3.2.1.8. Köklüce Köyü Camii

Çatalzeytin ilçesinin Köklüce köyünde bulunan bu ahşap caminin yapılış tarihi 1890'dır. Cami, ahşap olarak yapılmış ve günümüzde ibadete açıktır.

⁴²⁴ Eyüp Nefes, "Kastamonu-Çatalzeytin İlçesi Çağlar Köyü Merkez Camii Hazinesi'nde Bulunan Balık Figürlü Bir Mezar Taşı", *OMÜİFD*, 16, 1 / 2003, s.206.

⁴²⁵ Çalınan mezar taşları için bkz. <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-233706/kastamonu-ili-catalzeytin-ilcesi-caglar-koyu-camii-bahc-.html>.

3.2.1.9. Paşalı Köyü Camii

Günümüzde hâlâ kullanılmakta olan tarihî bir camidir. Çatalzeytin ilçesi sınırlarındadır. Caminin karşısında doğal olarak bulunan bir göl mevcuttur. Bu köyün eski adı Didre'dir.

3.2.1.10. Sırakonak Köyü Cami

Eski adı Somay olan bu köyde günümüzde iki katlı ahşap bir camii mevcuttur. Çatalzeytin ilçesi sınırlarındadır.

3.2.1.11. Sinciros Köyü Mescidi

Günümüzdeki adı Sarıçiçek olan köyde bir mescidin 1470'li yıllarda varlığına rastlamaktayız.⁴²⁶ Fatih Sultan Mehmed tarafından berat verilmiştir.⁴²⁷ O tarihlerde caminin imamı Musa Fakih'ti. Kendisine II. Bâyezid tarafından berat verilmiştir.⁴²⁸ Camii günümüze ulaşmamıştır.

3.2.1.12. Şeyh Çoban Camii

Bu köy adına ilk olarak XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında rastlanmaktadır. Köyde hâlâ tarihî bir camii mevcuttur. Günümüzde onarılarak minare eklenmiş, dış orijinallği bozulmuştur. İsmi burada kendi adıyla bir zaviyesi bulunan Şeyh Çoban'dan almıştır. Günümüzde Mamatlar ve Tezcan köyleri sakinlerinin Cuma namazı için Camiyanı adıyla da anılan bu camide bir araya geldiklerini köylülerden öğrenmiş bulunmaktayız.

3.2.1.13. Türbe Mescidi

Çatalzeytin ilçe merkezinde bulunan bu cami, günümüzde bir apartmanın alt katı olarak kullanılmaktadır. Caminin karşısında günümüzde sapasağlam olarak mevcut olan Osmanlıca mezarlar vardır. Bu kitabeler iyi bir ustalık ürünüdür.

⁴²⁶ İBK. MCO. 75, v. 44b.

⁴²⁷ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 104.

⁴²⁸ Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 60.

3.2.1.14. Udurnu Camii

1909 tarihinde yapılan cami Bozkurt ilçesine bağlı Keşlik köyü Udurnu mahallesinde bulunmaktadır. Ahşap ve iki katlı bir camidir.

3.2.1.15. Yakaören(İlişi) Köyü Camii

Bozkurt ilçesindeki İlişi Köyü Camii (Yakaören Köyü Camii) 1909 tarihlidir. Cami kesme taştan yapılmış ve günümüze kadar hâlâ koruna gelmiştir.

3.2.1.16. Yemeni Köyü Camii

Bozkurt'a bağlı Yemeni Köyü'nde bulunan bu cami, ahşap olup günümüzde terk edilmiş vaziyettedir ve yerleşim yerine uzak bir alandadır.

3.2.2. Ginolu Sahili Kazasında Kabirler- Türbeler- Medreseler- Zaviyeler

3.2.2.1. Bayram Gazi Türbesi ve Medresesi

Bozkurt ilçesine bağlı Bayramgazi köyünde bulunan bu türbede yatan tarihî şahsiyetle ilgili olarak yörede halk rivayeti tespit edilmiştir. Bu rivayete göre, 1213'lü yıllarda Türk boyları sahile inmeden önce ilk ciddi direnişle Bayramgazi köyünün olduğu yerde karşılaşmış, burada yapılan savaşta boy ileri gelenlerinden Bayram Gazi ve Aynar Gazi şehit düşmüştür. Şehit düştükleri yerlere (Ezine Çayı'nın iki kıyısına karşı karşıya) gömülmüşlerdir. Bu zatlar adına zamanla türbe inşa edilmiştir.

Bozkurt Belediyesi, hayırseverler Kenan Eyüpoğlu ve çocukları, Ergün Berbercan ve Necati Göksel tarafından restorasyon masrafları karşılanan Bayramgazi Türbesi'ne ziyaretçilerin rahatlıkla gidebilmeleri için Ezine Çayı üzerine köprü yapılmıştır.

Medrese ise Devrekâni'nin Çalyaka (Tekkekızıllar) köyünde sakin İbrahim oğlu Bayram Gazi tarafından 1380 tarihinden önce inşa edilmiştir.⁴²⁹ Bu tarih, rivayetlerde geçen Bayram Gazi'nin şehit olduğu tarihle çelişki göstermektedir.

XVI. yüzyılın başında Bayram Gazi vakfı Mevlana Muhyiddin ve Mevlana Nasrullah ve Mevlana Fethullah'ın tasarrufunda idi ve bu kişiler Bayram Gazi evladındandı. Devrekâni'nin Üyük ve Kayabaşı köylerinde ve Ginolu Sahili'nden Arza, Deliktaş,

⁴²⁹Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 60; Bkz. 20.05.2019 tarihli saha çalışması, Resim 13., Resim 14.

Anbarcılar, Kestanesökü, Kızılcaelma, Yırtızma, Kesdene ve Elmalı köylerinde vakıf arazilerinin olduğu kayıtlıdır.⁴³⁰

3.2.2.2.Şeyh Ahmed Efe Türbesi: İlişi köyünde doğmuş olan bu zat Cumayanı Camii'nin kible tarafında gömülüdür. Aile lakabı Ahmedzâde olan Şeyh Efendi, Kastamonu Kırkçeşme Mahallesi'nde metfun Nakşibendî / Halidî Şeyhi Ahmed Siyahî Efendi'den icazetlidir.⁴³¹ Mezar taşından da anlaşılacağı üzere 1874 yılında vefat etmiştir.

3.2.2.3. Şeyh Çoban Türbe ve Zaviyesi

Günümüzde Bozkurt'a bağlı Çiçekyayla köyü Camiyanı Mahallesi'nde bulunmaktadır. Türbede yatan zat, XV. yüzyıl öncesi burada bir zaviye şeyhiydi. Zaviyesi de kendi adıyla anılmaktadır. Türbe önceden üzeri açık bir halde iken köydeki hayır sahipleri tarafından kapalı bir alan haline getirilmiştir. Şeyh Çoban'la ilgili halk arasında dolaşan rivayetler tutarsız olmakla birlikte bazılarını burada vermek istiyorum. En dikkat çekici olanı, bu zatın Kastamonu'daki Şabaniye tarikatının kurucusu XVI. yüzyılda yaşamış Şeyh Şaban-ı Velî ile aynı zat olduğuna inanılmasıdır. Bu tamamen yanlıştır. XV. yüzyılda köyden Şeyh Çoban olarak bahsedilirken XVII. yüzyıl temettuat defterlerinde Şeyh Şaban diye bahsedilmiştir. Yanlışlık da buradan itibaren başlamıştır.

Bir başka rivayet ise şu şekildedir: Vaktiyle bu köyde var olduğu kesin olarak bilinen zaviyenin Şeyh Şaban adında bir şeyhi varmış. Bu zatın himayesinde bir çoban bulunmaktadır. Birgün çoban Yaralığöz dağının eteklerinde hayvan otlatırken bir kayalığı işaret ederek kendinin öldüğü zaman buraya defnedilmesini vasiyet etmiş. Bunun üzerine diğer çobanlar bu durumla dalga geçerek olayı Şeyh Şaban'a haber verirler. Gün gelip çatığında çoban vefat eder ve vasiyeti üzerine gidilen kayaya vurulduğu zaman kaya kendiliğinden açılır ve çoban buraya defnedilir. Bu hadise üzerine Şeyh Şaban “meğer çoban ermiş, biz erememiştiz” demiş. Bu hadisenin doğruluğu muhakkak ki tartışmaya açıktır.

⁴³⁰ Nazım Kuruca, **a.g.e.**, s. 110; Ayrıca Bozkurt'a bağlı köyler konusunda bu vakıflara yukarıda atıf yapılmıştır.

⁴³¹Fazıl Çifçi, **a.g.e.**, s. 60.

Halk arasında köyle ilgili bir diğer isim ise “Sır Çoban”dır. Yani çobanın sırrı anlamında bir ifadedir.

Şeyh Çoban Zaviyesi için bu zaviyenin bulunduğu Şeyh Çoban Köyü’nün tamamı ile Gödene ve Tercesu (Tezcan) köyünün gelirlerinin vakfedilmiştir.⁴³² Şeyh Çoban Zaviyesi ile son olarak şunu ifade etmekte fayda görüyorum: Caminin ve türbenin bulunduğu bu alan Çiçekyayla köyü Camiyanı Mahallesi olarak anılmakta iken, caminin güneyine bakan kısımda bulunan ve Tekke adıyla malum bir mahallesi daha vardır ki bu bir rastlantı değildir. Şeyh Çoban zaviyesi hâlâ araştırmacılar için yeni bilgilere açık bulunmaktadır.

3.2.3. Ginolu Sahili Kazasında Pazarlar

3.2.3.1. Bozkurt Meydan Pazarı

Günümüzde Bozkurt Meydanı’nın olduğu alan eski mezarlıktır. Bozkurt’un en eski adı Gelevye sonraki ismi ise Pazaryeri’dir.

Yörede Türklerin bölgeye gelişleri ile ilgili bir hikâye anlatılmaktadır. Buna göre Türkler denize doğru yayılışları sırasında ilçe merkezinin ortasından geçen Ezine Çayı’nı takip ederek sahile doğru ilerlemişler, Bayramgazi (Monna) Köyü yakınlarına geldiklerinde burada yerli halkın direnişiyle karşılaşmışlar, çıkan çatışmada Türklerin başında bulunan komutanlardan Aynar Gazi ve Bayram Gazi şehit olmuşlar. Bayram Gazi’nin adı şehit olduğu yere verilmiş ve oraya türbesi yapılmış. Savaşı kazanan Türkler ise ilerleyişlerini sürdürerek bu günkü Bozkurt’un bulunduğu yere gelerek buraya bir cami yapıp bir de Pazar yeri kurarak yöreyi iskân etmeye başlamışlar.

Pazar, zamanla yörenin en hareketli ve canlı pazarı haline gelmiştir. Pazarın Perşembe günleri kurulması sebebiyle yörede ismi Perşembe veya Pazaryeri olarak anılmaya başlamıştır. Halen çevrede bu şekilde anılmaya devam etmekte ve Bozkurt’un pazarı Perşembe günleri kurulmaktadır. Günümüze dek ulaşan bu pazarda ilçeye bağlı köylüler gelip yetiştirdikleri doğal ürünlerini buralarda pazarlamaya devam etmektedirler.

Yörede kurulan Pazar ile ilgili olarak anlatılan bir rivayette ise burada Ağustos ayı içerisinde 15 gün süreyle çok büyük bir panayır kurulduğu, iç kesimlerden ürünlerini

⁴³² COA. TT.23M, S. 186 ; Çörekçi ,a.g.e., s. 89.

satmak üzere pazara gelen tüccarların burada mallarını Mısır'dan gelen tüccarlara satmakta oldukları nakledilmiştir.

Bu günkü caminin yerine Mısırlı zengin ve hayırsever bir kadın adına Pamukçu Mustafa Efendi adındaki bir zat tarafından ahşap bir cami inşa ettirildiği, cami ile ilgili olarak ilk beraatın Bursa şehrinin Osmanlı'nın başkenti olduğu yıllarda Bursa'dan alındığı da söylenti olarak bugünlere gelmiştir. Bursa'nın Osmanlı başkenti olduğu 1300'lü yılların sonlarında Kastamonu'da Candaroğluları Beyliğinin hüküm sürdüğü, dolayısıyla, cami beratının Osmanlı'dan alınmasının pek mümkün olmadığı kabul edilmelidir. Esasen bu cami, Osmanlı'nın ilk yıllarında değil, Osmanlı Devleti'nin Kastamonu yöresini ele geçirmesinden çok sonra yapılmıştır. Zaten camiye yaptıran şahsın Mısırlı olması (veya Mısır'a ticaret maksatlı gidip gelmesi), Osmanlı ile irtibatının bulunma ihtimalini doğrulamaktadır. Ayrıca İnebolu kazasının Mısır ile olan ticari bağlantıları tarihi belgelerle ispatlanmıştır. İnebolu'ya ticaret yapmak üzere gelen bu tüccarlar muhtemelen Bozkurt'ta bulunan ve yöredeki en büyük pazara da uğramışlar ve ticaret yapmışlardır. Anlatılanlar tarihî gerçeklerle de uyumaktadır. Bazıları ise bugünkü Yılmaz semtinin eski adı olan Kilmes (Kermes) adını delil göstererek yörede kurulmakta olan pazarın çok daha eski bir tarihe sahip olduğunu iddia etmektedir.

3.2.3.2. Somay Pazarı

Çatalzeytin ilçesine bağlı Somay (Sırakonak) köyünde çok eski zamanlardan beridir Pazar günü kurulan hayvan pazarıdır. Günümüzde köylerimizde nüfus ve hayvanların azalması dolayısıyla artık bu pazarın aktifliği kalmamıştır.

3.2.3.3. Türkmen Pazarı

Çatalzeytin ilçesi sınırlarında kalan Sarmaşık köyüne bağlı bir panayır ve pazar yeridir. Senede bir kez Hıdırellez günlerinde kurulur. Pazar bazen üç gün bazen de ikigün boyunca devam etmektedir. Özellikle hayvan satışlarının yapıldığı pazarda meyve ve sebze, giyim eşyası gibi ürünlerde pazarlanmaktadır. Gerek çevre köylerden gerek komşu ilçelerden katılım yoğun olur.

3.2.4. Ginolu Sahili Kazasındaki Kaleler

3.2.4.1. Ceneviz Kalesi

İlçeye bağlı Yakaören Köyü sahil yolu üzerinde Cenevizliler tarafından bir müddet kullanılan, denizden geçen gemileri gözetleme amacıyla kullanıldığı sanılan küçük ve tek burçlu bir kaledir. Kale harabe halindedir. Bu kalenin, Çobanoğulları beyliğinin son yıllarında Türkler tarafından fethedildiği anlaşıyor.

3.2.4.2. Ginolu Kalesi

Kinolis (Ginolu) Kalesi, Çatalzeytin ilçe merkezinin yaklaşık 5 km. batısında yer alır. M.Ö. V. yüzyıldan itibaren yerleşim gördüğü, arkeolojik veriler ve tarihî kaynaklar yardımıyla öğrenilmekle birlikte, kalesinin inşa tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Kale, XIII. yüzyıl son çeyreği içinde Cenevizlilerden Selçukluların Uc Beyliği olan Çobanoğullarına geçmiştir. Bunu Pervaneoğulları ve Candaroğullarının hâkimiyeti takip etmiştir. Özellikle Selçuklular devrinde aktif olarak kullanılmakta olan bu kıyı şeridindeki kale, düşman gemileri için caydırıcılık arz etmekteydi. Kale denizin içine doğru uzanan Sürtüven Burnu üzerine kurulmuştur. Kalenin iki yanında Ginolu ve Karadeniz adıyla 2 küçük liman mevcuttur.

3.2.5. Ginolu Sahili Kazasındaki Yaylalara Dair

Eski Türkçe metinlerde geçen *kışlak*, kış mevsiminin, *yaylak* ise yaz mevsiminin geçirildiği yerdir. Yaylak ve kışlak iskân mahallerindeki yaşam anlayışı konar-göçer hayat tarzının belirleyici unsurudur.

Ginolu Sahili'nde, yaylalar ve hayvancılık Devrekâni kazasına nazaran daha ön plandadır. Bunun sebebi Devrekâni kazası arazisinin büyük düzlüklere sahip olan tarıma müsait olmasıdır. Ginolu Sahili kazası ise ekseri olarak dağlık ve dik yamaçlı bir arazi yapısına sahip olduğundan dolayı tarım yerine hayvancılık ön plana çıkar. Hayvancılığın yaygın olarak yapılması, yaylacılığı da bu bölgede zorunlu hale getirmiştir. Yazın köylerin yüksek rakımlı yaylalara nazaran daha sıcak olması cihetiyle hayvanlar otlamamakta, özellikle küçükbaş hayvancılıkta uzun yaz günlerinde koyun sürüleri gölgeliklerde beklemek durumunda kalmaktadır. Bundan dolayı Türkler yörede yaylak- kışlak hayatına önem vermişlerdir.

3.2.5.1. *Ada Tepe Yaylası*

XV. yüzyıl tahrir kaydında ismine rastladığımız bu yaylayı kullanan köyün Somay köyü olduğu yazılıdır.⁴³³ Günümüzdeki ismi Sırakonak olan bu köyde yaylacılık faaliyetleri devam etmektedir. Ancak bu isimde bir yayla ismi günümüze ulaşmamıştır. Sırakonak köylülerinin günümüzde kullandığı yaylanın adı “Saray Yolu”, “Sara Yolu”, “Saray Oluğu” şekillerinde ifade edilmektedir. Büyük bir olasılıkla Ada Tepe yaylasının günümüzdeki ismi bu yayla olsa gerektir.

3.2.5.2. *Âdil Yaylası*

XV. yüzyıl tahrir kayıtlarından anlaşılacağı üzere Çatak köyünün kullanımındaydı.⁴³⁴ Âdil ismi bize ilk olarak Candaroğlu hükümdarı Âdil Bey’i akla getirmektedir. Günümüzde Çatalzeytin ilçesine bağlı Çatak köyü mevcuttur ve bu köy günümüzde hâlâ yaylacılığı aktif olarak devam ettirmektedir. Kastamonu’da en güzel ve en geniş yaylağa sahip olarak, tarihten günümüze birçok mandanın yazları başıboş bırakıldığı bir yerdir. Günümüzde bu âdet devam etmektedir. Ancak Çatak köyünün kullandığı bu yaylanın adı *Koru Yaylası*’dır. XV. yüzyıldan günümüze hesap edemediğimiz netlik kazandıramadığımız durumlar devrin şartları dolayısıyla mevcuttur. Kuvvetli bir ihtimalle burası tarihî Adil Bey yaylasını ifade etmektedir.

3.2.5.3. *Çaşır/Çaşur Yaylası*

XV. yüzyıl tahrir kayıtlarında ismine rastladığımız bu yayla, Çatalzeytin sınırları içerisinde. Günümüzde Karacakaya ve Hacireissökö köylüler tarafından hâlâ aynı adla kullanılmaktadır.⁴³⁵ XV. yüzyılda Tapucuk-seki köyüne bağlı olduğu ifade edilen köy günümüzde Çatalzeytin’e bağlı Hacireissökö’dür. Aktif olarak yaylacılık yapılmaya devam edilmektedir.

3.2.5.4. *Davud Bey Yaylası*

XV. yüzyıl tahririnde Şeyh Çoban Köyü’ne ait olduğu görülmektedir. Bugünkü adı Çiçekyayla olan köyün kullanımındaki yaylanın adı *Uluayla* adını taşımaktadır. Köyde yeterince nüfus olmadığından dolayı yaylacılık yapılamamaktadır. Yaylanın

⁴³³ COA. TT.23M, s. 285.

⁴³⁴ COA. TT.23M, s. 286.; Bkz. 20.06.2019 Tarihli saha çalışması Resim 10., Resim 11.

⁴³⁵ COA. TT.23M, s. 228; 24.09.2019 tarihli saha çalışması, bkz. Resim 7.

isminin Davud Bey olması, burada önemli bir devlet görevlisi veya beye işaret etmektedir.

3.2.5.5. Eğri-Geriş Yaylası

XV. yüzyıllarda varlığına tahrirler vesilesiyle rastladığımız ve Tahta-çatı Köyü'ne⁴³⁶ tabi olduğunu gördüğümüz bu yaylanın gerek kendi adına, gerekse bağlı olduğu günümüzdeki köy adına ulaşamadığı için sadece arşiv vesikasıyla yetinmek zorunda kalıyoruz.

3.2.5.6. Gölcügez Yaylası

Somay Köyü'ne bağlı bir yayla olarak adı zikredilmektedir.⁴³⁷ Günümüzde bu adla bir yayla mevcut değildir. İsminin hangi adla değiştiği de tespit edilememiştir.

3.2.5.7. Kuril Yaylası

XV. yüzyılda Tapucuk-seki Köyü'ne tabi⁴³⁸ olduğunu gördüğümüz bu yayla ile ilgili günümüze ulaşan başka bir bilgi mevcut değildir.

3.2.5.8. Ulu Yayla

XV. yüzyıllarda Terce-su⁴³⁹ (Tezcan) Köyü'ne tâbi bu yayla, hâlâ aynı adla kullanılmaktadır. Bozkurt ilçesi sınırlarındadır. Günümüzde Bozkurt'un Çiçekyayla köyüne ait bu yaylada yaylacılık yapan kimse kalmamıştır.

⁴³⁶ COA. TT.23M, s. 293.

⁴³⁷ COA. TT.23M, s. 285.

⁴³⁸ COA. TT.23M, s. 228.

⁴³⁹ COA. TT.23M, s. 302.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tarihî birçok devlet adamının faaliyetlerine ve hadiselerle şahit olan Kastamonu, XII. ve XIII. yüzyılda yoğun Türk iskânının temellendiği, kökleşmeye başladığı bir dönem geçirmiştir. Devrekâni ve Ginolu yöreleri de benzer bir tarihî süreç yaşamıştır.

Devrekâni ve Ginolu muhiti Selçuklular, Çobanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlılar için tarihî, askerî ve iktisadi bakımlardan önem arz etmekteydi. Ginolu Sahili bu anlamda önemli ticaret yollarına ev sahipliği yapıyor, Türklerin bölgeye yerleşmesiyle farklı ırk ve dinler kaynaşıyor ve beraber yaşamayı öğreniyordu. Özellikle buna en büyük delil, Türk yönetimi öncesinden kalma birçok eski köy ve yer adının günümüze kadar ulaşmış olmasıdır. Bugün Bozkurt, Çatalzeytin, Abana ilçelerindeki birçok köyün Türk- İslâm dönemi öncesi isimlerini bilmekteyiz. Tez çalışmamızda bu konuya da aydınlık getirmeye çalıştık.

Buna ilaveten Türklerin XII. yüzyıldan itibaren bölgede yerleştikleri iskân birimlerinin Türkçe adlarının da aydınlığa kavuşturulması açısından önemli bilgiler elde edilmiştir. Anadolu'ya göç eden Oğuz boylarından Avşar, Kınık, İğdir, Çepni gibi topluluk isimlerinin Devrekâni ve Ginolu yörelerinde karşımıza çıkması, bu havaliye kesif bir Türk göçünün vuku bulduğuna delil teşkil etmektedir. Yine yöredeki yer adlarından Akdoğan, Akçapınar, Akpınar, Bozkoca, Karaköy, Somay, Oday, İnciğez, Kasaplar, Çatak gibi köy adları da Türklerin kendi sosyal yapılarına göre yörede yerleştikleri yerleri tanımladıklarına delalet etmektedir.

Gerek Kastamonu, gerek Devrekâni ve gerekse Ginolu Sahili 1243 Köseadağ savaşıdan sonra Anadolu'nun baş belası haline gelmiş olan Moğol tehlikesinden dolayı Türkmenlerin huzur bulabildiği, sığındığı liman görevi üstlenmiştir. Hatta bu duruma örnek vermek gerekirse günümüzde Bozkurt'a bağlı Bayramgazi köyünde yatan Şehit Bayram Gazi bu yerlere sığınma amacıyla gelmişlerdir. Yörenin fethinde rol almışlar ve öldüklerinde de artık vatan olarak gördükleri bu coğrafyaya defnedilmişlerdir.

Türklerin Devrekâni ve Ginolu yörelerinde tekke ve zaviyeler de inşa ettikleri üzerine bu araştırma önemli materyaller sunmuştur. Bu zaviyelerin nerelerde ve hangi amaçlarla inşa edildiği noktasında da mühim tespitler yapılmıştır.

Çalışmamızda özellikle Devrekâni kazası ile alakalı birçok köyün XV. yüzyıldaki isimleriyle günümüzdeki isimlerinin değişmesinden dolayı, değişen köy adlarının hangi isimlere dönüştüğü konusunda zorluk yaşadık. Bu konu hâlâ üzerinde çalışılmaya ihtiyaç duyulan bir bahistir.

Bu çalışma esnasında alan araştırmalarına da büyük bir önem verilmiştir. Sahada gezinerek, halk rivayetlerini dinleyerek toplumsal yönümüzle bilimsel bilgileri kaynaştırmaya çalıştık. Eminim ki bu eser eksikleri olmakla birlikte özellikle değinilmeyen konulara temas etmesi bakımından incelemeye değerdir.

İki Osmanlı kazası Devrekâni ve Ginolu Sahili kazalarıyla ilgili yapılan bu tez çalışması içinde üzerine birçok konuda makale yazılacak farklı konulara temas edilmiştir. Bu çalışmada Osmanlıca arşiv belgelerinden istifade edilmiş, bölgeyle ilgili çalışmalar incelenmeye çalışılmış ve eldeki verilerle saha analiz çalışmaları birleştirilmiştir.

Farklı tarihî şahsiyetlerin, cemaat ve tarikatlarının Türk iskânındaki rolünün anlaşılması bakımından da bu çalışmamız önemlidir. Bilindiği üzere Anadolu'nun Türkleşmesi süreci sanıldığı kadar kolay olmamış, topyekûn bir milletin aynı inanç ve kültür değerleriyle kaynaşmasıyla bu iskân kalıcı olmuştur. Çalışmamızda görüleceği üzere farklı birçok eski Türkçe isim ve kelimelere temas edilmiştir. Hatta günümüzde bu isimlerin birçoğunu toplum olarak terk etmiş bulunmaktayız.

Bahsi geçen kazalardaki cami ve türbelerle ilgili olarak şunu ifade etmekte fayda görüyorum. Bugün Anadolu'nun en küçük yerleşim yerlerinde bile cami ve mescitlere rastlamaktayız. Birçok caminin de hayır sahipleri tarafından onarıldığına şahit olmaktadır. Bu tavır Türklerin “Allah’ın mescitlerini, ancak Allah’a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur.”⁴⁴⁰ âyetince ne kadar samimi insanlar olduğunu göstermektedir. Bu sebepten dolayı yapılan camilerle ilgili bilgileri aktarırken özellikle tarihî manada geçmişi daha fazla geriye gidenler ve sanatsal bir zevk ve üsluba sahip olanlar ön plana çıkarılmıştır.

⁴⁴⁰ Tevbe Suresi, 18.Ayet

Çalışmamızda ele alınan Devrekâni ve Sahil Ginolu kazalarının farklılıklarını dikkate alarak iki kazanın her konuda aynı olması gibi bir amaç güdülmemiştir. “Devrekâni’de hamam var, Ginolu’da da olması gerekmez mi” tarzında bir yaklaşıma gerek duyulmamıştır. Farklı sosyal ve kültürel değerlerin müşterek zenginliklerimizden olduğu gerçeği kabul edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Ağır, A. M& Şen, M. E (2012). Abbasî Dönemi Önemli Türk Komutanlarından Boğa es-Sağır, *Uluslararası Türk Dilleri, Edebiyatı ve Türkçesi Tarihi*, 2 (7) 13-20.
- Akdağ, M. (2010). *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Bilgiç, A. T. (2012). *Tarih Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Cahen, C.(1979). *Osmanlılardan Önce Türkler*, (Çev. Y. Moran). İstanbul: E Yayınları.
- Cöhce, S.(2018). *Karategin'in Kastamonu İle Çankırı Bölgesindeki Faaliyetleri*. Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumu'nda Sunulmuş Bildiri. Kastamonu Valiliği, Kastamonu.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (Coa.Tt.),Nr. 23m.
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri (Coa. Tt.), Nr.438.
- Çakmakoglu, A.(2007). Çankırı Fatih Emir Karatekin'in Türbesi. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*,C. 43, 63-84.
- Çelebi, E. (2014). "Milli Mücadelede Kastamonu". Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, 10(19), 105-117.
- Çifçi, F. (2018). *Kastamonu Türbeleri ve Camileri II*. Kastamonu: Kastamonu Valiliği.
- Çörekçi, M. (2005). *Devrekâni Her Yönüyle*. Kastamonu: Devrekâni Belediyesi.
- Devellioğlu, F. (2007). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Durmaz, S.(2012). Haçlıların Çankırı Yürüyüşü. *Çankırı Araştırmaları Dergisi*, 10(7), 131-143.
- Ebu'l-Fida Coğrafyası (Takvimü'l-Büldan) (2017). (çev. Ramazan Şeşen) İstanbul.
- Eflaki, Ahmed (1987). *Ariflerin Menkıbeleri* ,(Çev. T. Yazıcı) İstanbul.

- Eyüpgiller, K., Topçubaşı, M., Polat, Işıl. (2008). Kastamonu’da 19. yüzyıl ticaret yapıları, *METUJFA*,1.
- Esterabadi. (1990). *Bezm u Rezm* (çev. Mürsel Öztürk).İstanbul.
- Gökoğlu, A. (1952). *Paflagonya*, Kastamonu, Doğrusöz Matbaası.
- Güzel, F. (2017). *Çankırı Fatihî Emir Karatekin*. Çankırı’nın Manevi Mimarları Sempozyumunda Sunulmuş bildiri, Çankırı Üniversitesi, Çankırı.
- Halaçoğlu, Y. (1991). *XIV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlılarda devlet teşkilâtı ve sosyal yapı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- İbret, Ü. Aydınözü, D. Uğurlu, M. (2015, Temmuz). Kastamonu Şehrinde Kültür ve İnanç Turizmi, *Marmara Coğrafya Dergisi*,32.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Yazmaları (İbk. Mco.), Nr.75.
- Kafesoğlu, İ. (2002). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul, Ötüken Yayınları.
- Kankal, A. (2004). *Türkmen’in Kaidesi Kastamonu (XV-XVIII. Yüzyıllar Arası Şehir Hayatı)*.Ankara: Zafer Matbaası.
- Kastamonu Vilâyet Salnâmesi (H. 1314 Tarihli), Vilayet Matbaası, Kastamonu, 1314.
- Kaya, A (2014). Başlangıçtan 1071’e Kadar Türklerin Anadolu’ya Akınları Hakkında Bir Değerlendirme. *Ekev Akademi Dergisi*, 59(18), 221-228.
- Konukçu, Enver (1989). *Memluk Kaynaklarına Göre 15.Yüzyılda Kastamonu ve Çevresi*, Ankara.
- Köprülü, M. F. (2004). *Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, *Köylerimiz*(1968).Ankara: Başbakanlık Basımevi Devlet Su İşleri.
- Kuruca, N. (1995). *XVI. Yüzyılda Kastamonu Sancağı Vakıf Tahrir Defteri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçük, N. (2014). *Kastamonu gezi rehberi*. İstanbul: Amaç Matbaası.

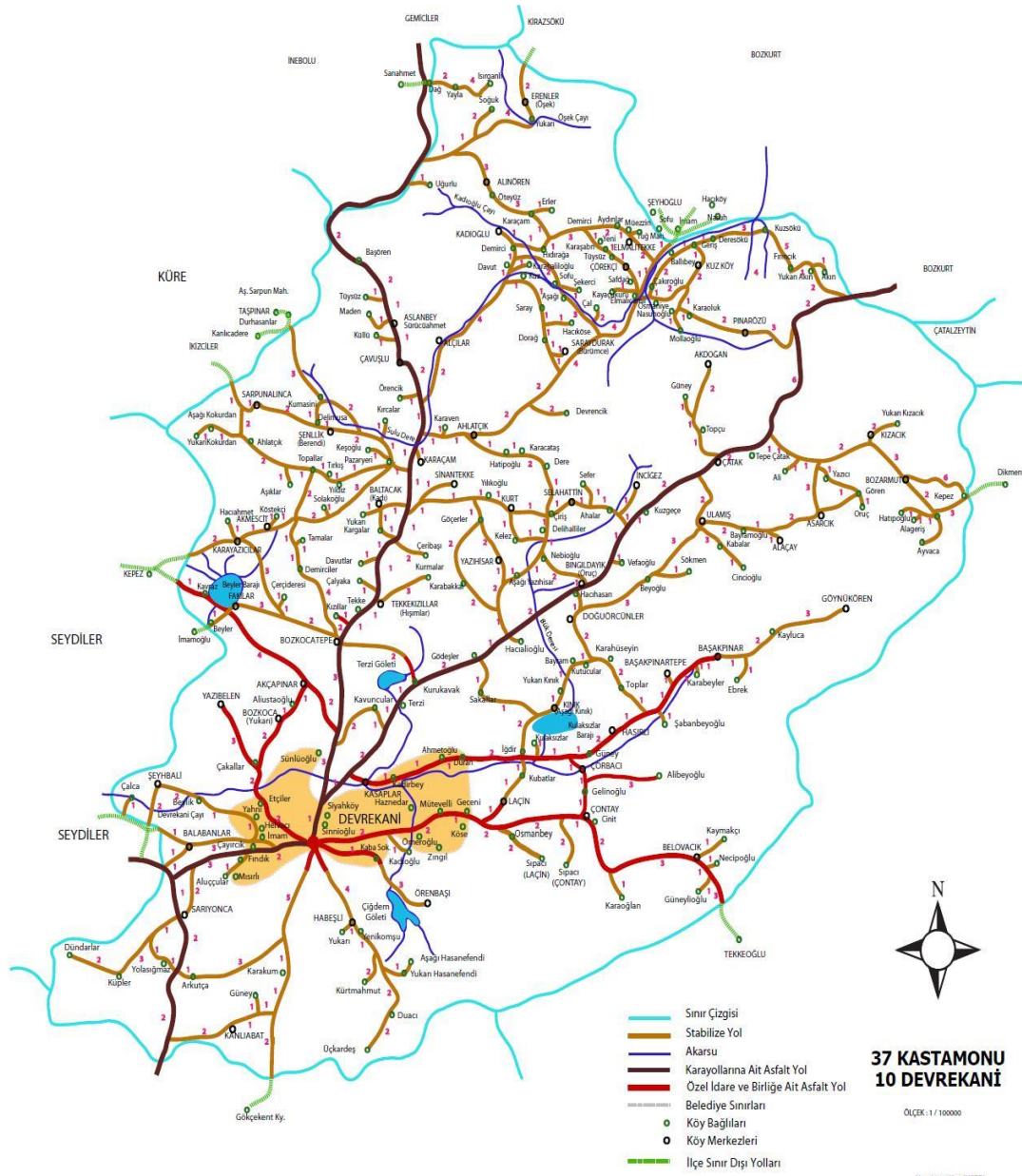
- Nefes, Eyüp (2003), “Kastamonu-Çatalzeytin İlçesi Çağlar Köyü Merkez Camii Haziresi’nde Bulunan Balık Figürlü Bir Mezar Taşı”, *OMÜİFD*, 16, 1, s.205-212.
- Ocak, A. Yaşar (1996). *Türk Sufiliğine Bakışlar*. İstanbul.
- Resmî Gazete* (1944), 5 Eylül 1944 Tarih ve 5800 Sayı.
- Sami, Ş. (2010). *Kāmus-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Solmaz, S. (1975). Dânişmend Gazi’nin Anadolu’ya Gelişi. *Fen Edebiyat Fakültesi / Edebiyat Dergisi*, 14, 229-246.
- Son Teşkilat-Memalike’de Köylerimizin Adları* (1929), İstanbul: Dâhiliye Vekâleti Nüfus Müdüriyet-i Umumiyesi.
- Sümer, F. (1975). *Malazgirt Savaşına Katılan Türk Beyleri*. Selçuklu Araştırmaları Dergisi, 4, 197-207.
- Sümer, F. (1992). *Oğuzlar*. İstanbul. T.A.V. yayınları.
- Toktamış, Ateş (1996). *Osmanlı Toplumunun Siyasal Yapısı*. Ankara.
- Tosunoğlu, A. (1993). *Tapu Tahrir Defterlerine Göre 16.Yüzyılda Kastamonu Sancağı*. Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Anadolu Beylikleri*. Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Devleti teşkilâtına medhal*. Ankara: TTK.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Devleti’nin ilmiye teşkilâtı*. Ankara: TTK.
- Yakupoglu, C. (2014, Mayıs). *Kastamonu’da Türk İskânının Gerçekleşmesinde Zaviyelerin Rolüne Bir Örnek: Seydiler’de Şeyh Emre Zaviyesi*. II. Uluslararası Şeyh Şaban-ı Veli Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, s.331-358.
- Yakupoglu, C. (1999). *İsfendiyar Bey ve Zamanı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Yakupoglu, C. (2018). *Çobanoğulları ve Candaroğulları Zamanında Kastamonu*. Uluslararası Kastamonu Türk Dünyası Kültür Başkenti Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.

- Yakupoğlu, C., Musalı, N. (2018). *Çobanoğulları Uc Beyliği Dönemine Ait Gideros Fetihnâmesi (638 /1284): Çeviri ve Değerlendirme*. Tarih Araştırmaları Dergisi, C.37, S. 63, 77-133.
- Yakupoğlu, C. (2009). *Kuzeybatı Anadolu'nun sosyo-ekonomik tarihi,(Kastamonu, Sinop, Çankırı, Bolu), XIII-XV. yüzyıllar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yakupoğlu, C. (2010). *Bartın vakıfları, (1214-1514)*. Bartın: Bartın Valiliği.
- Yakupoğlu, C. (2014). Kastamonu Adının Ortaya Çıkışını Anlatan En Eski Kaynak Saltuknâme, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(6), 200-220.
- Yakupoğlu, C. (2008, Aralık). Selçuklu ve beylikler dönemi Kastamonu yer adları: meyve ile ilgili olanlar. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 23(2), 159-184.
- Yakupoğlu, C. (2008, Ekim). *Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar Döneminde Kastamonu Çevresinde Ahiler*. I.Uluslararası Ahilik Kültürü ve Kırşehir Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri, Kırşehir.
- Yakupoğlu, C. (2016). “Candaroğulları Beyliği”, Anadolu beylikleri el kitabı, Ed. Haşim Şahin, Grafiker Yayınları, Ankara, s.409-425.
- Yakupoğlu, C. (2010). *II. Bayezid'in oğlu Şehzade Mahmud'un hayatı ve faaliyetleri*, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı:12.
- Yakupoğlu, C. (2016). “Kara Mürsel Adında Geçen Kara ve Mürsel Kelimeleri Üzerine Tespitler”, *Uluslararası Karamürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II Bildirileri*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, İzmit, 3-5 Nisan 2015, Kocaeli, C.I, s.209-229.
- Yediyıldız, B. (2019). *Vakıf*, İslam Ansiklopedisi, C: 42, 479- 486.
- Yücel, Y. (1979). Osmanlı İmparatorluğu'nda Desantralizasyona dair genel gözlemler. *Belleten Dergisi*, 152(38), s.657-708.
- Yücel, Y. (1991). *Anadolu beylikleri hakkında araştırmalar I*, Ankara: TTK.

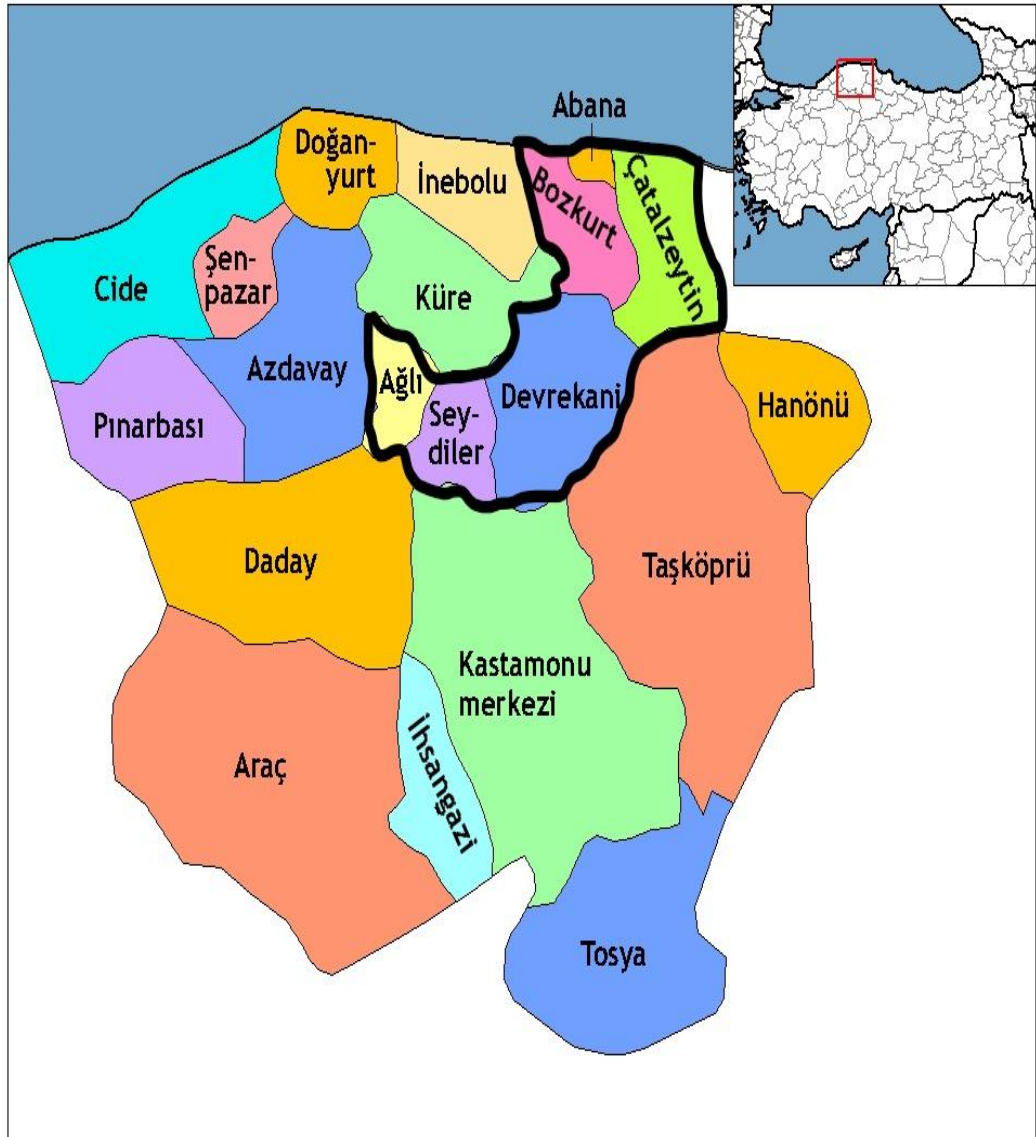
EKLER

EK-1

HARİTALAR

Harita 1. Günümüz Devrekâni İlçesi ve Köyleri

Harita 2. Çalışma konumuzun kapsadığı alan (Çatalzeytin- Abana- Bozkurt- Devrekâni- Seydiler- Ağlı).

EK- 2
RESİMLER

Resim 1.Paşalı Köyü Tarihî Türkmen Pazarı-Çatalzeytin İlçesi (Foto: Rota 37).

Resim 2.Ginolu Koyu-Çatalzeytin İlçesi (18 Nisan 2019 tarihli saha çalışması).

Resim 3. Baltacak Köyü Camii Mihrabı-Devrekâni İlçesi (29.06. 2019 tarihli saha çalışması).

Resim 4. Çağlar Köyü Camii Bânisi Alemdar Hacı Ali Ağa'nın Balık motifli mezar taşı-Çatalzeytin İlçesi (15.08.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 5. Kurt Şeyh Türbesi-Devrekâni İlçe Merkezi (17.07.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 6. Beldeğirmeni Köyü Camii-Bozkurt İlçesi (20.10.2019 tarihli saha çalışması).

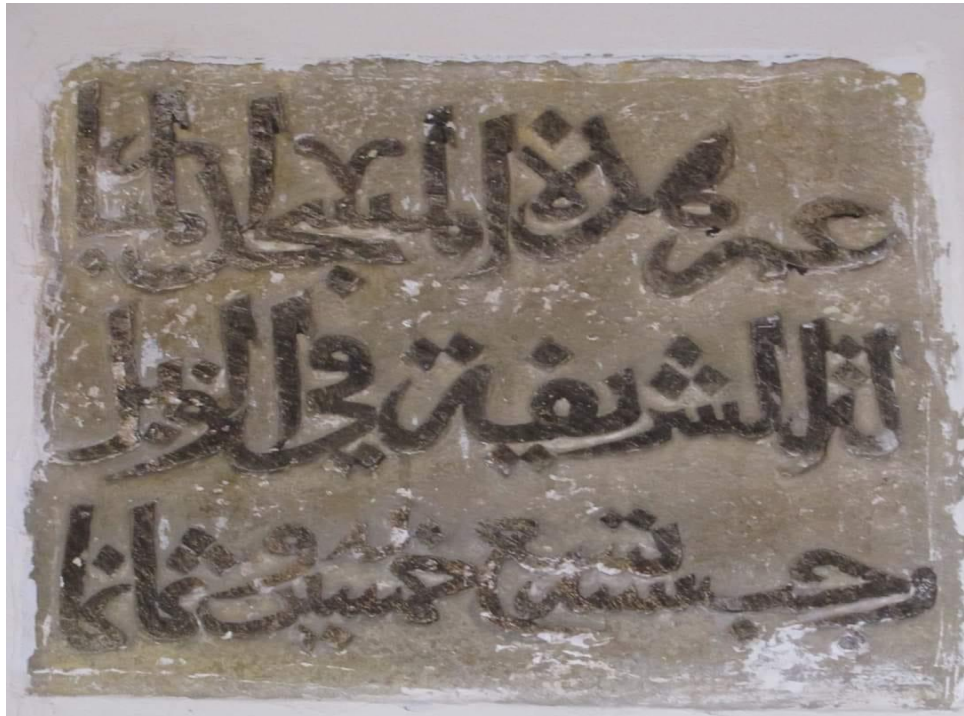
Resim7. aşur Yaylası (24.09.2019 tarihli saha alışması).

Resim 8. Koru Yaylası-Çatalzeytin İlçesi (20.06.2019 tarihli saha alışması).

Resim 9. Koru Yaylası-Çatalzeytin İlçesi (20.06.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 10. İnciğez Köyü Cami Kitabesi. “Ammere hâzihi’l-mescidi’l-mübareketi’ş-şerîfete, fî evâil-i Receb. Sene tis’a hamsin ve semânemie”(16.07.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 11. İnciğez Köyü Cami/İç Görünüm (16.07.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 12. Akmescid Camii-Devrekâni İlçesi (16.07.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 13. Bayram Gazi Türbesi-Bozkurt İlçesi (20.05.2019 tarihli saha çalışması)

Resim 14. Bayram Gazi Türbesi/ İç Görünüş (20.05.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 15. Seyyid Zülfikar Camii-Seydiler İlçe Merkezi (16.06.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 16. Seyyid Zülfikar Türbesi (16.06.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 17. Yazlıhisar Köyü Camii Girişi, Giriş Kısımında Tasvir Edilmiş Üç Adet Selvi Ağacı-Devrekâni İlçesi (18.09.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 18. Sâhib-i Divan Türbesi-Yazlıhisar Köyü/ Devrekâni İlçesi (18.09.2019 tarihli saha çalışması).

Resim19. Şeyh İsa/ Seydi Salih Türbesi-Akdoğan Köyü/ Devrekâni İlçesi (20.08.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 20. Şeyh İsa/ Seydi Salih Türbesi (20.08.2019 tarihli saha çalışması)

Resim 21. Arablar / Sökü Yaylası-Çatakgüney Köyü/ Türkeli İlçesi/ Sinop (23.06.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 22. Sökü Yaylası Araplar İsimli Tabela(23.06.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 23. Şeyh Bâli Kabri- Şeyh Bâli Köyü/ Devrekâni İlçesi (21.10.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 24. Devire Hatun Camii-Çorbacı Köyü/ Devrekâni İlçesi (Foto: Cebraail Keleş).

Resim 25. Deliktaş Köyü Camii- İnebolu İlçesi.

Resim 26. Deliktaş Köyü Camii Yapılış Tarihini Gösterir Tabela- İnebolu İlçesi.

Resim 27. Elmalı Camii- Çörekçi Köyü/Devrekâni İlçesi (05.11.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 28. Elmalı Camii (İç Görünüm)- Çörekçi Köyü/Devrekâni İlçesi (05.11.2019 tarihli saha çalışması).

Resim 29. Şeyh Çoban Türbesi- Camiyanı Mahallesi/ Çiçekyayla Köyü/Bozkurt İlçesi(18.06.2019 tarihli saha çalışması).

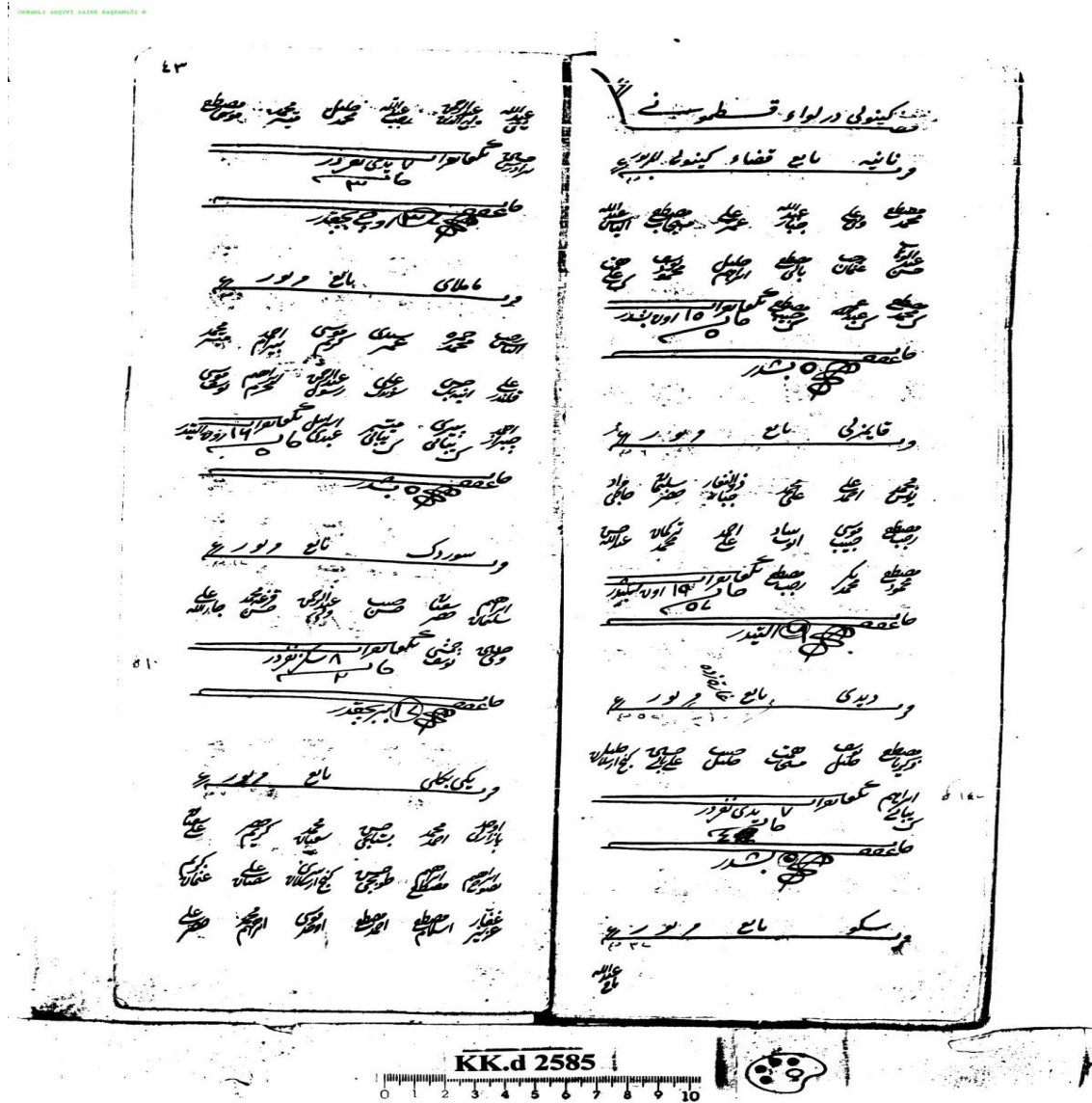
Resim 30. Şeyh Çoban Türbe ve Camii Genel Görünüm (18.06.2019 tarihli saha çalışması).

۲۰۲	۱۲۵۶	
مردم ۱۰۰۰	مردم ۷۴۳	مردم ۶۰۰
مردم ۷۷۰	مردم ۱۰۱۵	مردم ۶۷۶

Belge 3. 1530 Tarihli Tahrir- Somay Köyü'nün nüfus ve vergi gelirini gösterir belge.(COA. TT. 438, s. 640.)

مردم ۲۰۰	مردم ۳۵۳	مردم ۱۳۰۰
مردم ۱۳۵۶	مردم ۳۷۳۱	مردم ۶۱۵
مردم ۶۵	مردم ۲۷۴۱	مردم ۱۷۷

Belge 4. 1530 Tarihli Tahrir - Devrekâni Laçın Köyü'nü gösterir belge.(COA. TT. 438, s. 622.)

Belge 5. Kamil Kebeci Tasnifi- Ginolu Sahili'nin Kaza olduğunu gösterir belgeler ve Ginolu Kazası'na bağlı Yeni Beyli, Kaymazlar, Mamlay köylerine dair kayıtlar. (COA. KK.d. 2585, s. 43).

165
 در این باب در کافه بازار ابراهیم و بنو و یوسف و موسی که بنشینند

دل موسا	دل ابراهیم	دل بنو	دل یوسف	دل موسا
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

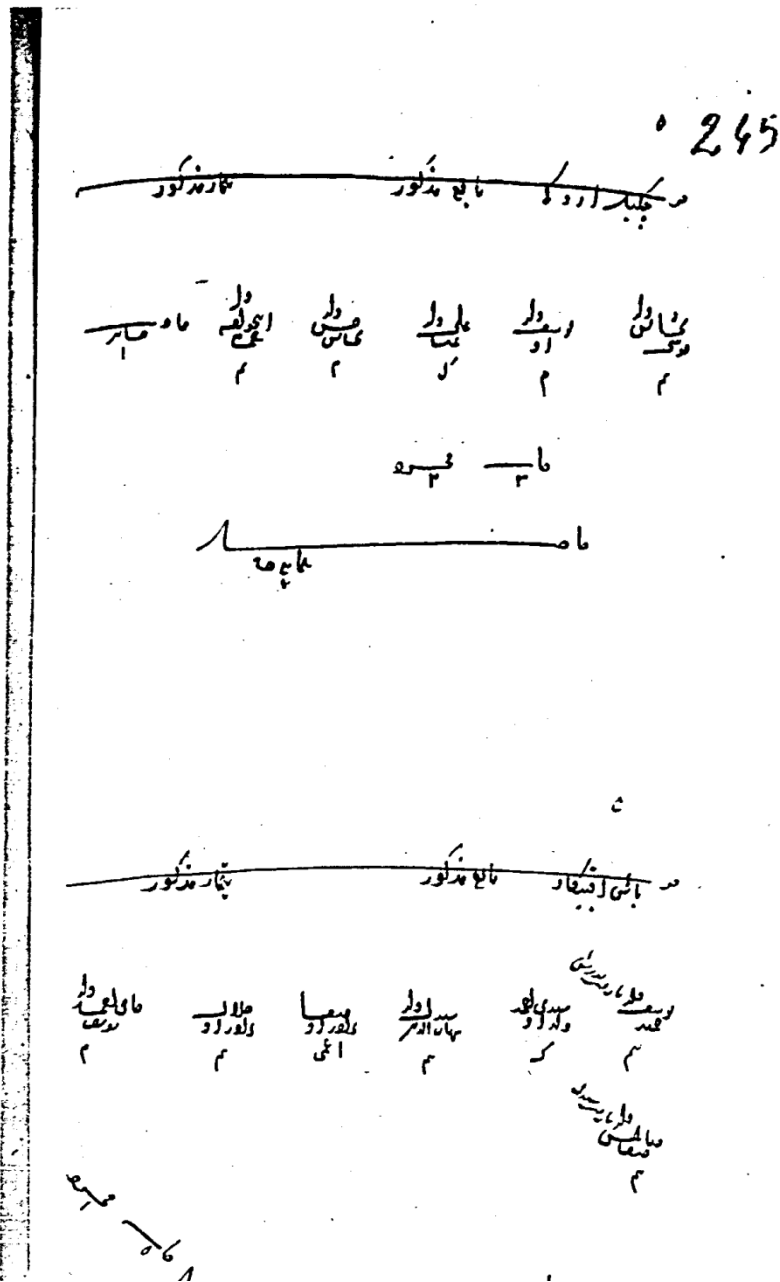
در این باب در کافه بازار ابراهیم و بنو و یوسف و موسی که بنشینند

دل موسا	دل ابراهیم	دل بنو	دل یوسف	دل موسا
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

در این باب در کافه بازار ابراهیم و بنو و یوسف و موسی که بنشینند

دل موسا	دل ابراهیم	دل بنو	دل یوسف	دل موسا
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

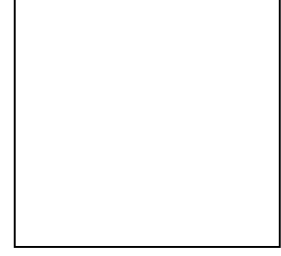
Belge 7. Devrekânî Kazası Eşen Köyü'ne ait 1487 yılı Tapu Tahrir kaydı. (COA. TT. 23M, s.165.).

Belge 8. Günümüzde Seydiler İlçesinde bulunan Çiğil-Erügü Köyü'ne ait 1487 yılı tarihli Tapu Tahrir kaydı. (COA. TT. 23M, s. 245).

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : Kastamonu/1990
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce
E-Posta : vatan_06-catak@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Çatalzeytin Lisesi /2007
Lisans : Kastamonu Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Tarih
Bölümü/2013.